

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri Societatis Jesu Brevis Vitæ Historia
cum ejusdem Concordia Quietis & Laboris in Oratione,
Expositione in Psalmum Miserere, Considerationibus de
Inferno, Expositione Cantici ...**

Massei, Giuseppe

AUGUSTÆ Vindel. & DILINGÆ, 1707

VD18 12383155

Expositio Psalmi Miserere quem Attenta meditatione perpendendum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47773)

EXPOSITIO
PSALMI
MISERERE

quem

Attenta meditatione perpendendum
cuilibet piæ Animæ obtulit

V. P. PAULUS SEGNERI SOCIE-
TATIS JESU,

Ex Italico Latinam Fecit

P. MAXIMILIANUS RASSLER
EJUSDEM SOCIETATIS.

Accedit

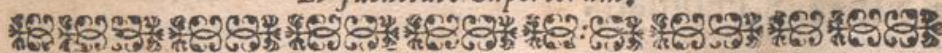
Praxis Conjunctionis interioris
cum DEO

per aspirationes è Psalmis
depromptas.

Eisdem Authore & Interprete,

Cum Gratia & Privilegio Sac. Caf. Majest.

Et facultate Superiorum.

Impensis JOANNIS GASPARI BENCARD

Bibliopolæ

Typis MATTHIÆ RIEDL Typogr.

MONACHII,
ANNO MDCCVI.

Raphaelis Badij Ord. Prædicatorum,
Consultoris S. Officij Florentiæ Censura
præsentis libri.

Semper plus & præstantius de publico bono mere-
tur R. P. Paulus Segneri, sicut diligenter adverti
etiam in hac præsentis Expositione Psalmi quinquage-
simi; quod est tertium egregium opus ejusdem, à me,
sic jubente hoc S. Officio, felici mea sorte recognitum,
& non sine admiratione perlectum. Unde non possum
non testari, quòd in hoc pleno mysteriis Psalmo, con-
sueti suo spiritu, doctrina & pietate explicando, doceat,
moveat, delectet quamcunque Animam piam, ut cum
Pœnitente Davide sensa illa vivacissima, quæ in hoc
Psalmo ille expressit, hîc tam profundè explicata conci-
piat, & cordi illa insculpat: ad quod occasionem non
dubiam habebit, si prælum subeat, quod summo jure
meretur, tam nobilis & egregius partus. In fidem hac
affirmo manu propria in Conventu S. Mariæ novæ, An-
no 1692. 8. Februarij.

Raphaël Badius Consultor
ut supra m. p.

VER.

VERSUS I.

Miserere mej DEUS secundum magnam misericordiam tuam. Psal. 50.

Onsidera, misericordiam miseris concedi. Qui I:
igitur non misericordiam tantum, sed illam
etiam magnam poscit, valde ille miserum se
agnoscat oportet. At quomodo tandem istud?
an non iste est David, tantarum opum Rex?

Negari id non potest. Quid autem interest, si ille Peccator
est? Unum hoc sufficit, ut miserum hominem efficiat. Imò
hoc unum est, quod talem ipsum facit. (*Miseros facit Popu-
los peccatum. Prov. 14. 14.*) hoc enim solum est, quod il-
li DEUM aufert. Quid igitur tu agis, qui illum tam fe-
licem iudicas, qui praeest aliis, qui genio indulget suo, qui
vivit in gloria? Heu quam falleris! *Beatum dixerunt Popu-
lum, cui haec sunt.* Procul hoc à vero abest: Beatus est, qui
DEUM in corde habet: *Beatus Populus cuius Dominus
DEUS ejus. Psal. 143. v. 15.* Verum quidem est, quòd
sicut Beatitudo ista, utpote interna tota, parum admodum
perspecta est illi, qui belluæ instar sensuum tantum ductum
sequitur, ita quàm minimum eidem perspecta sit miseria, quæ
illi opponitur. Cui autem ipsa perspecta est, ô quàm ille
ad primum lucis ejusmodi radium clamoribus urget DE-
UM, ut tanto ipsum è malo eruat! cum solus DEUS sit,

▲

qui

qui inde eripere eum potest! Aliis miseriis alij etiam homines subvenire possunt diversimodè: Divites inopiæ; morbis Medici; Ignorantiæ Doctores. In peccato fieri aliud non potest, quàm ut opem à DEO flagitemus. *Ego sum, Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Ps. 42. 25.* Quare & tu, si Peccator es, sic confestim DEUM, unicum asylum tuum, alloquere: *Miserere mei DEUS secundùm magnam misericordiam tuam;* actum enim est de te, si ille miseratione tui non movetur.

II. Considera, duplici modo attendi posse DEI misericordiam: ut in se est, & ut est in effectibus suis. In se illa semper eodem modo magna est, quia infinita, sicut DEUS ipse infinitus est. *Secundùm magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est. Eccl. 2. 9. 23.* In effectibus & parva & magna est. Parva (sic non in se, sed comparatione alterius dicta) est, cùm DEUS miseretur nostri in illis malis, quæ pœnæ sunt, & nos ex illis eripit. Magna est, cùm progreditur ad nostri etiam in malis culpæ miserendum. Quis autem nescit, eam esse culpæ naturam ut ad iram, non ad miserationem provocet? Est enim culpa malum, negari id nequit, sicut est pœna, inidè majus illa est; sed est amatum; & idcirco magis aptum ad extinguendam, quàm excitandam miserationem, ob adjunctam temeritatem; maximè quando est malum concupitum & amatum, non scientiæ, aut considerationis defectu, sed amatum studiosâ malitiâ; quale erat malum Davidis, qui tantâ solertiâ usus est, ut adulterium cum Betsabea committeret; admissum dein occultaret, millenorum adeò hominum morte, propè muros urbis Rabba neci datorum. Quantâ igitur opus est misericordiâ, ut quem miserescat mali, quale hoc fuit, malitiæ tam studiosæ, & illud veniâ do-

niâ donet. *Miserere mei DEUS secundum magnam misericordiam tuam.* Necessè est, DEUM, ut ita dicam, induere viscera pietatis non consueta, & progredi ad excessus, respondentés tali Bonitati, qualis est divina, tam nullis terminis clausa.

Hinc David nullum ex parte suâ allegat meritum in ejusmodi misericordiâ petendâ, etsi jam inde à teneris annis non parum obsequiorum DEO præstitisset: Sed tantum intra ejus se brachia projicit, sicut Debitor redactus ad incitas in Creditoris se brachia abjicit. Nec mirum, quidquid enim uspiam obsequiorum est, quod exhiberi DEO possit, non potest quoquo modo pondere suo æquare offensam, quæ postea à sciente & volente illata sit. Quare attende & tu, an, dum memoriâ percurris peccata omnia, totius vitæ tuæ spatio admittis, facere aliud possis, quàm dicere DEO; *Miserere mei DEUS, secundum magnam misericordiam tuam*; aut an plus rectè factorum habeas, quàm habuerit David, quæ enumerare illi possis, ut saluum te faciat. *Non in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam Domine, sed in miserationibus tuis multis. Dan. 9. v. 18.* Hæc unica forsân superest ratio, te, resque tuas DEO commendandi, cum vix sit alius te miserior.

Confidera, quomodo David in gravi hoc suo flagitio, quod illum impulit ad Psalmum istum scribendum, abusus fuerit maximis quibusque, quæ DEUS in illum contulerat, donis, in injuriam ipsiusmet donantis ea convertendo. Abusus est autoritate Principis supremi. Quando enim unquam, si DEUS ipsam apud ovium suarum gregem reliquisset, eò potuisset aspirare, ut thalamum tam nobilem, non sollicitaret modò, sed insigni prorsus audaciâ violaret atq;

ret atque fœdaret? Perfecit hoc, quia erat Rex. Abusus est ingenij sui perspicaciâ; Hæc enim illi suggestit artes tam multas, quibus Populo subtraheret notitiam utriusque facinoris, turpitudinis nimirum, & crudelitalis suæ, saltem longo temporis spatio: *Tu fecisti absconditè; ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israël 2. Reg. 12. v. 12.*

Abusus est ipsâ morum suorum honestate, mansuetudine, modestiâ, & religione. Quam enim hoc suo honestatis studio consecutus erat existimationem, servituras sibi confusus est ad tanto faciliùs tegendam impietatem: ut Hypocritæ assolent, qui idcirco præ aliis ad mala patranda prompti sunt. Hoc cum ita se habeat, mirari non debes, quòd David sine ambagibus sic DEUM alloquatur: *Miserere mei DEUS secundum magnam misericordiam tuam.* Quis enim est inter homines, qui ignoscat injuriæ, suismet armis, ut ita dicam, illatæ? Belli Dux aliquis, qui ingenti auri vi, suomet à Rege acceptâ, uteretur ad legendum exercitum formidabilem contra ipsum suum Regem, veniam sibi promittere nunquam posset. Solus DEUS pertingere potest, ad illam, etiam in tam atroci facinore concedendam; eamque concedit identidem; cum sciat, fieri non posse, ut injuriam ab ullo mortalium, quàm eorum, quæ ipse dederit, munerum abusu patiatur. Sunt tamen hæc dona minora in aliis, in aliis majora. Unde, pro istorum mensura, crescit etiam in delinquente criminis atrocitas. Tu verte obtutum in te ipsum, & observa tantisper, ad quid tibi servierint omnia illa dona, quæ abundantius in te, quàm in alios DEUS contulit? Fieri ne potuit, ut hæc non aliud fortassis magis in te efficerent, quàm ut animos tibi adderent ad DEUM tanto audaciùs laceffen-

laceffendum? *Ego confortavi brachia eorum, & ipsi cogita-
verunt in me malitiam, Osea. 7. v. 15.* Quantâ igitur eti-
am pro te misericordiâ opus est? Illâ opus est, in qua hîc
David omnem suam fiduciam collocavit: opus est miseri-
cordiâ, qualem in solo DEO est invenire.

Confidera esse doctrinam non contemnendam, sed **IV.**
maximi æstimandam amplectendamque, eam Magnorum
Interpretum, qui docent, quòd quando David DEO
dixit: *Miserere mei DEUS secundum magnam misericordi-
am tuam;* ejus misericordiæ nomine intellexerit JESUM;
cùm sine hac jam actum de se agnosceret. Quis enim ne-
scit, hanc fuisse misericordiam claris verbis à DEO toties
promissam, hanc desideratam, hanc tot votis expetitam;
hanc tanto tempore, fide tam vivâ, expectatam? *Ostende
nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis,
h. e. JESUM tuum. Psal. 84. 7.* Quando DEUS summo
exarserat furore adversùs mortales, ob tot injurias, quibus
ab iis offendebar, quid egit? Revocavit in mentem, ut
sic loquamur, istam Misericordiam, à se mortalium ge-
neri promissam, atque ita remittebat furor: Cùm mox ad-
verteret, quàm abundanter, vel fusò suo sanguine, JESUS
omnes illas injurias, quantumlibet atroces, esset compen-
saturus. *Cùm iratus fueris, Misericordiam recordaberis. Hab.
3. 2.* Certum est, ad sedandam DEI iram non rarò mul-
tum potuisse solam alicujus fidelium servorum suorum
memoriam: adeò ut, cùm ita loquentem in Sina Moysen
audiret: *Recordare Abraham, Isaac & Israël servorum tuo-
rum;* facere non potuerit, quin ignosceret horum gratiâ
etiam illi offensæ, quâ tum ipsum afficiebatur à Populo,
vitulum aureum ipsi præponente. *Placatus est Dominus,
ne faceret malum, quod locutus fuerat adversùs Populum suum.*

Ex. 32. Tu igitur cogita, quid efficere potuerit Recordatio, non fervorum tantum, sed Filij? Idcirco sicut ea res haudquaquam latebat Davidem, sic ego penitus non ambigo, quin hujus ille Misericordiae mentionem facere voluerit affectu prorsus singulari, ad DEI benignitatem provocandam. Sit igitur & tibi curae, ut quoties deinceps Psalmum istum recitabis, hujus recorderis Misericordiae, Si enim est *apud Dominum Misericordia Pſal. 131. v. 7.* nulla enimvero ista vel major est, vel magis DEO propria. Secundum hanc nos apti iterum facti sumus ad sperandam tam vivo affectu salutem nostram aeternam, cum sine hac, qualiscunque nostra spes ac fiducia, plane esset extincta; imò ex tam recenti ac viridi, qualis in Paradiso terrestri fuerat omni arido trunco aridior fuerit effecta. *Secundum Misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam. 1. Petr. 1. 3.*

VERSUS II.

*Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam.*

- I. **C**onsidera, quodnam sit in sacris Literis discrimen, quod intercedit inter Misericordiam, de qua modò diximus, & inter Miserationes divinas, quas hinc implorat David. Illud solum est, quod semper intercedit inter Actus, & Potentiam, quae eliciuntur. *Sponsabo te mihi in Misericordia, en Potentiam, & in Miserationibus; En Actus. Os. 2. 19.* sunt aliqui qui nonnunquam miserantur proximum suum, calamitate aliquâ pressum. Subinde tamen, quamlibet eum videant fame propè tabidum, frigore propè ene-

pè eneatum, pluribus malis languenrem & oppressum, manum tamen ad opus extendere nesciunt, & illum è crumena promere numulum, quo opus esset ad miseris ejus promptè subveniendum. Hi misericordiam in animo habent, sic est! sed cui bono, si etiam miserationes non habent? Unde jure merito sacer ille Vates, cum Hebræis tenacibus & avaris loquens, satis non habuit ipsis dicere, *miseri- cordiam facite*, sed certo consilio dixit: *miseri- cordiam & mi- serationes facite, unusquisque cum fratre suo. Zach. 7. v. 9.* Non enim eum latebat, quòd miseri illi sibi blandirentur de virtutibus, hoc sterilioribus, quò magis foliorum pom- pà luxuriantibus. Ne igitur cogites, eodem se modo rem in DEO habere. *Multa sunt miserationes ejus. 1. Paral. 21. v. 13.* Unde non contentus à suis vocari, *Misericors*, vo- luit etiam simul dici *Miserator*. *Misericors & Miserator Dominus. Psal. 110. v. 4.* *Misericors* si Habitum seu Poten- tiam spectes: *Miserator*, si Actus: ut constet, quòd ipse non amet otiosam habere benefaciendi potentiam, sed semper eam actu ipso exercere.

Considera, hoc, si uspiam, in venia peccatis danda apparere manifestissimum. Certum est, quòd ea in re DEUS exerceat perfectissimum quem potest, misericordiae actum. Neque hunc ipse jam solum exercet: semper enim eum producit multis aliis comitatum: quæ est res observa- tu digna, omniumque, quæ cogitari possint, maximè ad- mirabilis. Primus Misericordiae actus consistit in plena amoris condonatione, quâ DEUS veniam dat injuriæ, etsi tam injustæ: & hic est; non ampliùs habere eum inimi- cum, qui illam injuriam intulit. Secundus consistit in in- fusione gratiæ Sanctificantis; quod est, iterum, habere of- fensorem illum dolentem, ut amicum; imò ut filium.

Tertius

Tertius consistit in reparatione, seu redditione omnium donorum, omnium auxiliorum, & omnium habituum virtutum; quæ cuncta gratiam perinde consequuntur, ac solem radij, aut rivuli scaturiginem. Quartus consistit in restitutione juris, quod prius possidebatur, ad hæreditatem, Beatitudinem nimiram cælestem. Quintus consistit in vitâ eodem momento redditâ omnibus omnino meritis, quæ culpâ accedente videri desierant (tanquam ad conspectum nocentissimi Basilisci) erantque, ut vocant, mortificata. Sextus consistit in augmento gratiæ; in Gratia inquam majore, quam fuerit illa, quàm peccator ante culpam possederat. Vel enim ille justitiam recipit virtute doloris & contritionis perfectæ; & tum ille ultra gratiam pristinam, accipit infusam à DEO illam præterea gratiam, quæ respondet ejusmodi contritionis merito, prout aut major ipsa, aut minor est. Vel recipit Justitiam virtute Sacramenti, cum quo sufficit dolor etiam imperfectus: & hîc, supra gratiam pristinam, DEUS infundit illi præterea eam gratiam, quæ à Sacramento ex opere operato provenit, prout Sacramentum recipiens plus minusve erat paratus. Septimus consistit in augmento, proportionem suam debito donis jam enumeratis: Cum enim horum fons sit Gratia sanctificans, necesse est, hæc adauctâ crescere etiam dona, quæ ex illa promanant: haud secus ac appropinquante sole crescunt radij, & aucto fonte rivi quoque plus aquæ vehunt.

Jam autem, sicut Davidi melius, quàm nobis, cognitum erat ejusmodi actus misericordiæ, sic ille omnium sigillatim memor, non satis habuit cum gemitu DEO dicere, *Miserere mei DEUS secundum magnam misericordiam tuam. Sed addidit confestim; & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam:* probè intelligens, quàm

quàm multa simul beneficia polliceri sibi posset ab inexhausta illa pietatis vena, quam venerabatur. Tibi parùm videtur, quòd DEUS veniam tibi det unius peccati lethalis; quia tu non curas ejus beneficij magnitudinem perspicere, nisi superficie tenus: si tamen tu illam sigillatim perenderes, o quàm attonitus hæeres magnitudine gratiæ, quã tibi noxa remittitur!

Considera quòd DEUS, ad hoc ut ostendat, quanta re vera sit illa Benignitas, quã ignoscit peccantibus, sæpe etiam faciat, ut ubi abundavit delictum, ibi abundet & gratia: non propter illud tantum incrementum, quod conceditur cunctis recuperantibus Justitiam (de quo paulò ante est dictum) sed propter id, quod speciali favore confert nonnullis magis sibi caris. Contingit autem hoc tunc, quando, qui peccaverat, tanto sui delicti dolore tangitur, ut inde stimulos sibi admoveat ad majorem sanctitatem procurandam. Tunc enim vero, *ubi abundavit delictum, non abundat tantum, sed superabundat & gratia*: hujus enim ope mutat quodammodo naturam suam homo, & non tantum illam reprimit ac coërcet; sic ut planè alius à se evadat: *Sallet ut Cervus, Claudus. Isa. 35. v. 3.* Sed eò etiam progreditur, ut gaudeat de contemptu, lætetur in asperis, jubilet in persecutionibus, quæ subinde experiri contingit; unum illud ad animum revocans, quòd nullum sit malorum genus, cui se obnoxium non reddiderit, dum peccavit. Hoc est peccatum mutatum in salutem, & in salutem maximam. Et idcirco quis dubitare possit, quin hoc ipsum sit, quod à DEO consequi suis his suspiriis David laboravit? & si flagitavit, enimvero consecutus etiam est; dum in tot, quæ deinceps in pœnam peccati supervenerunt, malis, in tot rerum perturbationibus, in

tot cladibus, tantis subinde effulfit heroicarum virtutum exemplis, quanta nemo ignorat. Tu Davide solo non contentus, contemplare etiam Paulum, contemplare Matthæum, contemplare Magdalenam, & observa, quantum illi emolumentum est culpis à se admissis hauserint. Omnia hæc citra ullam controversiam, effecta sunt Misericordie DEI ad ultimos quasi limites progressæ in auxiliis gratiæ superabundantibus ad finem tam sublimem ipsis conferendis. Sed cur non & tu pro modo statûs tui consequi possis ejusmodi auxilia, si noveris illa ritè petere? sæpe sic alloquere DEUM cum magna fiducia: *Reminiscere miserationum tuarum, quæ à seculo sunt. Psal. 24. v. 6.* Et ora DEUM, ut juxta has se tecum gerat in te ad pœnitentiam admittendo: & *secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.* Nôsse, quòd DEUS, si velit, possit erga nos uti actibus magnis suæ misericordie, non excitat nos fatis, aut animos addit. Addit hos animos spes, quòd DEUS iis sit usus. Ad hanc autem fiduciam excitandam nihil plus confert, quàm ad mentem revocare, quòd DEUS iis usus sit, cum tot, & tam multis, pro illa sua propensione summâ, quâ potiùs ad benefaciendum, quàm puniendum pronus est. *Respicite filij nationes hominum, & scitote, quia nullus speravit in Domino, & confusus est.* an igitur tu primus confundèris, postquam tot seculorum decursu confusus est nemo?

- IV. Considera, esse quidem nonnullos, qui sæpe meminerint horum actuum Misericordie magnorum: non potest id negari: sed quo fine? ut hæc Misericordiâ abutantur. Advertunt animum ad illum amorem, quo DEUS tam multos post vitam flagitiis infamem & sacrilegam, traxit ad Pœnitentiam; & inde animos sumunt ad perseverandum

dum in malo, non ad inde exeundum. Hoc autem quid est aliud, quàm imitari imperitum aliquem ficarium, qui ad cædem à se tanto liberius & minore justitiæ metu perpetranda, locum sacrum & immunem eligit, & nescit, quòd locus sacer tueri non possit eum, qui ejusdem sanctitatem violavit? Aliud est, post peccatum refugere ad DEI misericordiam (id quod fecerunt nobiles illi & insignes Pœnitentes, quorum supra meminimus) aliud est, peccare, quia superest nobis perfugium ad Misericordiam divinam. Prius illud, est velle, ut ipsa ignoscat iniquitati; posterius, est velle, ut eam protegat. Hoc autem nunquam fiet. Audi, quomodo loquatur Psalmodographus: & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam; non dicit *sustine*, sed *dele*. Non enim ideo instituta & præparata sunt antidota, ut faciliora reddant veneficia, sed ut illis medeantur. Qui igitur de industria audet irritare vipersas, quia nullo non tempore promptam apud se habet Theriacam, dignus est, ut prius illi venenum ad cor, quàm manus ad peram pertingat. Idcirco prudentissimum est illud Sapientis monitum. *Ne dicas; Misericordia DEI magna est. Multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximant. Eccl. 5. 7. audis? Si Misericordia & ira citò proximant eadem ratione; igitur sciri non potest, quænam earum prima superventura sit; an Misericordia ad servandum reum; an verò Justitia ad eum perdendum. Nonnunquam Misericordia occupat Justitiam jamiam imminemtem, ut videre fuit in bono Latrone. Aliàs autem Justitia Misericordiam occupat, ut videre fuit in Latrone nequam. Sic ut perinde stultus sit, qui ad peccandum inducitur, quia DEUS est misericors, quàm ille, qui desperat veniam, quia DEUS justus est.*

B 2

Sic

Sic miserationes ejus multæ sunt erga quemcunque, ut paulò ante audisti, *multæ sunt miserationes ejus*, non tamen sunt infinitæ. Sola in DEO Potentia est, quæ limites nullos habet: actus limitem habent, quem illis suâ Providentiâ præfigit. Quid si igitur actus Misericordiæ exercendi erga te, finem jam haberent? Et tamen quàm id est facile? *Abstuli pacem meam à populo isto, dicit Dominus, Misericordiam & miserationes. Jer. 26. v. 5.*

VERSUS III.

Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.

- I. **C**onsidera, quòd *similiter odio sunt DEO, Impius & Impietas ejus. Sap. 14. v. 9.* Eo tamen discrimine, quòd Iniquitatem ille absolutè oderit, Iniquum autem tantum ut Iniquus est. Idcirco Misericordia & Justitia (dotes duæ tantarum in DEO virium) certant inter se quodammodo, ut & de Iniquo, & de Iniquitate triumphent: Et verò triumphant etiam; triumphant tamen modis valde differentibus. Misericordia triumphat de peccato in Peccatore. Justitia triumphat de Peccatore in peccato. En modum: Misericordia triumphat de peccato in Peccatore; quia ejus proprium est destruere peccatum, quod in ipso invenit, & sic dolentem salvare. Justitia triumphat de Peccatore in peccato, quia ejus proprium est punire Peccatorem in peccato, quod ab eo tolli non potest, atque ita damnare obstinatum. Jam sicut David hîc de admisso peccato dolens non rogat Justitiam, sed rogat Misericordiam; ita de sua Iniquitate loquens, petit à DEO, ut illam disperdat,

dat, illam dissipet, illam deleat: *dele Iniquitatem meam.* Non ita loquitur cum DEO de se iniquo agens. Tunc enim petit tantummodo ut ipsum lavet ab iniquitate: *Lava me ab iniquitate mea:* dum enim ipse vult superstes esse post suum peccatum (quod, rem ipsam spectando, confestim illum mortis reum effecerat) non ob aliud id vult, quàm ut deslere illud, & satisfacere pro illo possit: *Vivet Anima mea, & laudabit te. Psal. 118. v. 175.* Deletur Iniquitas, quando remittitur. Iniquus dein lavatur simul, & mundatur. Lavatur, quando non contentus videre remissam iniquitatem, in id insuper incumbit, ut tollat omnem vel minimum ad illam affectum, & omnem vel minimum, qui erga eam superest, amorem: Mundatur, quando ne ipso quidem contentus, studet insuper tali, tàmque implacabili erga dictam iniquitatem odio animum informare, ut virtutum contrariarum actus exerceat; Humilitatis nimirum, si peccatum fuit superbiæ; Mansuetudinis, si fuit iræ; Abnegationis, si fuit intemperantiæ; & sic de aliis peccatis differendo: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Visne tu nôsse causam, ob quam sæpe lotus, non diu post ramentum iterum te inquinat? non ob aliud, quàm quia lavaris, sed non mundaris. Desistis à malo, sed non desistis ea ratione, ut tantundem facias boni, quantum feceras mali.

Confidera, quam ob causam petat à DEO David la-
vari, & petat mundari; dum DEI quidem proprium erat
delere iniquitatem; sed illud penitus eluere, ab eo penitus
se mundare, modisjam indicatis, ad Davidem veriùs ipsum
pertinebat. Ratio est, ut sic advertamus, quanto plus in
operibus, Gratiâ adjuvante perfectis, debeatur ipsi Gratiæ,
quàm nobis cum illa operantibus. Certum est, quòd ipsi

lavare nos debeamus, ut tu dicis, & certum est, quòd ipsi nos debeamus mundare. Sed ex nobis ipsis quid possumus? Possumus tantùm nos indies fædare & conspurcare ampliùs. Ut mundemur, necesse est, ut nos DEUS nunquam solos operari sinat; atque hâc causâ semper à DEO petere debemus, ut ipse faciat, non solùm, quod ad ipsum solum pertinet, sed etiam illud ipsum, quod ad nos spectat. *Lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Si ipse non est, qui faciat nos facere (salvâ tamen semper nostrâ libertate) nos ex nobis nihil planè faciemus. *Da Domine quod jubes, & jube quod vis. S. August.* Hinc observa discrimen. Delere enim peccatum ex nostra anima, opus est, quod totum quantum ad solum DEUM pertinet; unde DEUS nunquam nobis præcipit, ut ejusmodi opus faciamus; sed tantùm, ut ponamus illa, quæ ad id nos præparant, nostra ex parte illi non obstitendo: *Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra. Act, 3. v. 19.* Quia verò tam Animam nostram à peccato lavare, quàm mundare, opus est commune DEO operanti, & nobis libero nostro arbitrio divinæ gratiæ cooperantibus; idcirco nonnunquam petimus à DEO, ut hoc ille opus faciat, ut hîc petit David, dum dicit: *Lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me*; aliàs autem DEUS nobis præcipit, ut illud faciamus. An vis ejusmodi præceptum lavandi te? *Lava à malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias.* Ita per Jeremiam præcipit DEUS. 4. 14. Vis præceptum mundandi te? *ab omni delicto munda cor tuum.* Ita per Ecclesiasticum 28. 10. attende proinde, quid tibi omni conatu agendum sit; id nimirum, ut sedulò te & laves, & mundes ratione jam indicatâ. Ejus quod reliquum est (peccati scilicet delendi) omnis omnino cura DEO relinquenda

quenda est: quin locum aliquem concedas Diabolo, quando iste turbare te voluerit variis dubiis, an DEUS remiserit, an verò non remiserit tibi peccatum? Fac tu, quòd sic DEI est, ut & tuarum partium, & committe DEO reliquum, quod ab ipso solo pendet. An ambigere potes, num id ipse facturum sit?

Confidera, quòd delere peccatum ex anima, sit opus, quod non fiat paulatim, sed totum momento, infundendo gratiam justificantem. Non perinde res se habet cum lavando, & mundando reliquias peccati. Hoc est opus, quod semper peragi potest perfectiùs. Si enim Peccator tum lavatur, quando ad id enititur, ut omnem penitus ad peccatum affectum, omnem vel minimum amorem extinguat; & si tunc mundatur, quando insuper studet omnem affectum, omnemque amorem peccati mutare implacabili odio ejusdem, producendo, ut dictum est, actus virtutum cum eodem peccato pugnantium; quis non videt, nunquam hoc tam perfectè fieri posse, ut satis sit? Hinc vides Davidem, quando à DEO petiit abolitionem peccati, aliud non fecisse, quàm ut sine ambagibus DEO diceret, *dele iniquitatem meam*. At quando lavari & mundari petiit, satis non habuit dicere illi, *lava me, munda me*: sed addidit *amplius: amplius lava me, amplius munda*, petendo hac ratione gratiam à DEO, faciendi semper perfectiùs omne illud, quod cognoscebat tanto suo bono adhuc fieri posse.

Disce etiam hac occasione, quid requiratur, ad lavandam, mundandamque sollicitè animam, quando te pro sacro tribunali Judici homini sistis. An persuades tibi, te satis facere officio tuo, si illi cum fide peccata tua omnia enumeres? Haudquaquam. Majus tuum studium esse oportet.

III.

oportet, abhorrere ab illis peccatis, detestari illa, abominari; id enim nisi fiat, vix à pedibus sacri tui Judicis digressus ad illa denuo admittenda revertéris, nec id mirum.

Omne siquidem peccatum relinquit post se in anima effectus geminos valdè terribiles. Unus est assuetudinis pravæ peccando contractæ, quæ facili negotio ad relabendum impellit. Alter est Concupiscentiæ rebellis, eodem peccato corroboratæ: huic enim quanto plus cedit Peccator, & ejus desideria explet, tanto illa fit petulantior, & plus sibi in illum juris arrogat. Ad tollendos autem effectus istos geminos, tam formidandos, satis non est, peccatum esse deletum, etiam ope veri & legitimi doloris. Necessè est, dolorem istum legitimum eò pertingere, ut à te tollat, ut jam est dictum, omnem qualemcunque ad peccatum tale affectum, omnem vel minimum amorem: imo ut hic convertatur in odium perfectum. *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum, Ps. 118. v. 163.* Hoc odium si vividum fuerit & efficax, non solum debilitabit confestim pravam assuetudinem, sed eam tollet penitus, & efficiet præterea, ut perduellis Concupiscentia, non quidem tollatur penitus, sed debilitetur tamen, ne adeò licenter amplius insolescat. Quomodo autem odium ejusmodi in te vivum erit & efficax, nisi illud identidem à DEO ferventiùs petas, crebrò ingeminando: *amplius lava me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me?*

IV. Considera, maximam ablutionem & emundationem animæ, quæ obtineri possit, non esse id, quod ex nostra parte ponitur in Sacramento Pœnitentiæ actibus jam sæpius memoratis; quamvis & ipsi sint necessarij. Est enim id; quod in nos redundat à pretiosissimo cruore Servatoris nostri Christi JESU, pro nobis occisi, à quo etiam vim suam omnem

omnem accipit, quidquid nos ponere possumus. *Sanguis Christi, qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum DEO, emundabit Conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum DEO viventi. Hebr. 9. 14.* Quis igitur unquam inducet in animum, quod quando Rex David tanto animi affectu iterum, iterumque sic DEUM allocutus est, *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me:* non semper adverbio illo *amplius*, alludere voluerit ad ablutionem istam perfectiorem qualibet aliâ, & emundationem omni alia emundatione majorem, cujus hîc memini, non jam à nobis, sed à Christo JESU factam? Certum est, hujus virtute etiam antiquos illos recuperâsse justitiam, juxta eam fidem, quam habebant de Christo, qui humano generi Redemptor & Servator erat promissus. En igitur, quid potissimum facere te oporteat, cum te reum Sacerdoti vis sistere. Non contentus illo dolore, quem de peccatis tuis in animo sentias, illa etiam submergere debes in Christi sanguine, sic illum magnâ fiduciâ alloquendo: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Si enim finis præcipuus, qui Christum impulit ad sanguinem suum in Cruce profundendum, fuit lavare nos ab omnibus nostris culpis: *Lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Apoc. 1. v. 5.* quis ambigat, quin præcipua Sacramenti virtus, in quo ad efficiendam hanc ablutionem proceditur, proveniat, à Christi sanguine, non verò proveniat ab illis actionibus, quas nos ibi ponimus, tanquam necessariam præparationem, ad illam consequendam? *virtus Sacramentorum, quæ ordinantur ad tollenda peccata, præcipuè est ex fide Passionis Christi. Sanctus Thomas 3. parte, q. 62. ar. 5. ad 2.* Atque hâc causâ, quoties te coram Sacerdote reum sistis, ne omittas unquam affectu aliquo

aliquo singulari commendare te Christo, tanquam illi, à quo provenire debet vis omnis supernaturalis, quæ reperitur in præparatione, de qua sumus locuti.

V. Considera, si cupis habere rationem quandam ac methodum, quâ datam doctrinam in usum redigas, dum de peccatis te accusas, en illam paucis expressam. Recordare, quòd si unquam aliàs, in hoc certè Sacramento verum agnoscitur illud, quod de Christo scriptum nobis reliquit Apostolus, quòd nimirum *ille factus est nobis Sapientia à DEO Justitia, & Sanctificatio & Redemptio. 1. Cor. 1. 30.* Roga igitur ante omnia JESUM, ut ipse dignetur supplere, quod tibi deest de Sapientia, dando tibi lumen in discutiendis animi tui latebris, non tantùm ut in memoriam subeant omnia ac singula peccata, quæ admisisti; sed etiam ut penetres eorum deformitatem, ad dolendum de illis, quantum par est te dolere. Roga eum, ut Suppleat pro te defectum *Justitia*, in iudicio, quod contra te ipsum instituit, quando tanquam reus sistis te Sacerdoti tanquam Judici; ut sis veridicus tui ipsius accusator, animo ad vitam corrigendam obfirmato: Roga, ut velit pro te supplere *Sanctificationem* perfectam, quando supplex coram Sacerdote procumbis in genua, ut ille te liberum & absolutum à noxiis pronuntiet; quæ mox atque apparet, JESUS animæ tuæ gratiam sanctificantem debet restituere. Roga illum denique, ut suppleat etiam pro te quod deest *Redemptionis*, dum exequeris modicum illud, quod tibi in pœnam injungitur ad satisfaciendum pro gravibus illis suppliciis, quibus vivis obnoxius; si enim modicum illud sufficit, non aliunde id est, quàm quia JESUS adjungendo promerita sacratissimi Sanguinis sui modicum illud attollit, ut cum valorem majorem habeat, quem non haberet extra Sacramentum.

tum. Et ecce JESUM verè effectum pro te, quoties Pœnitentiæ sacramento uteris, Sapientiam à DEO & Justitiam, & Sanctificationem & Redemptionem. Inde, ut iterum te totum immergas pretioso illi balneo, adora illum, ut instrumentum Divinitatis, non quidem disiunctum, quale est baculus respectu brachij, quod illo utitur; sed conjunctissimum, quale est brachium respectu capitis; & de novo illud etiam ingemina: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me*: Si enim à JESU ut DEO venit Gratia Sacramenti; à JESU ut homine provenit etiam Gratiæ applicatio.

VERSUS IV.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

CONsidera, cùm David à DEO petat veniam tam perfectam peccati sui, videri debuisse ad illam consequendam ante omnia DEO proponere, tanquam titulum sufficientem, dolorem illum, quem jam sentiebat in corde contrito; non autem ejus cognitionem: dolori enim illi (juxta id, quod ore suo DEUS promiserat) debebatur per consequens venia; non debebatur autem cognitioni. Et tamen David non meminit doloris, meminit autem cognitionis. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco.* Sed quem latet, quòd cognoscere culpam, sicut cognosci meretur, semper sit conjunctum cum dolore vivacissimo? Sicut cognosci non potest DEUS, & non ardentissimo amore amari; sic cognosci non potest, quid sit offensa DEI, quin illa odio habeatur eadem mensurâ, quâ

ex perfecta DEI cognitione crescit erga eundem amor. Hinc rectè scriptum est, *Qui addit scientiam, addit & dolorem. Eccl. 1. v. 18.* Quis enim est, qui satis de peccato doleat? qui satis illud cognoscit. Ignorans quispiam, cum audit nominari peccatum, ridet, & quâ causâ? quia ignorans est: Non potest ejus rei afferri ratio verior. *Omnis peccans est ignorans.* Sed qui scit, qui scit inquam, quid sit peccatum; qui capit ejus malignitatem, qui comprehendit ejus malitiam, ô quàm ille dolet! Christus in horto cum hanc animo volveret, sanguineo undique sudore maduit. Et tamen ille cogitavit de malo non suo. Quodsi scientia duplex est, boni una, mali altera, *Scientia boni & mali. Gen. 2.* Qui peccatori hac in vita addit *scientiam boni, addit & dolorem*: facit enim ut agnoscat, quantum sibi deficit boni. *Et qui addit scientiam mali, addit & dolorem*; cum faciat eum etiam cognoscere, quantum sit, quod ipse habet malum. Si igitur amas seriò dolere de admisso malo, in id incumbere, ut istud ad fundum usque pernoscas. Leporam corporis satis erat cognosci à Sacerdote; non ita res habet cum lepra animi. Hanc ille cognoscat oportet, cujus est eam curare; ut est certum; multo autem magis ille, qui eâ liberari desiderat. Causa ejus rei hæc est; qui laborat leprâ corporis, sanari potest, etiamsi non doleat, quòd eâ laboret. Animi leprâ liberari non potest, nisi qui magno mali hujus dolore tangitur. Dolor autem nunquam potest esse major, quàm sit cognitio; sequitur eam passibus æquis.

- II. Considera. Non esse magnopere mirandum, quòd homo tam illustratus lumine cælesti, quàm erat David, cognoverit tandem enormitatem iniquitatis suæ; illud dignum stupore, quòd tamdiu non cognoverit. Et tamen
ita

ita est, multo tempore eam non agnovit. Totis novem mensibus illam non agnovit, donec scilicet nata illi est proles spuria, & Nathan supervenit ad enormitatem hanc, facti alieni sceditate illi demonstrandam, quam in suo non agnoscebat. Medio autem tempore an ille forsan ne aliorum quidem peccata agnovit? Vix ille à Propheta, quem modò dicebamus, audivit proponi sibi Parabolam illius divitis, qui, ad parandam hospiti suo cœnam, tam fuit crudus & inhumanus, ut parcendo omnibus gregibus propriis, qui tam multi per campos errabant & nemora, cucurrerit ad tugurium paupereuli, & vi avulserit ex ejus sinu oviculam illam unicam, quam inibi ad innocentes suas delicias fovebat, nulla habitâ ratione sumptuum, laboris & amoris, quibus miscellus ille eam nutrebat; non inquam, priùs narrari ista David audivit, quin mox, summo indignatus furore, nefarium hunc hominem mortis reum pronuntiaret. *Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui fecit hoc. 2. Reg. 12. 5.* Et tamen de se, qui atrociora longè ausus fuerat, ne verbulum quidem mutavit. Quin, etsi probè perspicere posset facinus suum vivis admodum coloribus in ficto illo eventu repræsentatum, non tamen agnovit; neque ad agnoscendum progressus esset, nisi ipse Propheta explicuisset, citra omnes ambages pronuntians; *Tu es ille vir!* O execrabilem amorem proprium! quo tandem perducere potest homines, etiam sanctissimos, cum locum illi dare cœperint! Et tu non cohorrescis? attende, quàm probè videas, quàmque lynceus sis in erratis alienis. Sed quàm cœcus es in tuis? Non ob aliud, quàm quia à te ipso digressus, vagi instar hominis, effundis te in omnia, quæ divellere & occupare animum tuum possunt, quin unquam ad te redeas, ut in te met, sicut oportet, obtutum conver-

convertas. Et tamen hæc est inter præcipuas dotes Animæ rationalis una; quòd possit in ipsas suas cogitationes inquire, se discutere, se ad examen vocare, ponderare, quam demum vitam vivat? id quod brutarum animantium facultatem superat. Quid tibi proderit, posse coram DEO profiteri; *Iniquitatem alienam cognosco?* proderit autem plurimum, *cognosco meam.*

III. Confidera, quòd David re ipsâ diu non agnoverit admissam à se noxam. Subinde tamen operis tarditatem ejus vi & fervore compensavit. Unde cùm vix dixisset; *Iniquitatem meam cognosco*: mox verè subjungere potuit: *Et peccatum meum contra me est semper*: tam illum repentè summus dolor occupavit, mox atque agnovit, quid peccando admisisset. Neque dolor hic brevis tantùm, & vix unius momenti fuit, qualis tempestatis esse solet, quæ quò majori furore, hoc breviori tempore transit; perpetuus fuit ac stabilis: sic ut miser David per omnem deinceps vitam oculis suis objectam habuerit imaginem sui, DEO perduellus. Cuncta hæc dicit ille, dum dicit: *Peccatum meum contra me est semper.* Dicit *contra*, sive *coram* (nam & hæc vocis illius vis est; *Ite in castellum quod contra vos est*) ut ostenderet, facinus suum semper oculis suis obversari; *dolor meus in conspectu meo semper.* Ait etiam *contra* sive *adversus*; ut indicet, non versari hanc culpam ob oculos, tanquam rem visu non injucundam; sed tanquam rem ejusmodi, quæ semper sibi adversetur, ut hostis suus, cum quo pax ipsi nulla esse possit: *Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei mea cooperuit me: à voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & persequentis. Psal. 43. v. 16.*

Duo hîc habes, ad quæ animum tuo bono animadvertas, si te gerere volueris ut Pœnitentem perfectum. Primum

num est, ut nunquam obliviscaris vitæ pravæ, quam duxisti. *Ponite corda vestra super vias vestras, Agg. 1.* Non eâ quidem ratione, ut omnium singillatim peccatorum memineras, quæ admisisisti. Unde David non dixit, si rectè observamus, semper observari sibi suum adulterium, suam cædem, sed generatim; suum peccatum. *Peccatum meum contra me est semper.* Idque duplici ex capite: primò, quia meminisse peccatorum singillatim, non est semper utile, imò non semel etiam noxium, ob imagines quas in animo excitant, instar picturarum turpium. Deinde, quia id, quod in peccato super omnia detestari oportet, non est specialis hujus, aut illius peccati malitia; sed illa communis omnibus; quòd sit offensa DEI. Unde cùm David sermone Prophetæ Nathan rediisset ad cor, aliud non habuit quod diceret, quàm *Peccavi Domino.* Hoc fuit, quod ipsi tam luculentam plagam infixit. Facile poterat plurium aliarum rerum mentionem facere: sed cùm hoc ipsi doloris magnitudo non permetteret, omnes brevi duarum vocum epilogo clausit, quæ bene ponderatæ multis aliis virtute æquipollent. Ita & tu, quotiescunque in te animi dolentis affectus excitare volueris, hoc tibi sit satis: revocare tibi in mentem, quid tandem egeris offendendo DEUM. *Peccatum meum contra me est semper.* Atque hoc, si ponatur idem esse, dicere *Contra me,* quod *coram me.*

Alterum monitum est, quòd peccatum non debeat observari oculis tuis, tanquam imago mortua; quæ etsi sit Basilisci, non terret. Observari tibi debet tanquam Basiliscus, aut Draco vivus, qui si te etiam immotus aspexerit, occidet te: quid fiet, si te invaserit etiam? Hoc posito, quando dicis: *Peccatum meum contra me est semper:* non debes accipere hanc voculam, ut significat *coram tantum,* sed

sed etiam ut significat *adversus*; imaginando tibi, quòd aspicias Peccatum instar Draconis immanis, qui tantum tibi mali intulit, & qui tantum adhuc inferre potest, si non attendas tibi. Hinc sicut ille semper in id intentus est, ut pugnet contra te, & bellum tibi moveat; sic tu vicissim in id intentus esse debes, ut bellum ipsi moveas: adeoque simul dicere possis: *Peccatum meum contra me est semper: & ego semper contra peccatum meum.* Væ illis, qui pro eo quòd peccatum suum semper ante oculos habeant, semper illud à tergo habent! Hi enim vero, ut dicamus rem ipsam, neque medentur ullatenus malis præteritis, nec unquam tueri se possunt contra futura, licet imminetia.

VERSUS V.

Tibi soli peccavi, & malum coram te feci, ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris.

- I. **C**ONsidera, quòd cum vellet David, magno illo dolore peccati admissi impulsus, aut exaggerare, aut saltem cum fide exponere omne malum, quod à peccato suo, aspectui suo semper obversante, exprobrari sibi audiebat, videatur nunquam debuisse DEO dicere, quòd ipsi soli peccaverit: *Tibi soli peccavi*: sed quòd etiam peccaverit contra plures alios; ut & ex adulterio, & cæde injusti, plus satis ipsi apparebat. Sed advertite animum, & vid. bis, Davidem tantum dixisse, ut plus non potuerit. Et primò quidem dixit *Tibi*, & cur hoc? quia non poterat dicere *in Te*. Quisquis peccat, rectà nunc DEUM, nunc Proximum, nunc semet ferit. Nunc DEUM, ut faciunt Impij;

Impij; nunc Proximum, ut Iniqui; nunc se tantum, ut facit quilibet etiam postremus in peccantium caterva. Hoc posito, peccaverat quidem David contra se modo non simplici, uti & contra Proximum; at contra DEUM nullam unquam Sacrilegij noxam quoquo modo contraxerat; & idcirco cum non posset DEO dicere *Peccavi in Te* dixit, *Tibi*: quisquis enim quocunque demum modo peccat, mox DEO tanquam Judici suo summo, aut veriùs, soli, reus constituitur. *Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo.*
Ex. 32. v. 35.

Præterquam quòd, dum dixit *Tibi soli* nullo modo negavit David, se etiam contra alios deliquisse. Quid igitur propositum sibi habuit ita loquendo? voluit indicare, id quod sibi præ quovis alio dolebat in peccato, esse parvum illum respectum, quem erga DEUM habuerit. Animus ejus ita semper occupatus erat gravi ista consideratione, ut præ DEO contempto, parum aut nihil videretur Vxor violata, & Maritus occisus.

Ceterum si videre vis, infelicem non id spectasse allatis verbis, ut quidquam detraheret de enormitate delicti sui, sed potius adderet, observa dixisse illum DEO, non *Tibi solum peccavi*, sed *Tibi soli*, hoc est, *Tibi, qui solus es.* Esse solum, jus est prærogativum, ita DEO proprium, ut olim nomen ejus censeretur. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nonne tu, qui solus es?* Job. 14. Quam igitur temeritatem non est passus David admisisse se peccando? Siquis alius esset major DEO aut saltem illo non inferior, ad quem appellare liceret, confugere, se vertere post peccatum; temeritas tanta non videretur esse. Sed dum ille solus est Judex, atque adeò à quo provocari non possit, pro! quæ ista est audacia transgredi tam multas leges ab eo latas & scriptas caractere tam per-

D

spi-

spicuo ! Ecce igitur, quomodo humilis noster Pœnitens, ad consequendam desideratam veniam proprium delictum non conatus sit elevare, ut tu existimabas, cum dicentem audiisti *Tibi soli peccavi*; sed illud potiùs amplificârit, quæ est vera ratio placandi DEUM. Tu quid ea in re facis? Faxint boni Superi, ne minimum, quod in peccato tuo tibi displicet, sit offensa DEI: sic ut illud tibi doleat ob aliquam ignominiam, quæ ex eo in te redundavit, aliquam jacturam, aliquam sinistram sortem, quæ tibi obvenit; parum autem, aut penitus nihil ob contemptum DEI Legislatoris tui. Non est hæc justa dolendi norma. *Ego dixi: Domine miserere mei, sana animam meam, qui peccavi tibi. Psal. 40.* Hæc est præcepta à Sanctis norma: hujus tamen sortis non est illa, quâ multi utuntur.

II.

Confidera, aliquorum opinionem esse, quod David dixerit DEO *Tibi soli peccavi*; ut indicaret, quod ipse, tanquam Rex, nemini alteri, præterquam ipsi soli, obligatus fuerit reddere rationem; adque idcirco, veniâ ab ipso impetratâ, non haberet porro quod formidaret. Locum istud haberet, si magis sollicitus fuisset David de pœnæ, quàm de culpæ veniâ. Sed quis hoc credat? Longè magis illum sollicitum habebat culpæ, quàm pœnæ venia. Ad consequendam autem veniam culpæ nihil serviebat immunitas ab omni altiore potestate humana, cum obedientia & subjectione soli DEO debita. Demus enim, verum esse, quod Principes in hoc Mundo non habeant, qui ipsos punire possint; non tamen idcirco eximij sunt ab omnibus legibus, etiam divinis. An enim ipsorum Adulteria non sunt vera Adulteria? Ipsorum homicidia non sunt vera homicidia? an fortassis in ejusmodi delictis minor est Principum, quàm Privatorum culpa? Quin imò major est ob
exem-

exempli, quo aliis præeunt, pravitatem, quod tanto fragorem edere majorem solet, quò Torrens ejusmodi altiore è loco præcipitat. Si igitur David, tam verè dolens, DEO dixit *Tibi soli peccavi*, non id dixit, ut Regem se profiteretur, nullius alterius, præterquam DEI, potestati obnoxium; veriùs id dixit ad indicandam enormitatem delicti sui, dum negotium illi fuit cum DEO, qui est Judex unicus, Judex planè omnium; nec tamen pensi habuit omnem ejus prohibitionem suis subjicere pedibus, & audacter transgredi; *Tibi peccavi qui solus es*. Et tu de te ipso quid dicces, qui toties idem facere ausus es, nec tamen rei atrocitatem apprehendis? Dices fortassis DEUM, etsi solus sit Judex, esse tamen Judicem benignum. Imò benignissimus est. Hoc tamen quid facit ad insaniam tuam excusandam? Si benignus est, cave unquam obliviscaris, esse etiam unicum: *Videte quòd ego sim solus*. Deut. 32. v. 39. Solus nimirum est, qui misericordiam exhibere possit, quâ post admissam culpam opus habes. *Ego occidam, & ego vivere faciam ibid.* Hac autem si uti ille nolit, dic infelix, quid te fiet? cui alteri supplex accides? Quanto amplius tibi fidis, quia ille misericors est, tanto plus habes quod metuas, quia ipse solus est: *Quis non timebit te Domine, quia solus pius es?* Apoc. 15. v. 4.

Considera, magnam omnino esse illius audaciam, qui contemnit jussa Judicis talis, qualis est quem dicebamus; solus nimirum in toto Mundo: *Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationes ejus*. Job. 23. v. 13. Quanto tamen major est illius insania, qui non contentus illa nihili pendere, & violare, insuper illa violat in ipsiusmet ejus oculis? & tamen hoc quoque factus est David, quando addidit: *Et malum coram te feci: cum probè intelligeret infelix,*

D 2

lix,

III.

lix, quod quantumcunque ipse conatus esset vitare oculos hominum, in sceleribus à se admissis, non tamen vitaverit oculos DEI. Hoc autem cum ita haberet, quid aliud supererat reo tam misero, quam ut victas DEO manus daret? Quamdiu res est cum Judice, solo quidem, sed non conscio eorum quæ gesta sunt, semper aliquid spei superest evadendi. Ubi enim Judex rescire voluerit, quid Reus admiserit mali, solus id agere non poterit: opus erit Accusatoribus, Actoribus, Testibus, quibus iudicij ordo nitatur. Ad eum Judex ipse suis oculis aspexit facinus, quid tum porro habet quod quaerat? Idcirco tam sapienter hic David dixit DEO, & *malum coram te feci, ut justificeris, hoc est, ita feci, ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris*, aut judicaveris, quod idem est. Si DEUS ipse non vidisset malum, justificaretur in sententiis, quas fert, in sermonibus aliorum, in sermonibus scilicet deponentium, non in suis. Sed quia ipse videt, *justificatur in sermonibus suis*. Ad convincendum scilicet Delinquentem, ut Reum, & ad demonstrandum se Judicem justum in eo damnando, non erit opus DEO quoquam, qui compareat coram tribunali instructus prægrandi volumine Actorum, ad justitiam damnationis, in quacunque causa promulgatæ, vindicandam. Satis erit tali Judici dicere: *Perspecta mihi abunde sunt omnia, quæ perfidus iste admisit, meis hisce oculis vidi. Ego sum Judex, & Testis, dicit Dominus. Jer. 29. v. 23.* Atque hoc est, quod ad majorem sibi ruborem excutiendum, David hic DEO voluit exponere, fatendo se reum extra omnem excusationem. Tu interim adverte tantisper animum, quid sit peccare sine arbitris, quos Rex iste solers omnes exclusos voluit. Quære, licet, noctis tenebras ad DEUM offendendum. Clau-
de ostia,

de ostia, velo fenestras obnube, intimos cubilium recessus
pete. Quid totum tibi proderit? An minùs fortassis ibi
præsens DEUS, quàm in foro publico? *In omni loco oculi
Domini contemplantur bonos & malos. Prov. 15. v. 3.* Quod
cùm ita sit, quocunque demum è loco boni, quocunque è
loco mali vocentur ad tribunal Christi, perinde omnino
erit. Omni in loco præsensem sibi illum habuerunt, sive
cùm bene, sive cùm malè agerent.

VERSUS VI.

*Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in pec-
catis concepit me mater mea.*

CONsidera, istud enim esse particulam, quæ orationem I.
posteriorem cum priore connectit, cujus ea vis est,
ut reddat rationem ejus, quod ante dictum est. Jam
coeperat ostendere David, DEUM in ferenda de ipso sen-
tentia triumphaturum, se verò victum iri: *vinces cùm judi-
câris*: & ad hoc adstruendum, firmamentum adduxerat,
quo nullum in hoc genere potentius; ipsius scilicet Judicis
in scelere admittendo præsentiâ. *Malum coram te feci.*
Et tamen hoc ille non contentus, descendit insuper ad hoc
demonstrandum ex Præsumptionibus, quæ nascebantur ex
pravis Rei propensionibus, & idcirco subiecit: *Ecce enim
in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me ma-
ter mea.* Præsumptiones istæ, ut verum fateamur, viden-
tur planè esse supervacaneæ. Ubi enim Judici de delicto
evidenter constat, de quo ferenda est sententia, quid ipsi
Præsumptionibus opus est, ut rectè judicâsse demonstretur?
Præsumptiones substituuntur, cùm desunt argumenta cer-
ta, &

ta, & in dubiis probationem faciunt nunc plenam, nunc semiplenam, prout magis minusve fortes sunt. Quidquid tamen de hoc sit: noverat David ad consequendam à DEO misericordiam non esse rationem magis aptam, quam se magis magisque Reum convictum palam facere. Non censuit proinde sibi utendum normâ, nostrate in foro usitatâ, Evidentiâ delicti, quamquam ad damnandum ipsum plus quam sufficienti, voluit, si aliud non posset, Præsumptiones saltem addere, & Præsumptiones quidem omnino firmissimas; dum factus est, se ita proclivem ad malum, ut mali esset planè nihil, quod non de ipso credi confestim posset. O felices illos Peenitentes, qui in hoc Davidem sequuntur! Isti enim verò viam invenerunt optimam placandi DEUM. Quid juvant excusationes coram illo, coram quo sola valet sui accusatio? *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo; multum est enim. Psal. 24. v. 11.*

- II. Considera, duplex fuisse malum, de quo ipse erat judicandus, ut superius indicatum est, malum peccati respectu sui, & iniquitatis, respectu Proximi. Rectè procul dubio tu (pergit dicere ad DEUM David) rectè *vinces cum judicaveris*. Quæ enim Præsumptio peccati & iniquitatis non militabit contra me, cum in peccato ego conceptus sim, & conceptus sim in iniquitatè. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* His verbis necesse est illum intellexisse vel peccatum originale, in quo eum parentes sui genuerint, vel peccatum actuale. Non potuit autem intelligere peccatū actuale, utpote natus thoro legitimo. Igitur Originale peccatum intellexerit oportet. Atque hoc præ alio quovis potens
erat

erat ad adstruendum quod volebat. Nullum enim peccatum actuale, quantumcunque enorme, quo, in ipso generando, se parentes obstrinxissent, transfudisset in illum propensionem eam tam pravam, quam in atroci suo facinore ostenderat; hæc ab Originali in ipsum promanavit. Et ratio est; quia possunt quidem homines generare prolem ejusdem secum speciei, hoc est similem in omnibus, quæ ad communem cum ipsis naturam humanam pertinent, ut est peccatum Originale, quod idcirco *languor nature* dicitur; non tamen possunt generare sibi similem in individuo, in illo nimirum, quod est proprium personæ ipsorum, ut sunt maximè actus, qui à libero arbitrio proveniunt, sive boni isti, sive mali sint.

Igitur ut redeamus in semitam: en quam Præsumptione omnis peccati, & omnis iniquitatis in se, quantumcunque hæc essent enormia, David adduxerit; esse nimirum se conceptum in illa perturbatione, quæ est fons omnis iniquitatis, & omnis peccati. Hinc etsi peccatum Originale non nisi unicum sit in singulis hominibus, juxta illud *Ecce Agnus DEI, ecce qui tollit peccatum Mundi. Jo. 1. v. 29.* Non tamen locutus de illo est David numero singulari, sed plurali, tribuendo ipsi nomen multorum; cum re vera multorum ipsum fons sit & origo, imò omnium. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* O egregiam igitur artem persuadendi, ut facile habeamur Rei, etsi accusationes contra nos in medium allata parùm firmæ essent! Quid igitur erit, quando illæ firmissimæ sunt?

Considera, quòd, cum Peccatum Originale, de quo hinc sermo, sit pravitas omnibus generatim mortalibus communis, non videatur idcirco potuisse à Davide adduci an-

quam

III.

quam Præsumptio sufficiens ad ipsum in particulari reum adstruendum: secus enim si esset, quis non videt hominem quemcunque, quamlibet eminenti Sanctitate, posse in judiciis præsumi reum cujuscunque adulterij, cujuscunque homicidij; cum ipse perinde, ac mortalium ceteri, conceptus sit in tam perversa propensione, qualis est hæc, quæ noxæ originariæ pœna est? Sed adverte solerter, & videbistum locum fore huic in alteram partem argumento, si Judex contra Reum Præsumptione tali uteretur; non verò si Reus ipse Judici illam proponat.

Locus esset argumento, modò allato, si Judex uteretur Præsumptione contra Reum; quia Judex non potest unquam judicare, imò ne suspicari quidem, quòd quis sit reus ullius sceleris admissi, ex eo duntaxat, quia ille conceptus est in peccato; neque unquam hoc ex capite progredi potest ad ipsum torquendum, quantumvis moderatè, imò ne quidem ad ipsum capiendum, aut carcere constringendum. Aliter se res habet, si Præsumptionem ejusmodi in medium afferat coram Judice reus, de admissio scelere sincerè dolens. Reus, qui probè novit, quàm intus apud se perturbata sint omnia, ob eam, quâ facultates ceteræ voluntati, voluntas autem Rationi, Ratio DEO repugnat, perduellionem, quàm non infirmum inde sumit argumentum credendi de se pessima quæque, & apertè profitendi?

Verum quidem est, quòd hac ex perduellione nullum homo possit argumentum sumere de admissio à se re ipsa peccato aut iræ, aut foedæ libidinis, aut superbiæ, aut quocunque alio, quando ipsi constat, rem se aliter habere. At cum dubius est, facillimè propendere potest ad credendum, se deliquisse, cum in se ipso contra se ipsum habeat Præsumptionem ex perversitate congenita. Cum autem
certum

certum est peccatum, potest etiam, imò debet facillimè propendere ad credendum firmiter, non alteri quàm sibi mali illius culpam adscribendam. Non est illa adscribenda pravis Sodalibus, non Superioribus parùm prudentibus, non Servis importunis, non malis Dæmonibus molestè impellentibus, sed soli & uni homini, qui suâ se Concupiscentiâ passus est induci ad malum quod patravit: *Concupiscentia subvertit cor tuum. Dan. 13. v. 56.* Vides igitur, quid in delicto à se admissio fecerit David? Non contulit culpam in pulchritudinem feminæ, quæ fuit petra scandali; non in incautam ejus agendi rationem, quâ ipsam non puduit lavari loco aliorum oculis exposito; non in facilitatem, quâ ipsa cessit petitioni nefariæ & inconsultæ; non in alteram quamcunque in DEI oculis frivolam rationem: uni illam sibi attribuit: *Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino. Psal. 31. v. 5.* Noverat enim perbene, habere se intra semetipsum omnem veram totius mali originem. *Mulier longè, libido propè. Alibi erat, quod videret, in eo unde caderet. S. August. in Psal. 50.* Cur igitur tu modo tam diverso te geris, qui semper in alios culpam conjicis mali quod perpetras?

IV.
 Considera, quàm latus sit iste campus, qui se aperit, ad vivendum in perpetua sui abjectione: Si nimirum profundè in te ipsum descendas, & ibi contempleris, quòd modò dicebamus; esse intra temetipsum totam originem omnis mali! *Humilitatio tua in medio tui. Mich. 6. v. 14.* Et ô originem inexhaustam, & semper scaturientem! Etsi enim Gratiâ Baptismi acceperis veniam totius culpæ, quæ inest noxæ Originariæ, multum tamen relictum fuit illius, quod eadem noxa secum fert pœnæ, & hæc est illa Lex fornicis, quæ idcirco Lex dicitur, quia non excludit quem-

E

quam

quam (nisi per privilegium prorsus singulare) est tamen lex pœnalis, quæ consistit in pugna quadam perpetua carnis contra spiritum: *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, Rom. 7. v. 23.* Duplex idcirco effectus est, qui inde in te nascitur: Summa quædam renitentia contra bonum, quod à te DEUS exigit, & summa propensio ad malum, quod tibi prohibet. Perpende igitur, an non hoc utroque ex capite habeas, unde abjectè de te sentias? Si DEI adjutorium deesset, quæ tandem fors tua foret? ecquid tandem boni faceres ex te solo? imò quid mali non faceres? Inito numerum, si potes, propensionum pravarum, quæ te infestant, Ambicionis, Fastûs, Gulæ, Intolerantiæ, Invidiæ, Avaritiæ, Acediæ, Impudicitæ, & inde quod res est colliges. Objice animo ferarum septum amplissimum, in quo stabulantur Ursi, Lupi, Leones, Tigrides, Pardi, Pantheræ; nec tamen quidquam ulli nocent. Cogita autem pandi alicubi septum, unde solùm exitus ipsis pateat. O quàm tum omnes, secutæ naturæ suæ impetum, turmatim prorumpent hâc illac ad fruendum libertate obtentâ! Quæ belluinas tuas propensiones regit ac frenat, DEI tui gratia est, quæ præcipuè obsistit, ne impetu suo proruant, facitque ut frustrentur conatu, quo ad libertatem non debitam aspirant. *Salvator ponetur in ea murus & antemurale. Jf. 26. v. 1* Murus, Gratiâ interiore, *Antemurale* Gratiâ externâ. Tolle hunc obicem, ut potes, si vis; ô te infelicem! quò non illæ erumpent?

Atque hoc est, quod te semper non humilem modò, ut dictum est hætenus, sed trepidum etiam servare potest. Lex enim Fomitis vitæ nostræ toti coæva est (quæ hâc etiam causâ Lex dicitur, ut differat ab iis decretis ac statutis, quæ certo

certo tantum tempore durant) & quamquam operam abnegationis sensim frangantur vires tyrannidis istius miseræ, quâ nos subiectos tenet, nunquam tamen penitus, nisi cum vita, vires omnes amittet. Quamdiu proinde anhelitum reciprocas, tamdiu timere temetipsum debes. *Serva timorem Domini, & in illo veterasce. Eccl. 2. v. 6.* Et si quis eum tuum timorem miratur, irridet, & quærit, quid tandem metuas? reponere confestim: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* An non hæc sufficiens est trepidandi causa hominibus etiam Sanctissimis? *Non est peccatum quod faciat homo, quod non possit facere alter homo;* Et cur istud? quia omnes ex eodem fragili luto facti sumus.

Considera, quæ fuerit causa, ob quam, cum in peccato se conceptum asserere David vellet, dixerit *in peccatis concepit me mater mea.* Ut ad amissum loqueretur, videtur potius dicere debuisset *Pater meus;* Originaria siquidem noxa in nostrum quemlibet Patris, non Matris culpam transfunditur. *Peccatum originale non contrahitur ex Matre, sed ex Patre. S. Th. 1. 2. q. 48. a 5.* Transfunditur ex Patre, quia Pater ille est, qui respectu nostri fungitur vice Adami, in quo peccavimus, tanquam descendentes, in Capite: non transfunditur ex Matre, quia respectu nostri Mater pro Eva est, in qua non peccavimus. Ut quid igitur dicitur *Mater mea?* Ut quid dicitur? ad adstruendum id, quod Davidi erat propositum. Propositum erat Davidi (ut ostensum est hætenus) ostendere se propensissimum ad malum. Consistit porro hæc ad malum propensio non in eo, quod peccatum originarium habet de culpa: consistit in eo, quod hoc peccatum habet de pœna, quod est illa carnis contra Spiritum pugna perpetua. *Igitur ego ipse*

E 2

mente

*mente servo legi DEI, carne autem legi peccati. Rom. 7. Cur igitur existimes Davidem rectius fuisse dicturum Pater meus, quàm Mater mea? Verum est, noxam originariam à Patre transfundi, sed transfundi secundum id quod in eo de culpa est. Super hoc autem David non potuit fundare illam contra se Præsumptionem; jam enim culpæ veniam in Circumcisione acceperat, quæ est Baptismi Symbolum, Solùm illam fundare poterat in eo, quod peccatum illud habet de pœna, quæ etiam oblitteratâ culpâ perseverat, in carnis inquam indomitæ petulantia. Quis autem nescit, indomitam hanc & petulcam carnem nostram magis à Matre, quàm Patre, nobis obtingere? atque hâc causâ tanto ad rem aptius voluit dicere David *in peccatis concepit me Mater mea, quàm Pater meus.* O te beatum, si eò progressus fueris, ut te assuefacias ad præsumendum de te pessimum, quod possis, & ad id profitendum! Et verò jure id semper feceris, quamdiu mortales has exuvias circumfers, illas inquam infectas exuvias, quibus te non minùs, quàm alium quemvis, Mater tua circumdedit.*

VERSUS VII.

Ecce enim Veritatem dilexisti: incerta & occulta Sapientia tua manifestasti mihi.

- I. **C**onsidera, Davidem ad placandum certiùs DEUM ratum fixumque habere, nihil penitus ad se purgandum afferre, sed tantùm ad accusandum; cum pergat magis magisque se reum demonstrare ita apertè convictum, ut penitus nihil ipsi supersit, quò recipiat se, nisi ad principio statim imploratas miserationes DEI, nullis terminis

minis clausas: *Miserere mei DEUS secundum magnam misericordiam tuam.* Postquam confessus jam est, DEUM non posse non vincere in ipso judicando, dum crimini suo jam aliàs manifestissimo, consentiebant etiam Præsumptiones, quas ad majorem suam ignominiam adduxit, nunc etiam illas laborat amoliri Præsumptiones, quæ contra sententiam Judicis afferri possent.

Duo non rarò præjudiciorum genera occurrere possunt sententiæ, quæ ad aliquem condemnandum fertur: unum ex parte Judicis est, alterum ex parte Rei. Ex parte Judicis potest esse affectus sinister, aut emolumentum proprium, quo occupatus aut sententiam re minùs ponderatâ ferat, aut ultra æquitatem exasperet, aut arbitrio suo plus indulgeat. Hoc autem, ait David, ex parte DEI contingere non potest: *Ecce enim veritatem dilexisti.* Ex parte Rei potest esse ignorantia, quæ dignum illum reddat miseratione, si non gratiâ. Sed ne ista quidem locum habet in delicto meo, ait David; *Incerta enim & occulta Sapiencia tua manifestasti mihi.* Hæc videtur esse allatorum verborum sententia omnium aptissima ad ostendendum, quomodo inter se cohæreant tres isti versus. Quòd autem re vera inter se connectantur, satis monstrat particula *enim*, quæ posita in secundo, & repetita in tercio, palàm facit, in eo versum utrumque convenire, quòd ambo reddant rationem ejus, quod Psalmographus dixerat in primo; Quòd nimirum DEUS omnino vincere debeat in sententiâ contra ipsum ferenda; *vincet, cum judicârit.*

Tu interim hinc disce, excogitare semper rationes, quibus exaltes judicia DEI omnia, quantumvis tibi molesta & onerosa, quin illa unquam minùs probes, aut de iis conqueraris, id quod tamen aliqui nimium queruli, aut

Verius; nimis quàm præfidentes facere non verentur. *Quid vultis mecum iudicio contendere? dicit Dominus: Jer. 2. v. 29.* An obscurum est, quantopere ille amet veritatem? non minùs illam, quàm semetipsum amat; unde non solum illam amat, ut inter nos mortales Iudices æqui, sed non potest illam non amare; cum perinde DEO esset non amare Veritatem, ac desinere amare semetipsum. *Ego sum Veritas.* Si autem hoc ita est, quis unquam suspicari poterit, quòd ab hac ille vel latum unguem in suis iudiciis discedat? *Negare se ipsum non potest. 2. Tim. 2. v. 13.*

II. Considera, quòd Veritas sit Virtus quædam transcendens, quæ locum habeat in omnibus planè negotiis bene ordinatis, nisi quòd pro negotiorum diversitate diversa nomina fortiatur. In Scholis fortitur nomen Scientiæ; in loquendo, Veracitatis; in moribus & vitâ, candoris; in conversatione, synceritatis; in operando, rectitudinis; in contractibus, fidei; in consulendo, libertatis; in servandis promissis, Fidelitatis; atque ita in Tribunalibus nomen Iustitiæ fortita est, quæ est constantissima voluntas dandi utriusque quod suum est; bonum, si bonum ipsi debetur; malum verò, si malum. En igitur, quid sit iudicare secundum veritatem. Idem est ac iudicare ad amussim regularum Iustitiæ: & hæc Iustitiâ iudicabit DEUS: *Judicabit populos in Veritate sua. Psal. 95. v. 113.* Non in aliena, sed in sua, quæ est ipsemet DEUS, usque adeò pura est. Et tu quomodo stare poteris ad regulam tam tremendam? Ne objicias animo tuo illam regulam, ad quam hac in vita DEUS iudicat. Hac in vita ipse non dat, quod cuique debetur; dum multis bonis dat mala, & multis malis bona. Et quâ id causâ? Eâ scilicet; quia hac in vita DEUS nos non iudicat, sed experitur, ut qualis nostra sit virtus, pate-

patescat. In altera vita judicabimur; & idcirco tunc quilibet illud habebit unum, quod tempore, quo expectatum de eo sumptum est, fuerit promeritus, secundum Veritatem; præmium, si præmium, pœnam, si pœnam. Ad nihil penitus aliud tunc attendetur ex ulla parte, nisi quod justum est: *Veritas tua in circuitu tuo. Psal. 88. v. 9.* Quia igitur mirum, si DEUS vincet judicando? *vincet, cum judicabit: cum opponi ipsi possit nihil, nec quidquam contra ejus judicia excipi.* Enimvero quàm parum Veritas alicujus argui falsitatis poterit, tam parum judiciis DEI nostri quidquam erit quod opponamus. *Omnis iniquitas oppilabit os suum. Psal. 96. v. 42.* Tam illa manifesta, & casta esse deprehendentur. Tu interim unquamne serio tecum perpendisti, quo loco res tuæ futuræ sint, quando & tu secundum Veritatem judicaberis? Nunc igitur quantumcunque potes, operare boni; operare autem secundum Veritatem; non secundum apparentiam, non secundum consuetudinem, non secundum tuum arbitrium; sed secundum Veritatem, à DEO nobis Evangelica in Lege revelatam.

Confidera, quòd quisquis judicat secundum Veritatem, III.
 animum advertere debeat in suo judicio non solum ad qualitatem, seu naturam delicti, sed etiam ad qualitatem, seu conditionem delinquentis; quanto enim minus excusationis hic suo delicto potest prætexere, tantò magis etiam Reuserit. Quis autem minus excusationis prætexere potest, quàm qui notitiam malitiæ habet perfectiorem? *Servus sciens voluntatem Domini, & non faciens, vapulabit multis. Luc. 12.* Aliud est in tenebris, aliud in claro lumine prolabi. Habuit autem David lumen hoc clarissimum: & idcirco, cum inde arguere vellet monstrosam suam perfidiam,

fidiam, revocat DEO in memoriam, non ad sui commendationem, sed ad majorem ignominiam, quidquid ex eo rescierat arcanorum: *Incerta & occulta Sapientia tua manifestasti mihi.* Et sanè quid tandem Mysteriorum erat, quod DEUS Davidi non manifestarit? Communis est opinio, neminem alium ad eum diem tam multa & recondita didicisse, juxta id, quod David ipsemet videtur innuere, ubi pronuntiavit; *Super omnem docentes me intellexi. Psal. 118. v. 99.* Atque hinc non solùm ille Propheta appellatur inter Reges, sed etiam Rex inter Prophetas.

Possunt autem hæc Mysteria duplicem ad classem revocari. Alia enim sunt rerum non contingentium, sed necessariarum, ut sunt in DEO operationes, quæ vocantur *ad intra.* Et hæc occulta erant Davidi propter suam sublimitatem, nisi DEUS illa manifestare ipsi dignatus esset. *Trahitur Sapientia de occultis. Job 28. v. 18.* Alia sunt rerum non necessariarum, sed contingentium, ut sunt in DEO operationes dictæ *ad extra;* quæ pendent à libero ejus arbitrio: & hæc Davidi non tantùm occulta erant propter sublimitatem, sed etiam incerta propter eventum, tanquam res quæ & esse possent, & non esse spectatâ earundem naturâ. Tam horum autem, quàm illorum longè plurima DEUS manifestarat Davidi. *Incerta & occulta Sapientia tua manifestasti mihi.* Specimen arcanorum primi generis est Generatio Verbi, quæ verbis tam disertis exprimitur iis verbis, quæ arbitro Davide Æternus Pater Verbo suo dixit: *In splendoribus Sanctorum ante Luciferum genui Te. Psal. 110.* Secundi generis specimina sunt, Mysteria omnia ipsius Verbi humanam naturam induti, quæ etiam omnia Davidicis in Psalmis clarè admodum explicantur Unde jure merito de iis loquens David non quocunque modo illa sibi

sibi indicata, sed manifestata affirmat; *manifestasti mihi*, ut significaret, manifestationes arcanorum ejusmodi non quacunque, sed perfecta valde ratione sibi factas, non viâ figurarum, seu schematum, ut Prophetis aliis gradus inferioris: *In manu Prophetarum assimilatus sum. Os. 12. v. 10.* Sed viâ illustrationum apertarum, & sine ullis involucris: *Mihi* (ita de se ipso David proauntiavit) *Mihi locutus est Fortis Israël &c. Sicut lux aurora, oriente Sole, mane absque nubibus rutilat. 2. Reg. 23.* Unde licet observare, Davidis mentem modo valde excellenti fuisse roboratam; cum negari non possit, perfectiorem multo intelligendi facultatem requiri in Discipulo ad hoc ut intelligat Veritates ut in seipsis sunt, ac simpliciter propositas, quam si eadem à Magistro per involucria, similitudines, ac comparationes adumbrentur. Et tamen (quis hoc in animum induxisset?) & tamen homo tanto divinitus lumine præditus, ipse etiam transgressus est, & tam turpiter transgressus! Quanto igitur ille minus excusationum coram divino Tribunali prætexere potuit! Vade igitur tu, vade miser & fiduciæ aliquid in temetipso reponere.

Considera, ut tu inde proficias, quomodo tandem cum lumine tam claro jungi potuerit lapsus tam pudendus! VI.
Innuat hoc David ipsemet, ubi dixit: *Priusquam humiliarer, ego deliqui. Psal. 111.* Antequam tam immaniter prolaberetur, jam cœperat exerrare nonnihil à semitâ, sic ut locum dederit, & occasionem DEO, subtrahendi ipsi auxilia illa robusta, & opportuna, quibus aut Concupiscentiæ appetitus fuisset suppressus penitus, aut quamlibet ille fuisset excitatus, non magno tamen negotio frenari, cohiberi que potuisset, quo minus rationis lumen tantopere ofuscaret.

F

David

Davidem, quando lapsus est, plurimum jam remississe à perfectioris vitæ studio, ex eo Interpretes colligunt, quòd videant; cum tempus esset prodeundi in aciem ad confli- gendum cum hostibus, ad quod ipsum suæ vitæ gradusque conditio vocabat, loco suo Joabum toti exercitui præfecisse, & expeditionem in hostem ei uni commisisse; non aliâ de causâ, nisi ut interim ipse Hierosolymis subsisteret, suis deliciis, sua quiete frueretur, quin valde de bono Regni communi sollicitus esset. Quin sacer textus videtur tale quid innuere illis verbis non temerè prolatis: *Factum est autem, vertente anno, eo tempore quo solent Reges ad bella procedere, misit David Joab, & servos suos cum eo &c. David autem mansit in Jerusalem. Dum hæc agerentur, accidit ut surgeret David de strato suo post meridiem, & deambulet in solario domus regia &c. 2. Reg, 11. v. 1. e.* Quæ omnia in homine ejus conditionis erant argumenta animi deliciis jam emolliti, atque ita ad casum pronioris.

Quomodo autem subinde vehemens animi Perturbatio potuerit Intellectum ejus adedò turbare, quin & tenebras illi offundere, non est valde difficile perscrutari. Cùm enim hæc animum hominis magno impetu obruit, tam vehementer eum subinde ad se rapit, ut avertat à re quacun- que alia cogitanda, præterquam ab illa, quæ ipsi proponitur, ut dignâ quocunque impendio, quo illa obtineatur; huic illum afficit, & fascino quodammodo alligat; usque adedò, ut homo denique non tantùm Rationis consiliis aures jam nullas prabeat, sed phrenetici instar contra eum exardescat, qui in præcipitium ruentem retinere laborat.

Atque huc pervenire potest quicumque, cui manum suam DEUS constanter non porrigat. *Qui se existimat*

stare

stare, videat ne cadat. 1. Cor. 10. v. 12. En igitur, quò tibi constanti studio collimandum, ne te hoc singulari auxilio indignum reddas, quo juvare te DEUS potest, si vult, quòdque etiam negare potest, cum sit adjutorium planè gratis collatum. Hoc autem ne indignum te reddas, quid tibi agendum? Cave imprimis illa laxamenta, quæ sensim sine sensu suâmet naturâ ad ruinam te ducunt: remerarium siquidem est velle, ut illum DEUS regat, & à lapsu præpediat, qui nihil ferè non agit, ut cadat. Subinde id age, ut hanc à DEO gratiam victricem nullo non tempore à DEO petas, agnoscasque te vel ultimâ die illius tam indigum, quam fueras primâ. Si utroque hoc medio David usus fuisset, procul ille fuisset à casu.

VERSUS VIII.

Asperges me hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor.

Considera, quòd cognoscere ratione quadam valde perfecta malum admissum, ut cognovit David, illud describere, exaggerare, profiteri, quàm illud omni ex parte grave fuerit, videatur debere in Pœnitente tollere omnem omnino spem veniæ unquam consequendæ, aut illam saltem plurimum imminuere. Et tamen aliter res habet. Tantum abest ut hinc fiduciæ aliquid firmitatis decedat, ut potius plurimum crescat & animetur. Fit id propterea, quia si unquam DEUS magnâ suâ voluntate ignoscit nostris delictis, id tum fit, cum eâ nos veniâ quàm indignissimos agnoscimus; tunc enim certiùs consequitur id, quod spectat in concedendâ veniâ; quod non est aliud, I.

quàm Benignitatis suæ manifestatio; quæ quanto est contempta indigniùs ab eo, qui per insignem atrogantiam eâ abusus est, tanto è diverso honoratur ampliùs ab eo, qui eam supplex implorat, ut à peccato redire ad animæ vitam possit. *Exaltabitur Dominus parcens vobis. Ps. 30. v. 18.* Postquam igitur David tam multa atulit ad se ipsum contemnendum, quàm multa in præcedentibus versibus proposita sunt, enin quæ repentiè verba prorumpat, plena ingentibus animis, & fiducia. *Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me & super nivem dealbabor.* Perinde ac si diceret: Vide Domine, quàm fœdo sim corpore ob peccata carnis, à me admilla, & quam retrâ animâ ob peccata tam Carnis, quàm Spiritus! si asperferis me tantillum, si tantillum laveris, momento eodem & caro mundabitur, & Spiritus pulchritudinem pristinam recuperabit.

Quòd peccata carnis non Animam tantùm, sed & corpus inficiant, disertis verbis traditum est ab Apostolo insigni illâ suâ sententiâ: *Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. 1. Cor. 6. v. 18.* Idque idcirco, quia cùm humani corporis maxima gloria consistat in eo, quòd se totum firmat regi Ratione, sic ut certo quodam modo ipsum quoque pertingat ad operandum instar ratione præditi; dediti voluptatibus sensus hanc illi gloriam auferunt, dum volunt ut agat & operetur tantùm more suo, hoc est more animalis. Quòd autem peccata tam Carnis quàm Spiritus nigerimam efficiant animam, dubium non est, cùm omnes de Peccatoribus pronuntiatum fateantur: *denigrata est super carbones facies eorum. Thr. 4. v. 8.* Quod cùm de vultu corporis intelligi nequeat, qui apud multos plus etiam quàm deceat, nitet, de interno Animæ vultu necessariò accipien-

accipiendum est. Et tamen, ô quàm momento unico Gratia ex fœdis mundos, & ex nigris candidissimos efficit!

Leprâ infecti veterè in Lege Sacerdotem accedebant, qui eos aspergebat fasciculo hyssopi, in sanguinem intincti (quando Sacerdotis ore mundi pronuntiari debebant) ac subinde aquâ purâ à capite ad calcem abluebantur. *Levit. 14.* Quem ad ritum alludens David hîc dixit: *Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.* Quamquam hâc etiam loquendi ratione palàm fecit, præclaras Gratia vires, dum ritus ille ad nihil aliud valuit, quàm ut Leprosus mundus esse promulgaretur, postquam leprâ jam erat liberatus; non tamen ipse auferre hoc illi malum potuit. At Gratia verè aufert lepram, non reipsâ tantùm, sed & integrè perfectèque; & nulla difficultate. Facilitas aspersione indicatur; *asperges me hyssopo, & mundabor:* integritas, perfectâ ablutione à capite ad calcem. *Lavabis me & super nivem dealbabor.* Et tu quomodo hinc affici debes, ut talem te agnoscas coràm DEO, qualis te vera es, indignissimum scilicet omni favore, dum hac ipsa ratione magis idoneus redderis ad illum consequendum?

Considera, communem Sacrorum Interpretum doctrinam esse, notam fuisse Davidi, dum hæc verba scribebat, prodigiosam vim, quam nova in Lege accepturus erat Baptismus: sic ut illum anhelans ardentibus votis insignis hic Pœnitens, ecstatici instar, in has voces prorumperet; *Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.* Visu quidem contemptibilis hyssopus est, sed virtutis non vulgaris: sic ut in ipso, ex quo nascitur, saxo, radices figat, quas difficile sit evellere. Volunt eum esse symbolum Fidei, quæ & ipsa aspectu contemptibilis,

bilis, virtutis est singularis, in radicibus maximè, quas illa sua in Petra firmiter defixas habet, in illa inquam Petra, supra quam ipsa Ecclesia fundata est. Hac sine Fide certum est à Baptismo non posse produci omnem suum effectum, qui non est solus character, sed præterea Infusio Gratia sanctificantis: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit, condemnabitur. Marc. 16. v. 16.* Unde adultus, qui eo tingendus venit, mox à Sacerdote baptizatur interrogatur, ita jubente Sacrorum Rituum volumine, an credat? *Credis in DEUM Patrem &c.* In Parvulis autem alij eorum vicem supplent: sicut enim Parvuli isti in alio, Adamo scilicet, peccare potuerunt: *Omnes in Adam peccaverunt*: ita supponitur quòd ipsi etiam credere possint per alios, quales sunt eorum Parentes, Patrini, & ubi isti desunt, Cætus Fidelium, in uno corpore mystico congregatus, quæ Communitas seu Cætus, ubi desunt alij, eam semper tacitam intentionem habet, ut S. Augustino visum est (*Ep. 23. ad Bonifac*) credendi loco ipsorum. De reliquo certum est, quòd juxta definitionem Apostoli *Justitia DEI est per Fidem JESU Christi. Rom. 3. v. 22.* Eaque causâ Christus JESUS, qui ipse ille est, quem Isaias Aspergentis vocabulo indigitavit: *Iste asperget Gentes multas. Isa. 52. v. 15.* En quo aspergendi instrumento ad mundandos Populos Christianos utatur: utitur Fide: *Fide purificans corda eorum. Act. 15. v. 8.* Verum quidem est, asperersionem istam ab aliis Populis pensi non haberi: sed idcirco Propheta non dixit: *Hic asperget Gentes omnes*, sed *Gentes multas*: ut tanto faciliùs intelligeretur, de qua ipsi asperzione sermo esset. Et verò an nescis, quid in omni asperzione contingat? Alij asperguntur, alij non: non jam instrumenti vitio, quod adhibetur, per quod non stat, quò

quò minùs aspergantur omnes; sed vitio eorum, qui deliberatâ voluntate non accedunt propiùs, sed illud ut vile contemnunt. Idem accidit in te nostra. Multi contemnunt Fidem, ut vilem, cujus hyssopus symbolum est, & idcirco non dignantur subicere & ipsi frontem superbam, ut rite aspergantur. Sed non horum è numero optabat esse David: & idcirco en ut submisso reverenter capite alloquatur Christum: *Asperges me hyssopo, & mundabor!* Id quod tunc fecit David, id & tibi faciendum est, quoties redeunte anni certo die recepti Baptismi memoriam instauras. Oportet semper submissiùs inclinare caput illi Fidei, quam tanquam baptizatus profiteris.

Considera, non debere tibi mirum videri, quòd Fidei III. tribuatur vis mundandi nostram Animam. Quin imo hoc ipsi proprium est. Quamquam intelligere non possumus, quomodo Fides mundet, nisi etiam sciatur, quomodo Anima sordibus inficiatur. Anima tunc sordescit, quando miscetur rebus se vilioribus: neque enim quisquam dicit argentum fœdari, cùm auro miscetur; fœdatur tamen cum stanno miscetur aut plumbo. En igitur, quid in Anima efficiat Fides. Separat illam à rebus se inferioribus & vilioribus, quales sunt caducæ omnes, & facit ut adhærescat nobilioribus & superioribus, quales sunt cælestes; atque ita eam mundat; primò in Intellectu, efficiendo ut illa non nisi verum bonum æstimet, quod solum æstimari meretur; deinde in Voluntate, efficiendo per consequens, ut illud ipsum bonum amet.

Hinc est, quòd illa mundities, quæ à Fide nullo mediante nascitur, non sit suis absoluta numeris: ad eam perficiendam Caritate opus est, cui semper comes incedit Gratia sanctificans. Et idcirco istam sequentibus mox verbis David

David petiit: *Lavabis me, & super nivem dealbabor.* Atque utinam explicari posset mirabilis illa mutatio, quam in Anima efficit Gratia in sacro fonte! Aqua communis abluit sordes humani corporis, ita est, sed non facit illud candidius, neque formosius, quàm nativo candore & formâ sit. Aqua Baptismi non mundat tantùm Animam à maculis, sed illam evehit ad certum candorem, certum formæ splendorem, multo, quàm à natura habeat, excellentiorem; quam proinde cùm alia verborum formulâ David explicare non posset, hac utendum censuit: *super nivem dealbabor*: cùm candor nivis sit genere suo superior candore, qui homini competit. Verum est, quòd ille non dixerit: *Ut nix dealbabor*: sed *super nivem*: quia denique ipse etiam nivis candor, quantuscunque sit, naturâ suâ indies aliquid deperdit: cùm tamen candor Gratiæ indies crescat, aut saltem possit crescere sine ulla mensura; cùm Anima semper possit arctiùs uniri DEO, qui illam tam splendidam efficit: & ideò dicit: *& super nivem dealbabor*. Et tu, qui, ut sperare fas est, tali candore nites, jacturam illius facere vis pro nihilo, ut adhæreas crapulis, ludo, locis, vanitatibus, quæ sensim tantopere te conspurcare possunt? ô veram stultitiam Ignorantis, apud quem nihil cujusquam sit pretij, quod sub aspectum non cadat!

- IV. Considera, Bonitatem divinam, tactam miseratione imbecillitatis humanæ, tam facilis & pronæ ad lapsus, non contentam dedisse hominibus Fidelibus primum Baptismum, cujus virtute eorum Animæ tam nobilem candorem consequerentur; voluisse insuper primo adjungere secundum, cujus virtute primus ille candor posset opportunè ab ipsis ad extremum usque vitæ halitum restaurari. Verum est, cùm primus Baptismus aquâ fiat, & ideo sit suavis, alterum

alterum debuisse esse lacrymarum, atque adeò aliquanto laboriosorem primo: cùm omnino æquissimum sit, carius vendi homini liberationem ab iis peccatis, quæ ipse suâmet malitiâ admiserit, quàm ab illo, quod malâ suâ sorte Adami hæres contraxit.

Quis nunc dixerit, Davidem non etiam ad hunc secundum anhelâsse Baptismum eâ precum formulâ, quam nunc ponderas? Non ignorabat ipse magnam illam plenitudinem Gratiæ, quam olim à Christi Sanguine, per totos torrentes effuso, hausturi erant Christiani de suis peccatis dolentes, prostrati ad pedes inclytorum suorum Sacerdotum, ipsiusmet Christi vice fungentium. Quàm sanctâ proinde invidiâ eos consideraverit? Hinc in ipsa adeò Lege Veteri studuit ille meliore modo quo poterat conformare se Institutionibus proponendis in Lege nova, non solum interno dolore malum à se admissum detestando, ut tunc usus poscebat, sed mille etjam modis & signis dolorem illum exterius prodendo.

Vide igitur, quid ipse, ut suo illi desiderio obsecundaret, Pœnitens ad DEUM dixerit. *Asperges me hyssopo, & mundabor*: siquidem in Confessione Sacramentali, Fides totius operis fundamentum est, dum sordidam nostram Animam effatis suis sinceris nobis emundat. Hoc ut agnoscas; dic quæ tandem est origo omnium sordium præ ceteris abominabilium: an non Amor sui ipsius? Hic facit, ut tres potissimum affectus pravi in nobis dominantur, è quibus semper unus alio deterior est. Affectus & adhæsiō ad propriam voluntatem, quæ nascitur ab ipsa voluntate, nimis cupida operandi juxta suam propensionem: Affectus & adhæsiō ad existimationem propriam, derivata ab Irascibili, omnis contemptus intolerante: Af-

G

fectus

fectus ad commoditates proprias, natus ex Concupiscibili, quæ averfatur omnia aspera, & prona est ad animi remissiones ac mollia. Ad excindendos autem penitus tres hos affectus præcipuè institutum videtur, quod modo dicebamus, Pœnitentiæ Sacramentum. Culparum enim retractione (quæ dolorem de admissis eum decreto vitam post-hac corrigendi complectitur) aggredimur voluntatem propriam, vero dolore averfando omnia, quæcunque ad contemptum DEI volueramus, & promittendo, nos deinceps pro nulla re totius Mundi quidquam eorum velle sectari. Ad hoc autem vires dat Fides, dum nobis perspicuè ob oculos ponit, quàm sit res abominanda, anteponere voluntatem propriam Voluntati divinæ! *Nonne DEO subjēta erit Anima mea? Psal. 61. v. 2.* Deinde, manifestatione nostrarum noxarum, quâ illasmet aperimus Sacerdoti, exponendo eas sine ullo fuce, minutim ac distinctè describendo cum omnibus illis adjunctis, quæ graviore illas reddant, non tantùm numero, sed & pondere, impugnamus & aggredimur æstimationem propriam, quæ propendet ad omne illud occultandum, quod nobis potest esse dedecori, & sic obtemperat Appetitui Irascibili, qui omnem sui contemptum tam ægre potest concoquere. Et ad hoc vires subministrat Fides, nobis inculcando, æstimationem hominum esse vilem, vanam ac proinde illius duntaxat curam habendam, quâ res nostras DEUS æstimat. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam, quæ à solo DEO est, non queritis? Joh. 5. v. 44.* Tandem exequendo id, quod in peccati pœnam & vindictam Sacerdos imperavit, ad satisfaciendum pro admissis, à quibus nos liberos pronuntiat, impugnamus studium priorum commodorum, quo subterfugimus quidquid cruciat;

ciat; ut obsecundemus facultati Concupiscibili, quæ tota fertur in corporis oblectamenta. Ad hoc autem robur confert Fides, disertè protestando; Carnem esse servam Spiritus, non Dominam, quæque idcirco, cum parere recusat sponte sua, ad id vi sit compellenda: *Si secundum Carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Rom. 8. v. 13.* Observa igitur, quàm multum debeas Fidei in mundandis per Confessionem tuis facultatibus, ut subinde maneat Anima abluta per Gratiam modo tam mirabili, ut recuperet quamprimùm candorem pristinum, & pulchritudinem omnem, quam peccando amiserat! Quare quoties deinceps ibis ad accusandum te coram Sacerdote, tu quoque Davidis exemplo his DEUM verbis alloquere: *Asperges me hyssopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor:* eo fine, ut peras istam Fidem, cujus tam multa esse debet opera in te penitus mundando; nam etsi tu partibus tuis hæudquaquam deesse debes, in illa excitanda; est tamen res longè alia, si suâ te JESUS manu aspergat, quàm si temet aspergas domesticâ horti tui hyssopo. Ubi autem talis emundatio modo debito præcesserit, noli ambigere, quin Confessio in te plenum suum effectum productura sit, Animam ita abluendo, ut tu, quamlibet peccatis ante fœdatus, sed de admissis dolens, multos etiam Innocentes candore tuo vincas: qui est alius vocum à te minutim excussarum sensus. *Lavabis me, & super nivem dealbabor.* Et nonne hos inter dolentes tam felices etiam David fuit? Est equidem longè simillimum vero, nihil illum, quod petierat, non impetrâsse.

Cum invocarem, exaudivit me DEUS ju-

stitia mea. Psal. 4. v. 1.

Auditui meo dabis gaudium, & letitiam, & exultabunt ossa humiliata.

- I. **C**ONsidera, an tibi unquam contigerit, ex quo inter homines es, ingens illud experiri solatium, quo fruitur Anima aliqua tempore Jubilei alicujus, seu concessæ communis omnium noxarum condonationis, quando exonerato penitus animo ad pedes periti & prudentis Animarum Medici, & omnibus, quæ animi quietem turbare poterant, in aures ejusdem depositis, redit ab illo tribunali libera ab omnibus noxis, obfirmato in id animo, moriendi potius, quàm ullâ amplius offensâ DEUM irritandi. Si expertus es, nullo negotio confestim assequeris verum verum, quæ præ manibus habemus, sensum. Solutium hoc tam non explicabile unde nascitur? Nascitur ex testimonio, quod Animæ reddit conscientia non fallax de recuperata DEI Gratia. Et ad hoc solatium advertit animum David, cum dixit: *Auditui meo dabis gaudium, & letitiam, & exultabunt ossa humiliata.* Non quòd ex Nathano non rescisset, concessam jam esse admissi delicti veniam: sed quia concipiebat animo (ut præcedentis in versùs paraphrasi indicatum est) se surgere à pedibus nostrorum Sacerdotum candidiorem nive; explicare in se voluit illam plenam lætitiæ animi pacem, quàm futuris ætatibus experturi eramus omnes nos, auditis prodigiosis illis vocibus: *Ego absolvo te à peccatis tuis.* Pax ista jucundissima duplicis esse fortis potest. Una talis, ut sistat in parte animæ superiore; altera, quæ ex superiore redundet in inferiorem.

Illam sistit in superiore, quæ in casu nostro originem ducit à iudicio prudente, quo iudicamus, nos esse DEI amicos, & ipsi caros, cum nihil porro sit, in quo nos conscius animus accuset, aut remordeat. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus in DEUM. 1 Joh. 3. v. 2.* Huic autem paci merito tribuitur nomen gaudij, quod iuxta doctrinam Angelici 1. 2. q. 31. a. 3. est delectatio aliqua proveniens à ratione. Hinc bruta (ut S. Doctor observat) omnia carent gaudio (etsi multarum aliarum oblectationum sensu non carent) quia omnia carent ratione. Hoc cum ita sit, quanto in nobis magis crescit verisimilitudo, nos esse in DEI gratia (quod est bonorum, quæ in terris nobis obtingere possunt, maximum) tanto etiam gaudium est rationi conformius, & idcirco tanto etiam magis vivum. Quando autem hæc verisimilitudo major est, quam quando sic pro sacro tribunali nos accusavimus, sicut res postulat? Unde gaudium quod talem sui accusationem sequitur, explicari non potest: duratque illud tanto diutius, quanto diutius durat dolor, & emendationis propositum, quibus illam accusationem animavimus.

Redundat deinde plenitudo illa pacis ex parte Animæ superiore ad inferiorem, dum in casu nostro formamus prudens illud iudicium, quod simus in gratia DEI, non solum ex eo, quod videamus & experiamur, quod conscientia nostra nos amplius non remordeat, ut solebat antehac, sed sentiamus etiam in nobis affectus quosdam suaves amoris erga DEUM, excitatos ab ejus Spiritu, inhabitante in nobis. Siquidem, cum noluerit DEUS ut mortali hac in vita certi essemus de ejus gratia, nisi id ipse manifestet revelatione speciali, non nisi raro admodum concedi solita; non parum tamen miseratus est moerorem illum & afflictionem

onem, quam ejus fideles famuli ex hac incertitudine patiuntur. Idcirco quid facit? Signum dedit ipsis valde verisimile & magni omnino ponderis, ex quo non physica quidem, morali tamen quodammodo evidentiâ id colligerent. Et en signorum istorum præcipuum: Spiritum DEI, qui in ipsis operatur. *Ipse Spiritus reddit testimonium Spiritui nostro; quod sumus filij DEI. Rom 8. v. 16.* Non dicit, quod possumus esse, hoc enim commune est omnibus, juxta illud: *dedit ejus potestatem Filios DEI fieri*, sed dicit quod *sumus*: quod eorum tantum est, qui re ipsa DEO accepti sunt. Hic autem Spiritus alius profectò non est, quàm Spiritus Sanctus, Spiritus Amoris; Ideo sicut iste semper facit, ut Justi ament DEUM, ita nonnunquam facit, ut magna verisimilitudine cognoscant etiam, se amare, ex illis impulsibus, quos in se sentiunt erga eum, complacentiæ, confidentiæ, & continuati desiderij faciendi quod ipsi placeat. Atque tunc gaudio additur illa, quæ hîc nominatur, *latitia*; quæ ejusdem S. Thomæ doctrinâ, est certa quædam dilatatio, quam cor experitur supra conditionem suam naturalem, per quam videtur quodammodo se ipsum amplius capere non posse: *Mirabitur & dilatabitur cor tuum. Jf. 60. v. 5.* De hac autem dilatatione quomodo loquetur, qui nunquam expertus est? Nemo illam suo sibi arbitrio fingere potest; unde rectissimè loquitur hîc David: *Audiuisti meo dabis gaudium & latitiam*: Hanc enim si DEUS non dat, nemo dabit.

- II. Considera, quàm gravis sit illius error, qui ut Animi pacem ac tranquillitatem obrineat, in id incumbit, ut corpori suo quàm minimè malè sit, usque adeò, ut ne obscenâs quidem oblectationes illi neget. Alia prorsus tenenda via est, Solatia ab animo in corpus redundare debent;

bent; à corpore in animum redundare non possunt. Hinc an non audis, quomodo hinc loquatur Psalmographus? *Auditui meo dabis gaudium & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata.* Exultatio ossium, facultatum inquam inferiorum, non præcedit gaudium, & lætitiā auditūs, sed sequitur. Tunc siquidem in nobis ossa exultant omnia, quando Spiritus capere jam & intra se solum continere non potest vim illam gaudij, quo ipse fruitur, sed facit, ut tacito velut consensu exundet in corpus, quo Spiritus ille clauditur: *Cor gaudens exhilarat faciem.* Prov. 15. v. 13. Ita se habebit res in Beatis: in his enim, quia Anima in corpus dominium tam perfectum exercebit, ut de illo pro arbitrio statuere possit; simul ac semel illud reddet particeps ejus Beatitudinis, qua ipsa in se gaudet; quantum quidem corpus capere potest intra fines suos ac limites; quin ut tanto plus capere possit, quàm ce teroquin ejus naturalis habitudo patitur, ipsa certa quadam ratione illud reddet spirituale, hoc est, penitus in dotibus propriis simile efficere laborabit. Ut quid igitur tu vis, ut nunc res alio modo procedant? hac quoque in vita idem earum rerum ordo servandus est. Id autem quomodo in quocunque homine impio fieri potest? Spiritus eorum corpori nunquam potest communicare id, quo ipse caret. Et nonne paulò ante intellexisti; gaudium esse genus oblectationis, quod à ratione proveniat? Quomodo igitur hoc commune esse potest cum Impiis, quorum omne negotium est, opponere se rationi in suis operibus, aut certè, nullam ipsius rationem habere? Gaudium eorum nititur deceptione, falsa nimirum persuasione, quâ sibi bonum imaginantur, quod tale re ipsa non est. Et idcirco etiam gaudium ipsorum falsum est. Si autem tale est, non solum illud nunquam gignet effectus veri

veri gaudij, sed si momento durat, durat tempore quanto potest; *Gaudium hypocrite ad instar puncti. Job. 20. v. 5.* An tu gaudium verum expetis? quare hoc non alibi, quam ubi recta ratio dicitur inveniri posse. Ast ubi tandem illud reperire est? Non alibi, quam in fine Ultimo, aut in Patria possessio, aut in terris sperato.

III. Considera hic ossium nomine nonnullos voluisse intelligere Virtutes, quæ omnes exultant, hoc est, reviviscunt, & novum vigorem induunt, quando Anima illâ suâ pace ac gaudio Spiritus, quod diximus, fruitur: *Anima mea exultabit in Domino, & delectabitur super salutari suo,* dixit alibi Psalmographus, & subdidit: *Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi? Psal. 34. v. 10.* Tam res istæ inter se aptæ ac connexæ sunt!

Atque hinc disce, Devotionem, quam dicimus, sensibilem non solum naturâ suâ non præjudicare virtuti, sed vim illi vigoremque addere, haud secus ac pluvia herbis arefcentibus. *Ego consolabor vos: videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabunt. Is. 66. v. 14.* Hinc etsi in devotione hac sensibili non consistit Devotionis essentia ac natura, eam nihilominus plerumque sequitur, ut laborem ac meritum sua merces. Devotio spectata secundum totum id quod complectitur, consistit in eo; quod quis velit efficaciter omnia, quæ ad divinum obsequium spectant; utque hæc eadem velit promptè, atque etiam cum quadam lætitia. Velle efficaciter, & velle ista promptè, ad naturam ipsam & substantiam Devotionis spectat; velle cum lætitia, hoc est cum quadam affectus tene-ritudine, cum suavitate, jucunditate, exultatione, spectat ad accidentariam, & illam scilicet Devotionem, quam diximus subsequi substantialem, & ex illa tanquam legiti-
timam

timam prolem ex sua matre progigni. Dixi, tanquam legitimam prolem: siquidem, si rectè advertimus, à Devotione substantiali accidentariam istam progigni naturæ ejus convenientissimum est. Geminæ sunt faces, quæ substantialem Devotionem accendunt. Una est consideratio divinæ bonitatis atque beneficentiæ. Altera est consideratio miseriarum propriarum, & malitiæ propriæ. Ista porro considerationes sensim in corde contrito progignunt mixturam quandam suavissimam jucunditatis simul, ac tristitiæ. Consideratio divinæ bonitatis ac beneficentiæ gignit in nobis ex natura sua jucunditatem, dum nos facit viva quadam ratione in DEO confidere; ex accidenti autem gignit tristitiam, dum facit ut simul cognoscamus, quanto plus illa mereatur à nobis amari, quàm re ipsa illam amemus, aut amare possimus. Consideratio nostrarum miseriarum & malitiæ, gignit in nobis rectà tristitiam, dum facit, ut proprium nihilum probè agnoscamus, quod nos ad nihil aliud, nisi ad malum proclives constituat: velut ex obliquo autem gignit jucunditatem, dum facit nos judicare, DEUM tanto magis naturâ suâ fore obligatum ad nos juvandos in eo, quod à nobis ipse exigit, quò magis nos ex nobis nihil sumus, nihil scimus, nihil valemus. In hac porro, quam modò diximus, suavi mixtura, Devotio sensibilis medullam suam habet, tanto revera magis delicatam, quò magis profundam & internam. Talis autem cum est, prò quantum inde utilitatis redundat in Spiritum! Tunc ille (circulo non vitioso, sed quàm cogitari possit pulcherrimo ac beatissimo, & quem nemo unquam sapiens damnârit) Devotio substantialis producit accidentariam, & hæc vicissim illi addit incrementum. Quâ autem ratione additè nimirum, virtutes omnes, ut dicebamus, novo quodam vi-

H gore

gore animando, si quando illæ, pro humanæ imbecillitatis conditione, labascere & debilitari cœperint. *Dulcedo Anima sanitas ossium. Prov. 16. v. 24.* Nemo igitur aures illis præbeat, qui ausi sunt damnare devotionem sensibilem, dum vides illam ab ipso adeò Davide non hoc tantum, sed pluribus aliis locis petitam; *Sicut adipe & pinguedine repletur Anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum. Psal. 62. v. 6.* Nostine quando sensibilis Devotio probanda non sit, aut potius contemnenda? tum cùm illa sola expetitur; hoc enim perinde est ac velle accidentia sine substantia: calorem sine igne, lucem sine flamma, & robur ac vires sine alimonia, quæ sola illas confert. Quære Devotionem substantialem; & in hac probè obfirmatus cur desiderare non possis, ut illi DEUS adjungat etiam accidentariam? *Auditui meo dabis gaudium & letitiam, & exultabunt ossa humiliata.* Satisne illa tibi utilis videtur? Excitat & denuo animat in te virtutes jam marcentes & languidas, easque restaurat,

VERSUS X.

Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Considera, Animam cùm se in Devotione illa sensibili, paulò ante explicatâ, constitutam animadvertit, tunc præquam aliàs audentem reddi ad petendum. Videtur tum illa sibi experiri, & sensu quasi ipso percipere, quòd sit cara DEO, atque ita quid sibi non promittit? David proinde, non contentus obtinuisse veniam particularem injuriæ illatæ Uriz, ad aliam quoque postulandam

landam progreditur non jam particularem, sed generalem, omnium scilicet peccatorum, quæ per omnem retro vitam admisisset: *Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.* Jam omnium noxarum erat consecutus veniam; ita est. Hinc tamen non est consequens, veniam earum amplius peti non debuisse. Quin imò oportet eorum quoque delictorum, quæ condonata jam sunt, veniam identidem postulare. Atque hoc est, quod præsentî in versu innuere tibi David voluit, quòdque tu non minus, quàm alius quisquam, tibi quàm maxime familiare reddere deberes. Innuere tibi vult, quòd tum quoque, cum tantùm non ad fastidium usque pro obtinendâ veniâ laborâsti, redire debeas ad eam quasi à principio petendam. Vide quàm multis modis, jam inde à initio hujus Psalmi, David eam petierit! & tamen denuo ad idem redit; easdem ad phrasas, easdem ad formulas revertitur, & non tantùm ad idem poscendum. Et tu tam citò supplices ejusmodi preces nauseas?

Considera, vitam hanc, si ullo ex capite amanda est, dum illam nobis DEUS, & ejus spatia profert, postquam tot à nobis est injuriis lacesitus, non ex alio amandam esse; quàm ut diutius possimus deplorare has illatas DEO injurias. *Quid restat nobis, nisi semper dolere in vita?* aiebat S. Augustinus lib. de vera & falsa Pœnit. cap. 13. Non tamen sine causâ dixit *Nobis*: non enim desunt, qui hoc idiomatis genus non assequantur. Si verum fateri vis, quorum ex Pœnitentium classe tu es? an illorum qui procul dubio de admisso malo dolent, sed non nisi proprii commodi respectu; ob inferni nimirum supplicia, quæ promeruerunt, ob cælum, cujus jacturam subjerunt? Si horum è numero es, non nego, si certus esses de veniâ admissorum

rum tuis lacrymis obtentâ, finem aliquando facere & posses & deberes, eas profundendi. At si ad illos pertines, qui unice ob DEUM, bonum summum, offensum dolent, ecquod tandem dubium esse potest, quin quò vivis diutius, hoc etiam malum admissum deplorare debeas amplius? *Exitus aquarum* (ita & tu rebus sic stantibus alloqui DEUM debes.) *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Psal. 118.* Hæc præclara dolendi causa, quæ eo nititur, quòd nos voluntatem divinam sumus transgressi, causa est quæ nunquam non perseverat, & idcirco apta, ut, quantum est ex se faciat etiam dolorem durare, per omnem deinceps seculorum æviterinitatem; nisi quòd in cælo dolori jam locus nullus est: quapropter Sancti Cælites abominantur quidem ibi culpas veteres, non tamen de illis dolent. Hac in vita semper dolori locus est; & idcirco nos dum vivimus, & abominari culpas nostras, & de iis dolere debemus sensu doloris amarissimo. *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis statum meum rigabo. P. 6. v. 2.* Imò si quid est, de quo lætari interrim possumus, de eo lætandum nobis est; quòd semper admittere in animum possumus doloris sensum, quem in cælo porro admittere non possumus.

Præterquam quòd Pœnitentiâ vera in Viatoribus vultu est duplici; Uno respicit præteritum, ut illud deploret: altero malum futurum, ut illud effugiat. Jam quis ambigat, quòd ad evitandum malum futurum nihil magis prodesse possit, quàm semper deplorare malum præteritum? Fierine poterit, ut denuo Patrem suum carissimum filius ille vulnerare cogitet, qui torrentibus lacrymarum abluit eas plagas, quas manu barbarâ ante infixerat? Si tu tam
facile

facile redis ad peccandum denuo, quæ causa esse possit, nisi quia tam citò oblivisceris errorum prius admissorum?

Considera, quòd videri possit David in hac tam universali noxarum veniâ à DEO petendâ non usus formâ convenienti, dum illi dixit: *Averte faciem tuam à peccatis meis.* Quomodo unquam potest DEUS desistere videre nostra scelera, etiam quibus pridem ignovit? Si remissa sunt, fuerunt etiam admissa: & hoc unum sufficit ut illa semper obversentur divinis oculis per omnem æternitatem. Ita est. Sed meminisse oportet, quòd homines, etiam quando cum DEO loquuntur, humano more loqui oporteat: nec enim aliud, quàm proprium suum, idioma habent. Quando igitur humano in commercio dicimus, quòd quis avertat faciem ab iis injuriis, quibus læssus est, idem est ac dicere; quòd erga eum, à quo offensus est, perinde se gerat, ac ante omnem offensam se gessit. Et hoc est, quòd à DEO David verbis istis petit. Neque hoc parum videatur. Nosse enim oportet, quòd delictum, etsi condonatum quoad culpam, vindicari tamen possit in hac vita duplici pœnâ, positivâ quàm dicimus, & negativâ. Positiva, est pœna naturâ suâ respondens culpæ jam dictæ: & hæc mensuram suam habet lege taxatam, sic ut illâ exantlatâ certi sumus nihil porro luendum superesse. Negativa, est subtractio multorum auxiliorum gratuitorum, quæ iure ac meritò negare nobis potest DEUS, propter malum à nobis admissum. Atque hoc pœnæ genus mensuram suam certam non habet: neque enim certa mensura seu taxa est, ubi non de Justitia, sed de Gratia agitur. His proin auxiliis privari timebat David ob admissa à se delicta, & hanc causâ rogat DEUM, ut avertat faciem ab his peccatis, omnem quodammodo eorum memoriam abolendo; id quod

III.

H 3

tunc

tunc facturus erat DEUS, si deinceps non fuisset minus erga eum beneficus, quàm antè, iisdem intimæ gratiæ argumentis eum prævenièdo. Ista autem petitio non est rei penitus insolitæ. *Convertam eos* pronuntiavit DEUS de iis ipsis, quos jam abjecerat, *convertam eos, quia miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt, quando non projeceram eos.* Zach. 10. v. 6. Quin imò millies ille ostendit, pluris se facere Pœnitentem, qui Prodigii instar filij seriò admodum & ex animo ad ipsum reversus sit; quàm multos Innocentes, qui nunquam ab eo recesserunt, sicut profugi illius frater natu major. Nec id mirum videri debet. Innocentia siquidem non est prima Animæ humanæ dignitas. Prima Animæ dignitas, citra ullam controversiam, est *Gratia*. Hæc autem sæpe multo est major in ferventi Pœnitente, quàm in multis Infantibus, quantumcunque Baptismatis Innocentiæ candore resplendentibus. Ad hanc igitur majorem gratiam aspirare te oportet post peccatum, editis fructibus Pœnitentiæ convenientibus, & subinde penitus fidere DEO, qui tam disertè ore suo pollicitus est: *Impietas Impij non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua.* Ezech. 33. v. 12. Nimium quantum autem noceret impietas præterita, si propter illam ad eximiam Sanctitatem jam nullo modo posses evadere. Sæpe igitur precare DEUM, ne propter admissas & contractas noxas omittat operari in Anima tua omne illud, ad quod ceteroquin Bonitate sua propenderet. Et si hoc sensu illum alloqueris verbis, quæ jam ruminas, *Averte faciem tuam à peccatis meis,* procul dubio illis in maximè legitimo uteris.

IV.

Confidera, Injurias, quibus nos alij afficiunt, omnes duplicem ad classem revocari; vel enim præsentés sunt, vel præteritæ. Præsentés dicimur ante oculos habere; præteritas

teritas verò jam inde à primo die retulisse in librum. Non dissimili ratione loquitur DEUS de injuriis, quæ in ipsum illatæ sunt. Innumeræ sunt, quibus à nobis est irritatus. De præsentibus ait, se illas, utut occultè perpetratas, probè tamen videre omnes ac singulas: *Non sunt abscondita à facie mea, Jer. 16. v. 17.* Præteritas se ait scriptas conservare: *Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam: & retribuam in solum eorum iniquitates vestras, & iniquitates Patrum vestrorum simul. Isal. 65. v. 6.* Utrarumque porro singillatim veniam à DEO petit David. Respectu earum, quæ oculis obversantur, dicit DEO, *Averte faciem tuam à peccatis meis: respectu scriptarum, & omnes iniquitates meas dele.* Hoc tu imitari debes. Quàm multa tu identidem perpetras, quæ DEO tuo displicent? iis etiam actionibus bonis, quas operaris, illa immisces. Idcirco ne istæ hac causâ minùs gratæ sint DEO, frequenter illum obsecra: *Averte faciem tuam à peccatis meis, præsentibus nimirum. Ad præterita autem quod spectat, quæ per omnem hactenus actam vitam admisisti, prò quanto illa sunt numero: forsitan etiam de ipsis verum est: Delicta nostra creverunt usque ad calum. 1. Esd. 9. v. 6.* Ad mitigandam idcirco DEI iram crebrò tibi respectu istorum in ore sit: *Omnes iniquitates meas dele, omnes, omnes: idque tanto amplius; quia etsi horum veniam, quantum ad culpam spectat, jam impetrâsses, fieri tamen facillè potest, nondum pro omni reatu pœnæ esse satisfactum. Et de hoc quis ambigat: cum profiteatur DEUS, omnes omnino, quibus irritatus sit, injurias se scriptas tenere: Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis? Deut. 32. v. 34.* Argumento igitur est, quòd ipse non confestim pœnas exigat: ita enim fieri amat: in librum rationum re-

ferun-

feruntur, non quæ expunctæ jam sunt, sed quæ vivæ perseverant obligationes. Sed si ille non confestim pœnas exigit, tanto id est deterius; moram in his exigendis gravitate subinde compensabit. Et quando? tunc cum illi magis opportunum videbitur. *Mea est ultio; & ego retribuam in tempore. Deut. 32. v. 34.* Cave ergo inde animos fuinas, quòd DEUS ad puniendum non sit velox; id enim inde nascitur, quòd nullo non tempore id facere possit, quancumque ipsi placuerit.

- V. Considera, quanto se sapientiores sis probaturus, si bono tuo eà DEI tarditate uti sciveris; sic, ut dum adhuc parcit noxistuis DEUS, tu ipse eas sollicitè in te ipso vindices. Nónne hoc erit illum occupare, & prævenire? dubium id nulla ratione esse potest. *Si nosmetipsos judicemus, non utique judicemur. 1. Cor. 11. v. 31.* Hinc, quam ob causam existimas, tantâ confidentiâ & libertate petiisse Davidem à DEO abolitionem omnium iniquitatum ad illud usque momentum admissarum? *Omnes iniquitates meas dele; omnes, omnes.* Quia jam ipse eas in se, quantum poterat, erat ultus. Debitor hilari fronte se confert ad inveniendum Creditorem, & petit ab ipso, ut nomina ejus omnia deleat, quando pro ipsis jam numeravit totum quod erat annumerandum. Sic & tu facito. Solve, quod DEO debes, operâ pœnitentiæ, & subinde dic: *Omnes iniquitates meas dele, omnes, omnes.* Si credis, nunquam te posse tantum à temet reposcere pœnarum, quantum pro noxis tuis sit satis, suppleto Indulgentiis, qui est ille thesaurus, ex quo ætate sua David nihil in suos usus accipere potuit. Hæ non sunt aliud, quàm solutio quædam non condigna tantum, sed copiosa, quam tuo loco exhibet Ecclesia ex magno illo suo æratio. Tu isto saltem ad commodum

modum tuum utere. De cetero, ne dubita, è libris divinarum rationum nullum, quamlibet minimum, nomen deleri, quin pro illo fiat satis. *Nihil de pœna dimittitur. S. Th. Suppl. q. 25. ar. 2. c.* Si non satisfacit ex proprio, necesse est satisfacere ex alieno. Accipe igitur tesseram nummariam, quam Christus tibi offert, & illâ Creditori satisfac. Desipies, si, cum omni momento promptam habeas, moriaris ante, quam illâ utaris.

VERSUS XI.

*Cor mundum crea in me DEUS, & spiritum rectum
innova in visceribus meis.*

Considera, Auro, quantumvis purum excoctumque sit, **I.**
injuriam tamen nunquam fieri, si ad lapidem lydium
examinetur. Imò ideo, quia aurum est, probatur.
Si esset æs, quis unquam sic illud probare dignaretur? Dolor de peccatis aurum, procul dubio, est perfectissimum. Nihilominus cœlesti in ærario clausis oculis & sine examine nunquam acceptatur. Probatur priùs: & quomodo? advertendo, an pertingat usque ad decretum vitæ emendandæ: huc si pertingat, verum reputatur: sin, nullum ejus est pretium. Observa igitur, quâ ratione David, qui tam multis hæctenus modis professus est se de admissis verè dolere, DEO palàm faciat, fixum sibi ratumque esse ab illo momento mutare vitam, eum in finem supplex rogat, donari sibi momento eodem Cor novum, & Spiritum novum. *Cor mundum crea in me DEUS, & spiritum rectum
innova in visceribus meis.*

I Cordis

Cordis nomine hîc Voluntas intelligitur, ut in multis aliis Sacrorum Codicum locis. *Inveni virum, secundum cor meum, Act. 13. v. 13.* Nomine Spiritûs autem, Intellectus. *Quid tumet contra DEUM Spiritus meus? Job. 15. v. 13.* Duo hæc, partes sunt nobilissimæ hominis interioris, & in his statuenda est mundatio à quocunque, qui seriò ad DEUM, & bonam frugem redire cogitat. In Voluntate proinde necesse illi est petere munditiam: *Cor mundum crea in me DEUS: idque propter affectus, qui rebus sordidis, quales sunt istæ caducæ, adhærendo, ipsi quoque conspurcati sunt. Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt, Os. 9. v. 10.* Pro Intellectu autem reconditudo petenda est, & *Spiritum rectum innova in visceribus meis,* propter facultatem æstimatricem, quæ deserendo primam regulam, quæ est Fides, denique, decepta à sensibus, facere non potest quin pervertatur, & detorqueatur: *Generatio quæ non direxit Cor suum, & non est creditus cum DEO Spiritus ejus; quod idem est ac, non credidit DEO Spiritus ejus, Psal. 77. v. 11.* Ut interpretatur S. Augustinus. Omnia hæc David petiit; omnia etiam hæc petenda sunt illi, qui seriò alius esse velit ab eo qui fuit; hæc enim procuranda ipsi sunt. An autem tu illa procuras? avelle tandem, per DEUM, cor tuum à rebus sensilibus, & carnem titillantibus, ad quas tam tenaciter affixus hæctenus hæsisti, & corrige spiritum, efficiendo ut ille posthac regatur axiomatibus æternis, & non curvis ac distortis stulti hujus Mundi.

- II.** Considera, sine Corde mundo Spiritum rectum haberi non posse, nec sine Spiritu recto Cor mundum: & idcirco David satis non habet petere alterutrum, sed petit utrumque.

Sine Corde mundo Spiritus rectus haberi non potest: quia voluntas pravis & belluinis subjecta appetitibus, sensim pervertit Intellectum, efficiendo ut probet, quod ipsi gratum acceptumque, non quod justum est. *Raptus est, ne malitia mutaret Intellectum ejus. Sap. 4. v. 11.* Neque sine Spiritu recto Cor mundum haberi potest: quia si Intellectus in judiciiis suis distortus est, quid facere aliud potest, quàm in casum impellere Voluntatem? *Stultitia hominis supplantat gressus ejus. Prov. 19. v. 3.* Voluntas siquidem, ut toties dicitur, facultas cœca est, quæ innato instinctu fertur quidem rectâ suo pondere in bonum universale; nunquam tamen in particulari fertur rectè in hoc aut illud, nisi Intellectus facem illi in eo bono demonstrando præferat.

Quamquam, si ita est, videtur prius David debuisse petere reſtitutionem Spiritus, qui est Dux, & subinde munditiam Cordis: non autem prius Cordis munditiam; deinde reſtitutionem Spiritus.

Ita videri potest: sed debes meminisse, quòd sicut quicumque ex bonis fiunt mali, plerumque malum suum non solent inchoare à perversione Intellectus, suis dictaminibus decepti; sed à perversione Voluntatis, quæ à perduellibus suis appetitibus inducta non cessat oppugnare Intellectum, donec eum inducat ad probandum id, quod ipsa amat. Sic qui ex malo desiderat evadere bonus, ab hoc necesse est bonum suum inchoet; Voluntatem inquam suam fortitet & efficaciter avellat ab omni illo, quod à DEO ipsum abduxerat. *Recesserunt à me in cunctis idolis suis, Propterea dic ad Domum Israël: Convertimini, & recedite à cunctis idolis vestris. Ezech. 14. v. 5.* Ab Aversione à DEO, potissima saltem in peccatum malitia & perversitas derivatur,

tur, id quod negari non potest. Conversio tamen ad creaturam peccati fermè occasio & origo est: vix enim unquam aliquis obvertit tergum DEO, ipsiusmet contemnendi & contumeliâ affiendi studio, sed quia obvertit vultum ad bonum vanum & caducum, quod ipsi a DEO vetitum est. Igitur pari ratione ab aversione à re creatâ & caducâ, nova vita inchoetur oportet. *Ab universis contaminationibus vestris averte facies vestras. Ezech. 14. v. 6.* Et hoc est mundare Cor. Ceterùm discute nunc tantisper te ipsum, ut observes, an in te sit Spiritus rectus, rectus inquam in judicando vero bono, & æstimando. Si incurvus, & non rectus est, attende diligenter, & videbis, affectum aliquem pravum in Corde tuo dominari.

III. Considera, quolibet peccato lethali cordis munditiam penitus perire. Et idcirco dum David hîc de corde mundo loquitur, petit à DEO, ut illud creet. *Cor mundum crea in me DEUS.* Non eadem est ratio rectitudinis Spiritûs, seu Intellectûs. Hæc peccato nunquam tota perit (qui enim peccat, etiam dum peccat, malè se agere agnoscit; aliàs non peccaret) sed depravatur, sed habetatur, manetque rectitudo quædam solius cognitionis, sine ulla ad agendum hominèmq; impellendum virtute. Et idcirco quando subinde David de spiritu recto loquitur, innovari duntaxat illum, non creari petit: *& Spiritum rectum innova in visceribus meis.* Creare DEI solius est; cum ille unus vi sua infinita è nihilo rem quamlibet proferre possit. *Vocat ea que non sunt, tanquam ea que sunt. Rom. 4. v. 17.* Atque ita unius DEI est justificare: *Unus est DEUS, qui justificat. Rom. 3. v. 30.* Justificare enim est quodammodo creare: usque adeò homo, dum peccat, ad nihilum se reducit, etsi minimè advertat, quid agat. *Ad nihilum*

reta-

redactus sum, & nescivi. Psal. 72. v. 22. Hæc una inter creare & justificare, diverſitas intercedit, quòd cum DEO create nulla res agere quidquam poſſit, poſſit tamen cum DEO justificante pluribus modis agere homo, maximè, quem DEUS Sacramentorum ſuorum conſtituit Adminiſtrum. Innovare non eſt creare: unde Natura ſuis viribus ad innovandum progreditur in ſuis effectibus, ut facit in pratis, in agris, in ſylvis tempore verno; idèmq; dicendum de Arte in ſuis operibus. Atque ita ad innovandum in ſe rectitudinem priſtinam mentis, aliqua ratione etiã homo pertingit: *Renovamini Spiritu mentis veſtræ. Ephes. 4. v. 23.* Pertingit autem ad hanc innovationem, ſeu reſtaurationem inprimis juvante ipſo lumine naturali, quod etiã poſt admiſſam culpam ipſi reliquit DEUS, ut tanto promptiùs à caſu poſſet reſurgere. Multo utem plus ad eam rem valet lumen infuſum Fidei, quàm ipſum admiſſã noxã non tollitur. Verum tamen eſt, quod id, quod ex ſe poſteſt ea in re homo, permodicum ſanè ſit, comparatione illius, quod poſteſt DEUS, ſi vult, hoc in genere præſtare: atque hinc tam ſapienter agnoſcit David, DEUM eſſe, qui innovare poſſit Spiritum rectum, & illum ad ſtatum reducere, quem in prima ſui productione obtinebat: *Spiritum rectum innova in viſceribus meis.*

Hinc etiã non petit à DEO, *judicium rectum innova aut Intellectum rectum ſed Spiritum rectum*; quia iudicium rectum, & Intellectus rectus, ſignificare poſſent actum iudicandi, aut ſi multum, potentiam: ſed Spiritus rectus & potentiam denotat, & donum. *Loqueris cunctis ſapientibus corde, quos replevi Spiridu prudentiæ. Ex. 28. v. 3* Et hunc Spiritum deſideravit David ad vitam novam quàm feliciffimè inchoandam.

IV. Considera, ubinam cuperet David Spiritum rectum, quem petebat. An in actionibus suis externis, ut in mortaliū oculis rectè se haberent omnia? Haud sanè, sed *in visceribus meis*. Natura, quæ facit opera vera, & valida, non inchoat illa à partibus extremis, ut facit Ars, quæ plus operæ in his, quàm in substantiâ, ponit: Natura ab internis incipit: hinc illa priùs radicem producit arboris in solo, & dein ejus truncum. Idem proportione suâ facit Gratia. Ante omnia reparat Spiritum in interno, & subinde in actionibus externis, quæ ab interno progignuntur, emendat inquam illum in loquendo, emendat in videndo, emendat in audiendo, emendat in conversando, sicut hominem spiritualem etiam in his se gerere convenit. Rectitudo Spiritus tui rectitudo Artis est, non Gratia, si extremâ specie contenta est.

VERSUS XII.

Ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

I. Considera, firmum illud mutandæ vitæ propositum, de quo versu præcedente actum est, non esse sufficiens ad efficiendum, ut postquam tandem illam Pœnitens mutavit, eandem etiam constanter deinceps prosequatur, nisi illi DEUS suavissimâ suâ protectione assistat. Identidem proinde ad divinam opem poscendam redeundum est. Cor mundum à tam multis sine cessatione objectis oppugnatur, quàm multa sunt bona sensilia, quæ ad se illud pelliendo, aliud non spectant, quàm ut ipsum denuò conspurcent. Spiritus verò rectus opponere se constanter debet

debet perverſis opinionibus populi innúmerabilis, quæ è diametro pugnant cum veritatibus Fidei. Quam multis igitur opus eſt, ut natura, maximè corrupta, qualis noſtra eſt, invicta reſiſtat ad mortem uſque, & tota ſultus frangat? Opus eſt auxilio DEI præſentiſſimo, & non conſueto, quo adjutus quilibet Juſtus dicere cum Jeremia poſſit: *Dominiſ mecum eſt tanquam bellator fortis: idcirco qui perſequentur me cadent, & confundentur. Jer. 20. v. 10.*

David igitur magno ſuo malo edoctus imbecillitatem ſuam, hanc benevolam præſentemque ubique DEI opem verſu hoc implorat: probè intelligens, omnem cordis munditiam, quam re ipſa ſit aſſecutus, omnemque rectitudinem Spiritus, quàm minimum valere, niſi illa DEUS potenti ſuo brachio tueatur.

Tu interim ad profectum tuum perpende, quæ debeat eſſe prima cura ac ſolicitudo verè Pœnitentis; Perſeverantia. *Juſtificationem meam, quam cœpi tenere, non deſeram. Job. 27. v. 6.* Quarumcunque demum rerum ſubeunda ſit jactura, amittendæ opes, amittenda æſtimatio, amittendi amici, amittenda quin ipſa millies vita, amittantur ſanè, moriar ego priùs, quàm unquam poſthac lethalem noxam conſciſcam; moriar priùs, moriar: *Donec deſciam, non recedam ab innocentia mea. Job. 27. v. 5.*

Hinc, ſi rectè advertis, David etſi audiret magna ſibi mala pœnâſque intentari pro atrocibus ſuis delictis, etſi jam veniâ donatis, non rogat DEUM, ut vel unâ ea um aliquâ in ſe non animadvertat; non ut Sceptrum ſibi in tuto ſit, non ut æſtimatio detrimenti nil patiat, non ut arario ſit conſultum, non ut perduellium, non ſubditorum modò, ſed & filiorum, conſilia ac machinationes ſufflaminentur: quod rogat, hoc unum eſt, ne denuo tam foedè cadere ſe ſinat,

se sinat, & tam perfidè prævaricari. *Ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.* Hoc sinceræ ad DEUM conversionis, siquod aliud, argumentum est luculentum: præ omni alio malo timere denuo relabi. An & tu specimen ejusmodi conversionis præbes? Memento, si te tuâque vires spectas, cadere te quidem, stare autem erectum non posse: *Qui se existimat stare, videat ne cadat, 1. Cor. v. 10.* Non inquit, *qui stat*, sed qui se existimat stare: re ipsâ enim quis tam firmum fixit pedem, ut non vacillet?

II. Considera, Pœnitentem Regem, dum rogare DEUM vult, ne denuo ipsum labi permittat, formulâ loquendi uti, quæ non parum indecori habere videatur, dum dixit: *Ne projicias me à facie tua.* Quomodo aliter loqui potuisset, si pereret, ne æternum damnatur? Aliud est, quod DEUS faciem suam ad aliquo avertat, aliud, quod à facie suâ illum projiciat. Avertit ab aliquo faciem, quando subtractâ speciali suâ protectione finit, ut suammet experiatur fragilitatem, cadendo in peccatum; & tum cadendo, quando vel maximè firmo pede stare sibi videbatur, ut S. Petro accidit: *Ego dixi in abundantia mea: non movebor in æternum.* At ecce. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus, Psal. 29. v. 9.* Projicit à facie sua, quando non tantùm finit, ut peccet, sed ut etiam in peccato pereat, ut olim periit Saul. *Usquequò tu luges Saul, cum ego projecerim eum? 1. Reg. 16. v. 1.* Cur igitur David non hîc quoque, ut quondam, satis habuit sic DEUM alloqui: *Ne avertas faciem tuam à me?* hæc enim est præ ceteris aperta forma, quâ Reprobatio æterna indicetur. *Argentum reprobum vocate eos; quia Dominus projecit illos. Jer. 6. v. 30.*

Non

Non abs re videretur dubitatio : sed en , unde illa nascatur : ex eo scilicet , quòd nemo satis capere velit , quòd aliud fit , peccare primò ; aliud , peccare denuo . Peccare primò , certò quidem provocat DEUM ad iracundiam ; sed peccare iterum (maximè post obtentam jam prioris delicti veniam) non jam ad iracundiam , sed ad furorem provocat ; tanta est ejusmodi facinoris sceditas , tam ingratus animus ! Et idcirco vide , quid confestim mereatur , qui relabatur : meretur , ne ampliùs illum DEUS juvet ad resurgendum ; *Israël cecidit , & non adjiciet ut resurgat . Amos 5. 1.* Non quòd illi DEUS eam quoque neget gratiam , quæ ex se sufficiat ad resurgendum ; sed quia illi non donat efficacem . Ejusmodi gratiam timet David , ne mox ab iterato lapsu neget DEUS : hinc nolì mirari , si ita DEUM alloquitur : *ne projicias me à facie tua , & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me .* Ecquod enim malum est , quo non sit dignus Canis , qui redit ad vomitum ?

Confidera , duplex esse favorum planè singularium III. genus , quod DEUS caris suis impertiri consueverit . Unum est , defigere quodammodo in ipsos sollicitum oculum , & amovere à via , per quam incedunt , omnes lapides , in quos possent impingere , & quales ceteroquin identidem se offerunt in hac peregrinatione mortali ; juxta illud , quod Moyfi jam olim dixit DEUS : *Facies mea precedet te . Ex. 33. v. 14.* Quod idem est ac proprio idiomate , præservare ab occasionibus admittendi mali . Alterum est , faciliorem semper illis reddere executionem boi , mediis internis illustrationibus , & inspirationibus , quæ sunt opera Spiritus sancti , qui id agit unicè , ut semper plus lucis accendat in animis Justorum , iisque flammis excitet fervorem , quibus providet magnâ suâ voluntate assensurum hominem .

K

minem.

minem. Duplex hoc favorum genus, sunt partes præcipuæ illius Gratiæ, quæ Efficax vocatur, & ideo vocatur, quia facit ut accipiens faciat, etsi pleno semper arbitrio, & nequaquam coactus. *Faciam ut in præceptis meis ambuletis. Ezech. 36. v. 27.* Atque hi sunt favores, quos DEUS negat illis, quos projecit à facie sua. Primò, non id agit amplius, ut removeat ab iis occasiones labendi periculosas; quin permittit, ut identidem in eas incurrant, in iisque proruant. Hoc metuens David clamat: *Ne projicias me à facie tua.* Subinde autem DEUS ne isto quidem contentus, facit ut Spiritus Sanctus magis semper magisque subtrahat illis sanctas suas inspirationes, non quòd eas plane penitusque subtrahat, sed ut non tam vivas & opportunas subministret. Et hoc non minùs metuens, David, sic porro DEUM orat: *Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.* Et verò ut dicamus quòd res est; si DEUS potest facere, ut quis mox à peccato admissò inopinatò moriatur, aut redigatur ad insaniam, sicque ineptus fiat ad resurgendum, cur non facere idem possit, ut negentur deinceps illi auxilia abundantia, & magis exquisita, sine quibus nunquam à casu resurgat? Nulli unquam debet DEUS hoc genus auxiliorum, quantàcunque ille sit vitæ sanctimoniam, tam illa omni merito superiora sunt. Quanto minùs igitur erit obligatus ad illa conferenda alicui Peccatori, & Peccatori ingratiissimo, inhumanissimo, qui etiam post veniam acceptam denuo perduellionis contra tam tremendam Majestatem crimine se obstrinxit? Projecit à se DEUM peccator tam impudenter: *Projecit Israel bonum. Os. 8. v. 3.* Projiciatur igitur & ipse à DEO per omnem æternitatem. *Projecitque Dominus omne semen Israël, & afflixit eos, donec projiceret eos à facie sua. 4. Reg. 17. v. 20.* Atque hoc

hoc tantopere formidavit David cum dixit: *Ne projicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.* Et tu non times? Argumento id est, te non capere atrocitatem facinoris, quod admittitur ab homine vili dum peccat, multoque magis dum obtentâ jam veniâ denuo peccat. Innocens in petendo à DEO dono Perseverantiæ, majori aliqua ratione dicere DEO potest: *Ne avertas faciem tuam à me.* At Pœnitens, si sapit, dicat oportet: *Ne projicias me à facie tua.*

Considera, multos peccare quotidie, imò denuo peccare quotidie post obtentam veniam, & veniam etiam iteratam: & tamen surgere toties, quoties ceciderunt; sic ut tandem Sacris procurati Mysteriis suis in lectis moriantur non sine satis manifestis salutis obtentæ indiciiis. Quid igitur fuit, cur tantopere David post primum suum relapsum metueret reprobationem finalem: aut cur eam quicumque alius tantopere metuat? Cur metuat? Quia judicia DEI sunt inscrutabilia: *Judicia DEI abyssus multa, Psal. 35. v. 7.* An affirmare tu potes, quòd DEUS non præfixerit cuilibet numerum illarum noxarum, quas in eo vult ferre cum patientia, & earum, quas non vult ferre? De hoc sanè ambigi non potest: nec enim DEUS quidquam casu & temerè facit. Unde igitur tu nôsti, quòd DEUS etiam pati velit se offendi à te toties, quoties illum offendit hic aut ille? *Miserebor cui voluero.* Sic ille locutus est *Ex. 33. v. 19.* Neque quidquam certi hac de re cuiquam constare voluit. Manasses fatigavit, si ita loqui licet, Misericordiam divinam: tam multa ille, alia ex aliis, gravissima flagitia admisit. Et tamen denique sic illum admissorum pœnituit; ut salutem consequeretur. Saul primo peccato admissò reprobatus fuit. Quid igitur tu seis, quid te futurum sis,

K a

si ce-

si cecideris denuo? Fortassis numerus tuus completus est; sic ut DEUS hodie dicere ad te possit, quod olim ad Hierusalem. *Completa est iniquitas tua, Filia Sion. Thr. 4.* Et si ita fuerit, quid tibi denuo peccanti superest, nisi ut à peccato in peccatum proruas, haud secus ac fecit iniqua illa & infelix Gens? *Qui in sordibus est, sordescat adhuc. Apoc. 22. v. 11.* Unde tam ad rem appositè pronuntiavit Ecclesiasticus: *de propitiato peccato, noli esse sine metu.* Et si enim de veniâ admissæ illius noxæ certus esses, scire tamen non potes, an non illa ipsa noxa postrema sit, cujus tibi gratiam facturum sit DEUS. Nemini hoc, nisi uni DEO, constat: & idcirco hoc ipsum quodammodo innuens Ecclesiasticus statim addidit: *Neque adicias peccatum super peccatum. Eccl. 5. v. 5.* Tanta est temeritas non advertentis animi ad periculum, cui se exponit, qui sic peccat, perveniendi scilicet ad barathrum illud tam profundum impoenitentiae, ex quo non evaditur. *Lapsa est in lacum vita mea; & posuerunt Lapidem super me. Thr. 3. v. 53.* Non carebis, ne penitus pereas, auxiliis necessariis; do hoc tibi: quid autem inde tibi commodi, si tu hæc ipsa auxilia, utut de se sufficientia, non acceptabis, nec iis uteris? Ne igitur ad id attendas, quid re ipsa nonnunquam accidat quibusdam pluries relapsis in peccatum, quos tu videris Christiano ritu ac more cum salutis spe hinc migrantes: sapientis non est arguere ab his exemplis fortunam similem; tu ad id averte animum, quod res ipsa secum fert. Solet autem frequens in peccata relapsus negotium salutis naturâ suâ facere deterius. *Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Job. 5. v. 14.* Tum quia homo semper evadit imbecillior, tum quia malus Dæmon semper insolentior; DEUS autem semper turpius proditus,

tus. Unde etiam fit, ut multi sic relabentium, etsi surgere videntur identidem, revera tamen non surgunt: surgunt ut mortui ad vitam revocati à Magis & Præstigiatoribus, oculorum ludibrio: advertere enim licet, quòd post vitam ita recuperatam nunquam ferant fructus seriæ pœnitentiæ; non sunt quàm antea cautiores; non præferunt ulla animi dolentis signa; non utuntur ullis mediis, quæ DEUS ad perseverandum in gratia constituit, atque ita mox iterum ejus jacturam faciunt. *Peccator adijciat ad peccandum. Eccl. 3. v. 29.*

Considera, quid igitur vero Pœnitenti juxta rectam rationem observandum? illud scilicet, quod Rex David observavit: Existimare, quòd relabi respectu ipsius idem sit futurum, ac æternum damnari, etsi aliis tam sinistra fors non obtingat. Fieri potest, ut nec ipsi tam perniciosi casus sit: sed quid si esset? Prò quantâ de re agitur, dum agitur de eo, an quis æternum à DEO sit abjiciendus! Audi quæ fors futura sit sic projectorum: *Pœnas dabunt in interitu aternas à facie Domini. 2. Thess. 1. v. 9.* David tamen, animo præditus verè regio, nullius alterius pœnæ ex istis rationem habuit, quantumcunque atrocis ac formidandæ, non rotarum, non ferri, non ignis, non tenebrarum, non Draconum, non Dæmonum fœdissimorum, sed ejus tantum, quâ procul erat futurus à facie DEI. *Ne proicias me à facie tua.* Hoc enimverò, hoc est, non servi instar, sed filij se gerere; cum procul ab aedibus paternis in exilium abeundum est: non meminisse egestatis, quam toleraturus est, non incommodorum, non casuum adversorum, non derelictionis; sed solum istud revocare in animum; quòd carentem dum sit Parente.

VERSUS XIII.

Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

I. **C**ONsidera, Perseverantiam finalem esse donum tam præstans, ut nemo illud mereri possit condignè; possit tamen citra dubitationem obtineri: quibus autem mediis? Vi orationis ardentis continuatæ: cum Christus sine ulla exceptione nobis promiserit; *Petite, & accipietis.* Ecce igitur, quomodo David non contentus tam præclarum donum priore versu petiisse, idemnet mox isto Versu repetat; id quod facere convenit in donis magni momenti. Quamquam hîc etiam ultra progreditur; sic ut non solum à DEO petat donum Perseverantiæ finalis, sed ab eodem etiam petat ejus pignora: hæc autem duo sunt: Primum est spes salutis non minùs post peccatum admissum, quàm antè, consequendæ: alterum non spes tantum, sed & certitudo obtinendæ hujus salutis.

Spes consequendæ salutis est communis omnibus illis, qui morali certitudine nôrunt, se vivere in DEI gratia. Quis proin dubitet, quin David, antequam peccaret, ejusmodi etiam spe gavisus fuerit? Si autem gavisus fuit, rectè nunc ille à DEO petit, ut hanc ipsi reddat; *Redde mihi letitiam salutaris tui.* Hoc est, *letitiam qua provenit à spe salutis à te mihi donandæ.* Hactenus non obtinuerat, ut certus esset: & idcirco animo prorsus magno ac fiduciâ, prima vice petit, ut confirmetur in gratia: *Et spiritu principali confirma me.* Usque adedò verum est, non esse favorem tam singularem, gratiam tam raram, quam sperare à DEO non possit, quem seriò pœnitet admissorum! Hæc est

est Pœnitentiæ excellentia, ut quando illa vera est ac seria, collocet hominem in statu obtinendi à DEO exquisitissimos illos favores, quoscunque Innocens habere potuisset. *In regno meo restitutus sum* (dicere potuit Nabuccodonosor post agnitum errorem è nemore reversus in Regiam) *in Regno meo restitutus sum, & magnificentia amplior addita est mihi, Dan. 4. v. 33.* Et tantundem cum ipso dicere potest Peccator quilibet, admissa seriò deplorans.

Dixi, seriò deplorans admissa: nec enim quisquis surgit post peccatum, ad eandem gratiæ altitudinem evehitur; sed alius ad altiorem, alius ad inferiorem, pro mensura doloris de malo admissio; & magis, pro mensura firmitatis propositi de vita emendanda: & quia hoc in Davide fuit valdè perfectum, idcirco eo effectum est, ut ad gradum in quocunque perfectionis genere altiorem surgeret: *Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas. Psal. 118.*

Desiderasne tu interea iudicium Prædestinationis tuæ II. haud obscurum? Animum adverte, an illæ noxæ, è quibus emerxisti, te juverint, ut quàm antè fueras, melior evaderes. Si juverunt, gaude; id enim argumento est, te Electorum esse è numero. *Diligentibus DEUM, omnia cooperantur in bonum. Rom. 8.* Et quid denotat hoc omnia? etiam peccata; respondet audacter Glossa, secuta in ea re Sanctos Doctores. Enimvero æquissimum est, te in hac resipiscentiâ tuâ esse quàm maximè constantem. *Sicut fuit sensus vester, ut erraretis à DEO, decies tantum iterum convertentes requiretis eum: Baruch. 4. v. 22.*

Considera, omnem Peccatorem, etsi tam ex animo resipuerit, debere nihilominus præcipuam salutis spem reponere non in propria resipiscentiâ (hæc enim quantacunque

que sit, aliquando iterum mutari poterit) sed in Christo. *Christus in vobis spes gloria. Coloss. 1. v. 27.* Si magnus Pater prædestinavit nos ad Gloriam æternam, non aliunde hoc, quàm à JESU est. *Gratificavit nos in dilecto Filio suo. Eph. 1. v. 6.* JESUS fuit ejus Prædestinationis causa exemplaris; hæc enim nobis data est ad similitudinem ejus, quæ ipsi obtigit (quamvis hæc ipsi obtigerit tanquam Capiti, nobis autem tanquam membris.) JESUS fuit illius causa meritoria. A quo igitur, præterquam ab ipso, ejus executionem consequi possumus? *Non est aliud Nomen sub celo, in quo oporteat nos salvos fieri. Act. 4. v. 12.* Cùm æquissimum sit, bona omnia à capite in membra derivari.

Hoc jam inde à sua ætate Regi Davidi constabat, & proinde quis exprimat lætitiã, quam ille senserit, quoties subibat memoria, magnum hunc Servatorem, prius toti Mundo, deinde etiam ipsi, tanquam suo Progenitori, inclytam planè sobolem, fuisse promissum. Hæc tamen lætitiã plurimum in corde infelicis imminuta fuerat post facinus illud tam indignum; tum quia jure optimo timere poterat; promissionem sibi peculiariter factam eã tantum conditione, si fidem ipse DEO datam constanter servaret; tum etiam casu quo promissio illa non penderet ab ulla conditione, quid demùm emolumentum redundasset in Regem infelicem ex eo, quòd Servatorem aliis quidem, sed non sibi, progenuisset? Hanc erga lætitiã in Pœnitentiã suã solatium reddi sibi rogat, sic ut ipse sperare salutem possit, ut illam sperarant tam multi; & aliquanto etiam confidentiùs. Et quia hoc est, quod à DEO ille postulat, observat quàm jure ille ac merito utatur his vocibus: *Redde mihi lætitiã Salutaris tui*, hoc est, ut S. Hieronymus interpretatur, *JESU tui*. Vide etiam; ut tu tuo bono non minùs

animum advertas, quòd JESUS debeat esse omnis tua lætitia & exultatio, quando futuræ salutis tuæ meministi: *Exultabo in DEO JESU meo. Abac. 3. v. 18.* Si Salutem hanc ab ipso non habes, quis illam tibi dabit? & si ille tibi eam dederit, quis tibi illam tollet? *Omnia dedit Pater in manu ejus. Joh. 3. v. 35.*

Considera: potuisse Christum duplici modo consecutum esse Prædestinationem Electorum ad Gloriam. I. Primus est, si ipse precibus suis potentissimis (ab æterno à Patre prævisis) non intercessisset pro singulis, nec pro ullo hominum potiùs, quàm pro alio; sed tantùm rogasset Patrem, ut insignem aliquem numerum Electorum sibi concederet (*Turbam magnam, quam dinumerare nemo posset*) permittendo eidem totum arbitrium quoscunque vellet in hunc numerum admittendi. Alter erat, si Christus precibus illis suis speciali favore hunc præ illo Patri commendasset (omnium enim divinâ suâ scientiâ habebat notitiam) rogando Patrem, ut pro eorum quolibet efficacia essent, quæ erant accepturi auxilia, cum alij eadem, suâ licet culpâ, merè sufficientia essent reddituri. Quo ex prædictis his modis Christus re ipsa sit usus, non satis constat; vero tamen similis videtur, fuisse usum secundo, tanquam magis convenienti Servatori non tantùm communi omnium, sed specialissimo singulorum. *Salvum me fecit, quoniam voluit me. Psal. 17. v. 20.* Verum quidem est, quòd ille muneri Servatoris respectu cujuslibet Electorum abunde fuisset satisfactorius, si solam ipse sibi vindicasset executionem eorum salutis, quam solus Pater decrevisset. Quanto autem majori titulo Servator singulorum est, si ipse id egit, ut singuli, & hi potiùs, quàm illi, eligerentur? Hoc enim vero erat operari ex dignitate Personæ, qualis ipse

L

ipse

ipse erat, Filius nimirum DEI tam dilectus: Non decet Primogenitum alicujus Monarchæ ita à Patre negotiis admoveri publicis, ut ad ipsum, præter executionem voluntatis paternæ, nihil pertineat; quo modo Ministris talia negotia committuntur; decet, si quidem eâ prudentiâ sit, ejusdem arbitrio multa committi. Humanæ Salutis executio nostris cujuslibet precibus tribui potest. Nostrum quilibet eam impetrare potest precibus sibi ipsi, uti & aliis, nec generatim tantum, sed certis etiam quibusdam. *Orate pro invicem, ut salvemini. Jac. 5. v. 16.* Convenientissimum proin erat Christum hoc in genere plus posse, quàm alium quemlibet: posse scilicet impetrare non solum executionem Electionis ad Gloriam, sed ipsam adeò Electionem: quæ est meta tam sublimis, ut ad eam sagittæ ejus, qui homo duntaxat sit, non pertingant *S. Tb. 1. p. q. 2. 3. ar. 8.* Ad exequendam Salutem S. Pauli non nihil contulit S. Stephanus, etsi non nisi Discipulus JESU esset. Et JESUS ipse plus modoque longè excellentiore non contulerit, ad obtinendum scilicet ipsum Pauli æternum salvandi decretum? Quod si autem decretum hoc pro Saulo impetrare Christus potuit (hâc ipsâ fortassis causâ vas Electionis ab ipso appellatus, *Vas electionis est mihi iste*) cur idem impetrare non potuerit pro Petro, pro Joanne, pro Jacobo, & quolibet alio tam multorum suorum Fidelium, quos eâ causâ toties Electos suos compellavit? *Ego scio, quos elegerim, Joh. 13. v. 18.*

Filio à Patre jus prærogativum tam insigne concedi nihil pugnat cum ratione: quo enim actu ac decreto Pater voluit & intendit Christum, eodem etiam Electos respectu Christi generatim decernere potuit, sic ut Christus esset *Primogenitus in multis fratribus. Rom. 8. v. 29.* Et quo decreto

creto Pater generatim Electos voluit, poterat (ad hoc ut eos Christo magis devinceret) velle, ut eos Christus, inter Mortales degens, speciatim peteret, relicta ipsi eorundem optione. Et si Pater facere hæc omnia potuit, vero longè simillimum est, re ipsa fecisse, ut colligitur è verbis illis peculiari observatione dignis quibus Filium Pater est allocutus: *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Ps. 2.* Et ex illis, quibus subinde Apostolos Christus est allocutus. *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, Regnum. Luc. 22.* Dum dixit illis *Ego dispono vobis Regnum*, palàm fecit, se fuisse causam impetratoriam Prædestinationis ipsorum singillatim; dum dixit, *dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater*; ostendit se simul fuisse causam exemplarem. Hoc autem si ita habet, quas illi ab Electis per omnem deinceps æternitatem gratias agi par erit? An & tu illas reddes? Vide quis sit Amor, quo tu in Christum ferris: & inde non magno negotio argues, quis fuerit Amor Christi in te, quando inter Mortales, tanquam author Salutis cum lacrymis rogabat, à DEO constitutus, respectu tui perinde, ac cujuscunque alterius, Salutare DEI.

IV.
 Considera, quòd sperare salutem non temerè, sed cùm magna ratione, sicut illam sperat, qui fiduciam suam novit reponere in meritis Christi JESU, sit res conjuncta cum magna lætitia. Nec tamen vel hæc lætitiâ contentus penitus fuit David, ut audisti. Cupiebat à spe transire ad securitatem. Atque idcirco postquam DEO dixit, *Redde mihi lætitiâ Salutaris tui sive JESU tui*; mox subjungit: *& Spiritu principali confirma me.* Confirmatio in gratia, sicut est donum proprium Terminum ad quem tendimus, ubi, virtute claræ DEI visionis, nemo porro pecca-

re poterit, ita rara admodum esse debet in Via. Constat autem hæc Confirmatio in perpetua quadam ac continua serie auxiliorum ac gratiarum tam aptarum, tam efficacium, ut non permittant libero arbitrio ferri in partem divinæ legibus oppositam, sed illud semper retineant propensum ad DEI iussa, id quod est proprium Beatorum in Patria. *Confirmatum est cor ejus; non commovebitur. Psal. 118. v. 8* Hinc si DEUS alicui in mortali hac vita degenti gratiam istam ac donum confert (& quin aliquando confert ambigi non potest) non tamen semper eundem de collato tali dono facit certiolem; imò vix unquam id facit, cum ea incertitudo incredibile quantum conferat ad complurium virtutum exercitationem, quæ ab ea derivantur; quales sunt, Timor castus, Vigilantia, Submissio, indefessa in imploranda DEI ope diligentia, aliæque similes, quæ cogitanti facile in mentem venient. *Beatus homo, qui semper est pavidus.* Et tamen hanc, de qua diximus, certitudinem, videtur hic David in animo suo desiderasse: quid enim ad sinceram lætitiã contulisset, confirmatum esse spiritu, quem ipse appellat, Principali, nisi ipsi de hac confirmatione constitisset? Ceterum ego hic libenter ex te quærerem: quam tandem cordis lætitiã hac in vita percipere tu possis, si in hac, quam vivis vita, de salute tuam non potes esse certus, ut ne prudentem quidem spem habeas?

- V. Considera, duplicem esse posse propriæ salutis certitudinem. Prima est, quæ habetur ex divina Revelatione: hanc autem desiderare absque peculiari DEI instinctu, qui ad eam petendam impellat, non est laudandum. Altera nascitur ex signis, quæ Sancti, tanquam magis secunda, in medium afferunt. Et hanc non suspirare tantum, sed
 procu.

procurare, & procurare quibuslibet impendiis omnino par est. Signorum istorum securissimum procul dubio est; constans & indefessa executio omnium operum bonorum; quæ quidem perpetua serie, quoad ejus potest, conjungantur; hoc enim indicavit S. Petrus iis verbis: *magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes non peccabitis aliquando. 2. Petr. 1. v. 10.* Sed quia Signum hoc valde est universale, en aliud specialius, quod summam in te semper parere lætiti- am debeat: Quidquid agis, puro erga DEUM amore age- re: *Latetur cor querentium Dominum. Psal. 104. v. 3.* Hic, si suis rem momentis libramus, est Spiritus principalis, quem hîc petit Psalmographus, dum ait: *& Spiritu prin- cipali confirma me.* Spiritus non plebejus, sed Principe, qualis David erat, dignus, hoc est, spiritus non infectus amore sui, non studiosus suorum commodorum, non ab- jectus, nullam penitus sui, sed unius DEI habens rationem. O quàm istud securam tibi pollicetur salutem, imò illam efficit, dum te contra omnem assultum invictum facit: *Confirmat te, Querite Dominum, & confirmamini. Psal. 104. v. 4.* Et quam tandem ob causam existimas verbis tam non ambiguis pronuntiâsse Apostolum? *Certus sum quia ne- que Mors, neque Vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitu- do, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia po- terit nos separare à charitate DEI, qua est in Christo JESU Domino nostro. Rom. 8. v. 38.* An ita locutus est ob eam, quam de salute certò consequenda habuerit, Revelati- onem? Verior opinio est, talem non accepisse, dum uno tantum anno priùs in prima sua ad Corinthios contrari- um disertis verbis affirmavit, eò progressus ut diceret: *Ca-*

stigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne fortè, cum aliis predicaverim, ipse reprobus efficiar. 1. Cor. 9. v. 27. Ita igitur pronuntiavit, quia experiebatur in se decretum firmissimum non quærendi porro quidquam præter JESUM: *JESUS Christus heri & hodie: ipse & in secula.* Hebr. 13. v. 8. Fixum illi erat, cogitare de JESU, loqui de JESU, laborare propter JESUM, vivere jam non sibi, sed soli ipsi JESU, donec denique etiam moreretur propter JESUM. *Charitas Christi urget nos, ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* 2. Cor. 5. v. 15. Et qui aliud non vult, quàm JESUM, quid tandem metuat? hunc illi auferre nemo poterit. Spiritus igitur iste purissimus Charitatis, etiam Spiritus Principalis vocatur, quia est Spiritus imperans, superior nimirum omni alio spiritu animali, cupido, diabolico, qui nos separare velit à DEO: *Spiritus robustorum, quasi turbo impellens parietem.* Jf. 25. v. 4. Et si ille talis est, quid jam mirum, quòd ipsum ipsissimum hinc perat David, ad tanto semper certiozem efficiendam salutem suam? Spiritum, qui hoc in Mundo nihil jam suum, sed solum DEUM quærare propositum habeat?

VI. Considera, videri hinc posse nonneminem, quòd ego non advertens quid agam, faciam Davidem affirmare inter se apertè pugnantia. Dico enim partè unâ, quòd ille ardentissimè desiderârit Spiritum non jam aliud quidquam curantem, quàm DEUM solum: *Spiritu principali confirma me.* Parte autem alterâ affirmo, desiderâsse illum summâ solitudine certam reddere salutem suam. *Redde mihi letitiam Salutaris tui.* Hæc quomodo cohærent? tam anxie cogitare de se (in iis etiam quæ ad æternam spectant Beatitudinem) & DEUM unum ac solum velle, an non pugnant inter se? Quomodo pugnant? respondent invicem

cem quàm bellissimè : & qui oppositam doctrinam simplici popello venditare non dubitavit, non fuit Dux; fuit Seductor Animarum. Et quid tandem aliud est, Salutem suam studiosissimè curare, quàm idoneum se reddere, quàm anhelare ad consequendum finem suum ultimum? Finis autem noster ultimus an aliud est, quàm DEUS ipse, fidelissimis obsequiis cultus in Via, & possessus cum gaudio in Patria? Qui igitur magis sibi cordi habet finem ultimum, is etiam DEUM magis sibi cordi habere dicendus est. Atqui hic DEUM sibi quærit: sit ita: hoc autem nihil obest quò minùs quærat DEUM. Ille enim DEUM magis quærit & curat, qui magis cordi habet exequi, quod DEUS præ aliis omnibus ab eo exigit. Quid autem magis DEUS à nobis petit, quàm ut salvemur? Hunc ob finem ipse nos condidit. Sufficit igitur, ut in sic quærendo nos, non simus ipsi nobis noster finis, sed ut DEUS sit iste finis. Quid his verbis innuo? Sufficit ut nos, quærendo nobis DEUM, non solum fideli obsequio cultum in vita, sed etiam cum gaudio possessum in cælo, non quæramus illum nobis propter nos, super omnia, sed nobis propter ipsum, hoc est, propter ipsum amandum per omnem æternitatem, sicut meretur amari (cùm hac in vita id tam difficulter fieri possit) propter ipsum admirandum, propter ipsum adorandum, laudandum, glorificandum à nobis simul pleno, cum tot Beatis cæli spiritibus, choro. Dubitasne num David aliâ magis quàm hac causâ & ipse desiderârit suam Salutem? Certum est, quòd si ipse aliquando dixit tam disertè: *Unam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in Domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ. Psal. 26.* Aliâ palàm facere voluerit, quâ causâ id dixerit, & idcirco
 etiam

etiam affirmârit *Beati qui habitant in domo tua Domine: in secula seculorum laudabunt te. Psal. 83.*

VERSUS XIV.

Docebo Iniquos vias tuas, & Impij ad te convertentur.

- I. **C**ONSIDERA; æquum omnino fuisse, ut postquam David tam multas à DEO gratias, & ipsam adeò omnium maximam, finalem nimirum Perseverantiam, petierat, ut ipse vicissim etiam cogitaret, quas pro tantis donis reddere vices posset. Ecquod autem primum fuit eorum, quæ reddere parabat? fuit satisfactio ab eo præstanda pro pravis exemplis, quibus alios ad malum irritârat. Erant hæc exempla, ut notum est omnibus, duplicis generis: aliis enim nocuerat directè & ex ipso actus sui fine; aliis obliquè, & velut per consequens. Directa spectabant Betsabeam, à Rege impulsam ad adulterium; nuntios ad eam missos, qui, si sponte ipsa nollet, etiam invitam & renitentem perducerent: Joabum inductum literis fraudulentis, ut in prima acie statueret Uriam, eumque in ipso certaminis calore destitueret, ut ita qui arte interficiebatur, casu cæsus videretur. Indirecta & obliqua fuerant, quæ non Subditos tantum, in quorum ea notitiam pervenerunt: sed & exteros graviter offenderant. Etsi enim nihil non ageret David, ut cunctos facinora tam propudiosa laterent, nimium quantum tamen jam transpiraverat ad verutos eorum notitia (ut in Magnatum delictis assolet) & ab his etiam ad alios minùs emunctæ naris emanaverat. Unde etsi nemo præfenti Davide ausus unquam est se consci-
- um ar-

um arcanorum istorum profiteri; ad amissim Legum Au-
 llicarum, quæ jubent, ut quisquis non potest loquendo in
 ejusmodi eventibus adulari, aduletur saltem tacendo; non
 tamen idcirco absente Rege non liberè à cunctis mussitaba-
 tur, cum non levi honoris etiam divini præjudicio, tan-
 quam DEUS elegisset ad Sceptrum Judææ, velut homi-
 nem factum secundum cor suum, illum qui à bardocu-
 cullo, & rudi cannabe transgressus ad Purpuram, à Pasto-
 rum mapalibus ad Palatia Regia, tam foedè subinde abusu-
 rus esset potestate Monarchæ: etsi idem DEUS post tot ne-
 faria facinora ne minimo quidem pœnæ indicio suam er-
 ga illum indignationem prodidisset; cum tamen non mul-
 to ante à facie sua Saulem, cum omni sua prosapia, ob de-
 licti, non levis quidem momenti, minoris tamen, si pon-
 derarentur, momenti projecisset. Et hoc videtur esse il-
 lud, quod paucis verbis insinuavit Propheta Nathan, cum
 in sua illa celebri Legatione Davidi in faciem dixit: *Blasphemare fecisti Inimicos Domini propter verbum hoc.* Neque
 enim ullo in eventu Mortalium noxæ majori petulantia at-
 tribuuntur DEO, quàm quando accidunt in iis, qui cælo
 peculiariter cari sunt. Utrique porro hinc scandalo pro-
 misit isto in versu David, se pro viribus adhibiturum reme-
 dium per omnem deinceps vitam suam. Et quo istud mo-
 do? restituendo DEO tot saltem animas, quàm multas
 antea illi abstulerat, imò etiam plures: *Docebo iniquos vias
 tuas, & impij ad te convertentur.* Hic est genuinus de ad-
 missis dolor; non desistere tantum à malo, quod quis ope-
 ratus est; sed istud etiam pro viribus compensare.

Considera, quàm ad rem apta & idonea fuerit ratio, II.
 quam tenuit David ad compensandum malum admissum,
 dum saltem pro una Anima aliam voluit restituere. *Ani-*

M

MARTO

nam pro Anima. Levit. 24. v. 18. Neque idonea tantūta fuit, sed fortassis unica. Si enim, qui Jumentum suos ad usus ē Rustici stabulo abstulit, tenetur hoc illi confestim restituere, quomodo non tenebitur, quantum in ipso fuerit, restituere DEO Animam, qui Ejus ē sinu illam abstulit, ut traderet in manus hostis srygij? Hic enimvero, hic oportet omnes ingenij ac Scientiæ vires exerere, sic ut si reddi DEO non potest ampliùs illa Anima, quæ jam migravit in infelix consortium eorum, qui DEO æternūm maledicent, ejus loco, reddatur ipsi alia, non minùs eidemmet cara, quæ ipsum per omnem deinceps æternitatem in cæli gloria superexalter. Istud procul dubio spectavit David verbis allatis; cū non videretur sibi posse deinceps sine rubore comparere ante faciem divinam, nisi priùs tam multos in cæli semitam reduxisset Peccatores, quàm multos antea ab ea seduxerat Justos. Quid ad hunc finem à cibus abstinentia, flagra, vestes setosæ, elemosynæ contulissent? Habuissent quidem ista aliquam ad satisfaciendum pro delicto tam enormi vim, sed ejus judicio non sufficientem. Ubi intervenit furtum rei tam pretiosæ, recta ratio etiam restitutionem postulat: *Animam pro Anima.*

Quid tu hic de te ipso dices, homine malè consulto? Non exprobrat tibi conscientia, quòd & tu pravo exemplo, directo an indirecto, Animam aliquam in exitium impuleris? Si exprobrat, disce ex Rege tam magno, quæ sit optima talem jacturam compentandi ratio. Hac si non uteris, quâ tandem, ut magis idoneâ, uteris? *Vae homini illi, per quem scandalum venit! Matth. 18.* Et quare *Vae!* quia pravo exemplo nocere, est facillimum: quàm autem est difficile ejusmodi deinceps damnum refarcire! *Vipera, si veneno inficit, ipsa quoque seipsâ antidotum lactis sub-*
mini-

ministrat. Nihilominus quis explicet, quanto plures illa occidat ut Vipera, quàm sanet ut Theriaca? Idem in re nostra accidit. Et tamen adverte, ad terrorem majorem. Qui Proximorum suorum aliquem in ruinam impulit, non solum est debitor Animæ illius DEO ablata; sed etiam est debitor animæ, propter DEUM illum ablatum. Idcirco perpende, quàm etiam isto ex capite debitum hoc sit momenti & ponderis immensi! debere Animæ restituere DEUM.

Hoc non est tantum, debere reddere sanitatem Animæ, sicut sanaretur corpus noxio infectum veneno. Est, debere illi reddere vitam. An enim nescis, multo magis DEUM esse vitam Animæ, quàm Anima sit vita corporis? agnoscis igitur hinc velut in Synopsi, quid facere debeat, quisquis alios pravo exemplo offendit: tanquam fur reddere debet DEO Animas; & tanquam homicida, reddere debet Animabus DEUM. Unde facilè perspicias, quàm non debeat perdere ullum momentum temporis. Admoveat confestim manum operi, non labori, non curæ parcat; & si quâ sinistrâ suâ sorte impeditur, quò minus reddere sine mora possit quod debet, spondeat DEO, sed ex animo, se mox, atque occasio fuerit, id redditurum: *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur.*

Considera, vias Domini tam multas esse, ut investigari omnes non possint: *Quis poterit scrutari vias ejus? Job. 26. v. 23.* Iftas tamen David alibi ad duplicem classem revocavit; ad vias nimirum Misericordiæ, & ad vias Justitiæ. *Universæ viæ Domini Misericordia, & Veritas.* Viæ siquidem Domini sunt profundissima ejus Consilia, quibus Mortalium vitam gubernat: *Terribilis in consiliis super filiis hominum, Psal. 65. v. 5.* Omnia autem hæc Consilia, si

animum advertis, sunt vel opera Misericordiae, vel opera Justitiae. De ejusmodi porro Viis promisit hic David idonea admodum documenta se daturum Iniquis omnibus, mox atque occasio se obtulerit; eum in finem, ut aliter in animum isti demitterent, quam multi sint inauditae Misericordiae actus, quibus erga eum DEUS utitur, qui peccavit; quanti etiam parte altera actus Justitiae; atque ita horum consideratione ad vitam mutandam inducerentur. Quomodo autem ille subinde promissis fecit satis? Satisfecit modo quam fieri potest perfectissimo; documentis nimirum & tacitis, & manifestis. Unquamne tu observasti, quomodo se gerant, qui alios artem pingendi, fidibus ludendi, digladiandi, saltandi docent? multa omnino te rebus istis praecipua tradunt ore tenus eas discuntibus: quin tamen dicant quidquam, plus longè illos docent, dum mira artium earum specimina ipsimet edunt; & ille manu peritâ, hic pedibus, motus eos artificiosos exhibent, quos exhibere oportet, quodcumque aut pingere, aut fidibus ludere, aut digladiari, aut saltare ad artis praecipua convenit. Atque hoc est, quod David quoque in multo nobiliore magisterio, ut promiserat, praestitit. Tu porro in ejusmodi schola ô quantum, si modo ad rem animum applicas, discere repente potes!

IV.

Confidera, Davidem, etiam tacendo exhibuisse se exemplum operum, quae re ipsa facere DEI Misericordia cum Peccatoribus, & operum quae cum iisdem Justitia facere consueverit. Misericordiae quidem, dum in se spectandum exhibuit, quam promptè, quam plenè veniam tribuat omni culpae, quamlibet enormi & atroci, mox atque de admissis Peccator dolet; siquidem is dolor ex animi sensu intimo proficiscatur. Vix David Nathan prophetae dixerat:

Peccavi

Peccavi Domino, cum mox Nathan; Dominus quoque translit peccatum tuum. Neque tantum ad pristinam ille cum DEO familiaritatem admissus est, sed etiam ad arctiorem. Exemplum autem operum Justitiæ se exhibuit, dum omnium oculis objecit, quam ferio, & severè DEUS pœnas à Peccatoribus exigat, etiam post omnis culpæ veniam indulgam. Hujus gratia Davidi facta est momento unico, & tamen quot deinceps annis multiplicium pœnarum acerbitatem ferre coactus est, dum alij ex aliis casus finistri longa serie in illum irruerunt; mors filioli; conjuratio in ejus vitam à filiorum carissimo & plurimis beneficiis affecto inita; Militiæ Ducem perfidia; recusata imperiis ejus ab urbibus obedientia; fuga, quâ se subducere coactus est è sua Regia, ne in filijperduellis manus incideret; Uxores violatæ inspectante innumerabili Populo; maledicta cum lapidibus in ipsum jacta à Subditis; seditiones, tumultus, mors infelicissima, quâ sublatus est ipse filius, tantorum Author malorum, nefarius ille quidem & temerarius, filius tamen, & filius unicè dilectus, occisus tum, cum pessimo res Animæ ejus loco ac statu erant! *Die ac nocte gravata est super me manus tua. Psal. 31. v. 4.* Tali exemplo non ij duntaxat, qui ætate Magni illius Regis vixerunt, eruditi sunt, sed ij quoque, qui vixerunt postea, & qui ad finem usque Mundi vivent. Quod cum ita sit, negari non potest, quin ille ad præsens tempus velut aliud agendo, magnam tamen partem emendaverit exempli, quo aliis nocuerat, pravitatem; dum tam multos jam ad vitam emendam pellexit exemplo tam præclaro, quo ad divinas Miserationes post peccatum admissum confugit, quoque se vindici DEI dextræ subjecit. Quid autem dico, se subjecit? dicere debebam, quo in se à vindice DEO ani-

madverti gavisus est: huc enim usque re vera David progressus est: *Misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua. Psal. 25. v. 3.* Et verò quàm insignis ista est Pœnitentibus norma! Cùm eo rerum statu homo est, enimverò nunquam à DEI Misericordia animum avocare oportet, ne in desperandi periculum quis se conjiciat: in Justitia tamen penitus complacere sibi oportet. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis. 2. Cor. 12. v. 10.* An curæ tibi est, ut Regulæ tam præclaræ actiones tuæ respondeant?

V. Considera, quòd si curæ fuit Davidi viâ factorum mederi damnis, quæ exemplorum pravitate attulerat, non minùs illi curæ fuisse præstare id ipsum destinato fine, viâ verborum exemplis conjunctorum. Sunt autem verba duplicis generis; viva alia, alia mortua. Quòd etiam viva voce David conatus sit multos vocare ad Pœnitentiam per omnem reliquam vitam, id Sacri Interpretes longè vero simillimum censuerunt. Unde objice menti, egregium hunc Pœnitentem, è Rege tantùm non verbi DEI Præconem vocalissimum, reduxisse ad DEUM quamplurimos gemino illo modo; proponendo nimirum illis, quàm DEUS cum Peccatoribus & benignus ac Misericors, quàmque severus ac justus sit. Quid quòd hoc ipsum à se præstitum apertè videtur indicasse verbis illis: *Non abscondi Misericordiam tuam, & Veritatem tuam à Concilio multo. Psal. 39. v. 17.*

Extra controversiam tamen est, quòd ille hoc multo perfectiùs executus sit voce mortuâ, & porro executurus in documentis, quæ reliquit passim in Psalmorum libro. Ad timendam DEI Justitiam proponit Peccatoribus graves
quas

quas ille intentat minas : *Nisi conversi fueritis , gladium suum vibravit ; arcum suum tetendit , & paravit illum. Psal. 7. v. 13.* Docet eos , quòd has ille minas multis modis in rem deducat : *Multa flagella Peccatoris. Psal. 31. v. 10.* Monet , cùm eas DEUS non exequitur , multo majoris iræ id argumentum esse : *Secundùm multitudinem iræ suæ non queret. Psal. 10. v. 4.* Oppòrtunè illis in memoriam revocat , ne quid spei in fraudibus & astutiis suis reponant ; DEUM enim videre ista : *Qui habitat in cælis , iridebit eos. Psal. 2. v. 4.* Palàm denuntiat , quòd tum injurias suas vindicare & velit , & possit , cùm abesse videbitur longissimè , tutàque omnia credentur : *Inimici Domini , mox ut honorificati fuerint , & exaltati , deficientes quasi fumus deficient. Psal. 16. v. 21.* Denuntiat ipsis omnibus mortem horribilem : *Mors peccatorum pessima. Psal. 33. v. 22.* Singillatim ipsius explicat cruciatus , quos in Inferno sunt toleraturi , *Introibunt in inferiora terræ , tradentur in manus gladij , partes vulpium erunt. Psal. 62. v. 11.* Quæque his non absimilia facilè , si volueris , ipsemet in Psalmis invenies. Ad fidendum autem Misericordiæ DEI , vicissim ipsis manifestat , quanto amore , non admittendi tantùm denuo , sed etiam complexibus stringendi sint : *Sperantem in Domino Misericordia circumdabit. Psal. 31. v. 10.* Quàm plena DEI miserationibus sit omnis Terra : *Misericordia DEI plena est Terra. Psal. 118. v. 54.* Quàm nulla sit res condita , quamlibet abjecta ac misera , quæ earum non sit particeps *Miserationes ejus super omnia opera ejus. Psal. 144. v. 3.* Quàm illarum ne tum quidem , cùm furori suo quodammodo habenas laxat , oblivisci possit : *Nunquid continebit in ira sua Misericordias suas ? Psal. 76.* Atque ita tu de ceteris ratiocinare , contentus , quòd illa tibi innuerim.

Sic

Sic ut negari non possit, quin David Vias Domini præclare docuerit, & rectâ atque ex fine primario, Verbis, & velut ex obliquo, factis atque operibus; ut hac ratione compensaret damna utroque modo, rectâ & obliquè, pravis exemplis suis illata. Quos periculosa symptomata extremis admoverunt, suis impendiis præstantium remediorum notitiam acquisiverunt: quæ causa est, cur peccatoribus resipiscantibus tam libenter DEUS ad aliorum salutem promovendam usus sit: in Veteri quidem Lege Davide; in nova Petro ad Judæos; Paulo ad Gentiles reducendos, Felix ergo ille est, qui talium mediocum notitiâ non ad suam unius, sed aliorum quoque salutem uti novit! Tibi si fatis est illis in bonum tuum uti, non exequeris id quod decet Pœnitentem ferium ac ferventem. *Qui audit, dicat veni. Apoc. 22. v. 21.* Non ideò te DEUS reduxit ad se, ut eum tantum offendere desinas: reduxit, ut alios quoque ab ipso offendendo avoces: *Recupera Proximum tuum secundum virtutem tuam. Eccl. 29. v. 27.* Quâ autem ratione eos avocabis, & reduces? Inducendo omnes, ut suam in divinis Miserationibus post admissum peccatum fiduciam collocent, & divinam Justitiam vereantur. Primum efficiet, ne timidi, quibuscum agis, animos despondeant; alterum, ne æquo audaciores præsidant.

VI. Considera, Davidem, si ipse sibi imposuit onus hujus Magisterij, quin expestaret, ut illud DEUS disertis verbis imponeret, sicut imposuerat Moyli, cum dixit: *Ascende ad me, & dabo tibi mandata quæ scripsi, ut doceas eos. Ex. 24. v. 12.* Ad id impulsus haudquaquam fuisse studio vanitatis, ne minimæ quidem, sed solo divini honoris Zelo. Ad hoc asserendum, audi quid ille, postquam dixerat *Docebo*, confestim DEO adjunxerit: *Et Impij ad te convertentur.*

tentur. Non ad me dixit, sed ad te. Neque enim abjectissimè de se sentiens iste Pœnitens curâ ullâ aut ambitione tenebatur admirationis, aut applausûs humani, qui ad illum rediret ab audientibus tam præclare de Viis DEI disferentem. Hoc unum ipsi propositum erat, ut isti redirent ad DEUM. Hinc cùm tres sint partes Oratoris boni; Docere, Movere, & Delectare, adverte hîc Davidem Delectationis nullam habuisse rationem, sed tantùm duorum reliquorum: *Docebo, & Convertentur*; non quidem quòd ille in Psalmis uteretur phrasi vulgari & rudi; cùm revera usus sit formulis loquendi illustribus, figuris ingeniosis, & metaphoris elegantissimis, ut nemo Interpretum non advertit; sed quia noverat, ejusmodi dicendi genus, etsi suâ præstantiâ ad res divinas tractandas maximè idoneum, ad finem tamen propositum consequendum non satis esse efficax; sed illud potiùs, quo & doceret, & moveret, ejus proin rationem potissimam habuit. Docere studuit, quia qui docet, lucem affundit intellectui ad agnosendum verum bonum. Movere studuit, quia qui movet, impellit denique voluntatem ad illud amplectendum. Et hic est omnis ille fructus quem meritò quærat Doctor sacer. *Iste est omnis fructus, ut auferatur peccatum Jacob. Ps. 27. v. 9.*

Quamquam autem David suum esse putavit, docere Peccatores, non perinde tamen suum esse censuit, eosdem etiam movere. Unde rectè sic DEUM allocutus est: *Docebo iniquos vias tuas*: non addidit tamen: *& Impios ad te convertam*; sed *Impij ad te convertentur*. Docere ad ipsum pertinebat; & ideò dixit *Docebo*: Converti, divini erat muneris; aut rectiùs pertinebat hoc ad Peccatores, divina adjutos gratiâ; & idcirco etiam sapienter dixit: *& Impij ad te convertentur*. Si tu, dum quæris Animas reducere ad

N

DEUM,

DEUM, spem tuam in te, tuisque dotibus ac habitudine, reponis, oleum perdis ac operam. Repone illam omnem in DEO: qui id procul dubio à te exigit, ne tu in iis iuvandis, partibus tuis desis; vult tamen insuper, ut tu eodem tempore ad ipsum in oratione confugas, perinde ac si ex te planè nihil posses. Hoc si feceris, ne dubita; sequetur fructus: nec enim DEUS omittit, quod suarum est partium, cùm nos, quod nostrarum est, non omittimus. Hinc adverte, Davidem de fine, quem spectabat, confequendo, non dubitasse; sed illum citra dubitationem affirmasse: *Docebo, & convertentur*: tantum ille in DEO fiducia reposuerat.

VII.

Considera, posse hinc meritò aliquem dubitare, cur eùm David aliud facere non statuisset, quam docere Iniquos: *Docebo Iniquos vias tuas*, subinde adderet, quod etiam Impij essent convertendi: *Et Impij ad te convertentur*. An enim iniqui ab Impiis non differunt? Differunt procul dubio. Hoc enim nos ipsi principio hujus Psalmi posuimus, ubi observare voluimus, quòd, si loqui placeat in maximè proprio vocum sensu, Impij sint illi, qui erga DEUM pij non sunt, & verum DEUM rite, ac cultu debito non venerantur. Et tales præ ceteris sunt Ethnici, qui DEUM ne agnoscunt quidem. Iniqui sunt, qui cùm DEUM agnoscant, eos tamen se, quos deberent, maximè erga Proximum, non præstant. Sed ecce, quàm præclarum sibi finem David proposuerit, Iniquos tantùm docendo, iisque prædicando, convertere, & ad DEUM reducere etiam Impios. Et quàm id ratione? ipsorum Iniquorum, quos docere volebat, operâ. Non nescis, Davidem propter eorum exemplorum pravitatem his non minùs, quàm illis, fuisse debitorem; debitorem suo Populo, ex quo tam multi,

multi, animati exemplo capitis sui, non dubitarunt gravibus alios injuriis lacessere; debitorem Gentibus & Populis vicinis, qui audita enormitate facinorum admissorum à Principe, qui sua in lege vir eximie Sanctus existimabatur, progressi erant ad ejusmodi Legem tanto amplius vilipendendam, & explodendam, ut nos supra innuimus: atque ita etiam Ethnicis, Impiis inquam, & à veri DEI cultu alienis debitor fuit constitutus. Jam Davidi permissum non erat, Ethnicis prædicare, sed iis tantum, qui è Populo suo erant. Quid egit igitur? excitavit se ad tanto majori studio conatūque prædicandum suis Popularibus: *Docebo Iniquos vias tuas.* Nec enim ignorabat, quòd si sibi subiectos in Salutis semitam reduxisset, eadem operâ Ethnicis quoque esset plurimum emolumentum allaturus: propterea quòd tum nullo & ipsi negotio essent convertendi, quin eos ipsemet adhortaretur. *Et Impij ad te convertentur.* Idque eâ causâ, quia Ethnici & à vera Religione alieni non alio argumentorum genere magis se ad amplectendam veram Religionem moveri sentiunt, quàm præclaris rectè credentium exemplis; sicut vicissim pravis alieniores ab ea fiunt. Si omnes Catholici rebus ipsis essent, quod profiterentur nomine, an ambigis tu, quin multi Hæreticorum hoc solo impellendi essent ad ejurandos errores suos ac perfidiam? idemque Judæis quoque accideret, qui eâ solùm causâ in urbibus Catholicis morari permittuntur, ut discrimine inter nostram, suamque vitæ rationem agnito, tandem inducantur ad Legem suam antiquatam deserendam, & Christianam amplectendam. Sed quia non pauci Catholicorum longè alij sunt, quàm eos esse oporteret, hinc fit ut passim ea tolerantia magis à prudentia, quàm successu sit commendanda. Prò! quantum igitur confert ad Impios

in viam reducendos, prius in eam reducere Iniquos! Salomon è mille feminis Idololatriis, nullam, quod quidem constet, omni suâ sapientiâ permovit ad veri DEI cultum amplectendum, non ob aliud, quàm quia vitam tum ipse fœdam ad eò & voluptuariam vivebat. Constat tamen, quòd è diverso magno dedecore ab ipsis seduci se passus sit, cum ex omni earum numero nec una fuerit (nec è septingentis, quâs Reginarum, nec è trecentis, quas Concubinarum nomine alebat) cui carum suum Idololum non crexerit, idemque summâ insaniâ non adorârit. Usque adeò facilius est cultores DEI, qui pravis sunt moribus, à DEO abduci, quàm ab iis alios ad DEUM adduci.

VERSUS XV.

Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis mee; & exultabit lingua mea Justitiam tuam.

- I. **C**onsidera, quòd, si DEO carum est, ut è peccatorum cœno extrahantur Peccatores, non minùs gratum illi sit, curare ne immergantur. Prius id efficit, ut eos amissos recuperet; posterius ne illos amitat. Hinc dixit Ecclesiastes: *Bonum est sustentare Justum. Eccl. 7. v. 19.* Quantum proin mali infert Justo, qui illum ad lapsum impellit; tantum vicissim ab illo accipit boni, qui manum labanti promptus porrigit, ne prorsum ruat. Si autem ita res habet, æquum omnino fuit, ut David, (cùm decrevisset post suum ad DEUM reditum totum se impendere commodo Proximorum, ad rem DEO gratam præstandam) non solum statueret docere peccatores (id quod se effecturum
- versu

versu proximè præcedenti promisit) sed etiam instituere Justos; id quod præsentì in versu pollicetur. Sapienter quidem ille priùs de Peccatoribus, quàm de Justis cogitavit: exigit enim recta ratio, ut priùs porrigatur manus jam prolapsa, quàm stanti etiamnum, etsi non sine cadendi periculo. Hinc ipse etiam Ecclesiastes, postquam pronuntiavit *Bonum est sustentare Justum*: mox ad rem aptissimè adjunxit, *sed & ab illo ne subtrahas manum tuam*; noverat enim, quòd si manum oportet porrigere Peccatori, à Justo quoque eadem non sit subtrahenda.

Jam porro dubitari non potest, quin David manum suam, antequam prævaricaretur, magna amoris significatione Justis porrexerit; quanto autem majori postea illam porrigere oportebat; quando jam impendio proprio didicerat manifesta pericula, quibus nullà non horà obnoxij sunt illi ipsimet, qui magis à DEO ornantur præstantibus Naturæ & Gratia donis, nisi diligentia summà excubent! Obtutus unicus suffecerat ad auferendam ab ipso momento unico tam insignem, veram & robustam sanctitatem. Observa jam Tu, an post suam ad DEUM conversionem, jure ac meritò ille quemlibet eorum, præquam ante hac, alloqueretur: *venite Filij, audite me: Timorem Domini docebo vos. Psal. 53. v. 11.* Tu verò, si vel tantillum tibi de te promittis, tanto sollicitius accede ad eum audiendum.

Confidra, Davidem, cum jam ratum illi fixumque II. esset, partibus suis non deesse, etiam respectu Justorum, offerre hinc DEO, ad eum finem consequendum, linguam suam, eumque certum reddere, quòd eà quàm libentissimè usus sit ad æstimationem Justitiæ suæ apud eos conciliandam, illius inquam Viæ, quam tenere oporteat in adi-

tu ad cælum, inducendo eos ad eandem ineundam, & magna alacritate in ea progrediendum. *Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis meæ, & exultabit lingua mea Justitiam tuam.* Quòd ille hoc loco intellexerit, ut sapius alibi, nomine Justitiæ, Vitam justam, mihi longè vero simillimum est. Hæc nominis vis omnium optimè respondet ceteris quæ sequuntur. Neque hoc tibi mirum videatur, quòd et si Justitia ista propria est hominis, David tamen illam non homini, sed DEO adscribat, dicendo, *Justitiam tuam.* Ita omnino fieri oportuit. Vel enim tu Justitiam istam consideras in ordine ad eum, à quo imperata est, vel in ordine ad eum, qui ipsam mandat executioni. Si in ordine ad illum, qui imperat, DEI vocatur, quia totam DEUS imperat partim præcepto, partim consilio: *Domine, deduc me in Justitia tua. Psal. 5. v. 9.* Et hoc in sensu, quando hîc David dixit, *exultabit lingua mea Justitiam tuam*, interprete Sancto Hieronymo dicere voluit: *Predicabit lingua mea mandata tua.* Si autem Justitiam hanc consideras in ordine ad eum, qui exequitur, non minùs appellatur Justitia DEI. Potest dici nostra, cùm nos illam exequamur, quis neget? *Retribuere mihi Dominus secundum Justitiam meam. Psal. 17. v. 21.* Magis tamen illam DEI dicere oportet, cùm DEUS det vires illam exequendi. *Faciam ut judicia mea operemini.* Non tantùm ut operari possitis; sed ut operemini. *Ezech. 36. v. 27.* Josephus in Ægypto permisit, ut fratres sui, si vellent, frumenta emerent; sed clam ipsis etiam pecuniam reddi curavit: unde dici potest frumentum illud vendidisse, & donasse. Non aliter se DEUS gerit. Si Justii esse volumus, omnis generis virtutum actiones nobis imperat; simul tamen etiam eas exercendi vires largitur: unde eas simul nobis imperat,

perat; & simul donat: *Omnia opera nostra operatus es nobis Domine DEUS noster. Jsa. 26. v. 12.* Atque ita jam ambiguum non est, quòd Iustitia nostra, potius tota DEI appellanda sit, quàm nostra; sicut frumentum illud, licet venditum, Iosephi tamen magis, quàm fratrum dici potuit, *Tibi Domine Iustitia, nobis autem confusio faciei. Dan. 9. v. 7.* Et tamen quoties tu malè consultus eam potius ut tuam consideras, & in ea tibi complacere non desinis?

Considera, negari non posse, quin David Iustitiam hanc ratione quadam mirabili totam in Psalmis suis exposuerit: cum nulla plane perfectionis, mortalis hujus vitæ, pars sit, quàm ille non attingat documentis, brevibus quidem, sed momenti maximi. Hoc tibi ob oculos ponere, mihi longè facillimum foret: complura enim ego ejus generis documenta annis abhinc pluribus pro meo in spiritu profectu collegi, & pro alieno publici juris feci, tacito licet meo nomine. Sed ne hîc sim longior, commodius erit, ut si tu hanc meam opellam amas, totam denuo subjectam prælo in fine hujus libelli invenias. Nunc tibi sufficiat, quòd David cogitaverit de omni hominum genere; de Conjugibus, Virginibus, Viduis, Pupillis, Gubernatoribus, Iudicibus, Sacerdotibus, Felicibus, Infelicibus, & planè omnibus, quicumque perfectionis, vitæ suæ conditioni respondentis, studiosi essent; sic ut citra jactantiam his DEUM verbis alloqui potuerit: *Annuntiavi Iustitiam tuam in Ecclesia magna: Ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo. Psal. 39. v. 10.* Quotquot enim veræ pietatis sensa DEUS infuderat animo Davidis, totidem ille subinde transfudit in animos aliorum, fontis instar benefici, qui quantum aquæ è montibus accipit, tantum in planitiem refundit. Inde,
quia

III.

quia initio Psalmi non eo fuerant positi ordine, quo nunc sunt, affirmat Bellarminus, opinionem fuisse aliquorum non contemnendam, eo, quo hodie videmus, ordine positos deinde fuisse ab Esdra, sic ut ad Pœnitentes simul & Incipientes, præcipuè pertinerent priores quinquaginta, quorum postremus est is ipse, quem exponimus. *Miserere mei DEUS &c.* Ad proficientes verò, consequentes quinquaginta, quorum agmen claudit Psalmus, *Misericordiam & Judicium cantabo tibi Domine.* Ad Perfectos, reliqui quinquaginta, quibus finem imponit Psalmus. *Laudate Dominum in Sanctis ejus.* Quidquid autem sit de hac divisione, fortassis piâ magis, si rem ipsam examinemus, quàm verâ, ac solidâ; certum tamen est, quòd suo in Psalterio, tanquam in prato verno, non omiserit David patare pabulum idoneum cuilibet trium statuum, jam nunc memoratorum. Et tibi pratum ejusmodi sterilius videatur omni deserto? profectò culpa palati est, non pabuli.

IV. Considera, quam ob causam David, dum hoc facere DEO promittit, hac potissimùm loquendi phrasi usus sit: *exultabit lingua meam Justitiam tuam*; perinde ac si non aliæ magis usitatæ in promptu essent. Fuit autem ea causa, ut indicaret, se Justitiam hanc non ut alij, docere velle cum tædio, & tetrica quadam morositate, non quasi nauseabundum, sed cum insigni alacritate. Hoc ipsius in idiomate significat, *exultare Justitiam*. Non significat *exaltare*, ut alij legerunt, longiùs à vero textu abeundo. Significat *cum exultatione exponere, commemorare exultando, celebrare exultando*. quo etiam sensu alibi ait: *Exultabo mane misericordiam tuam. Psal. 58. v. 18.* Idque ideo, quia vita Spiritualis proponenda est omnibus alacriter; cum Spiritus tristis & melancholicus tantopere adversetur omnibus præstan-

præstantibus virtutis germinibus, maximè autem plantarum tenellarum, usque aded, ut earum respectu tam non sit ros, qui illas nutriat, ut potius sit instar argenti brumæ, quæ adurat. *Congrega cor tuum in Sanctitate, ait Sapiens, & Tristitiam longè repelle à te. Multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in ea. Eccl. 30. v. 24.* Vel enim tu DEI in ejus obsequio rationem habes, vel tui? Si DEI, non amat ille Victimam vi pertractas, sed voluntarias. *Hilarem datorem diligit DEUS, 1. Cor. 9. v. 7.* Si tui, quis tandem animus in terra tranquillius, & lætius vivat, quàm qui DEO famulatur? *Servite Domino in lætitia. Psal. 99. v. 2.* Sicut non potest esse servitus, nec magis gloriosa, nec magis proficua, ita quoque nulla debet esse magis jucunda. Hinc vides Davidem docuisse istam Justitiam metro, & metro quidem suavissimo, etsi tale nobis ob idiomatis diversitatem non appareat. *Cantabiles mihi fuerunt Justificationes tue in loco peregrinationis meæ. Psal. 118. v. 5.* Et in ea explicanda usus est cytharis, tubis, tympanis, fistulis, cymbalis, ut ipsa illa organa & instrumenta Musica, quæ Iniquitas, æternis destinata planctibus, sibi vindicaverat, DEO, cui illa magis debentur, restitueret: *Venite, exultemus Domino; jubilemus DEO salutarì nostro. Psal. 94. v. 1.* An non habes tu, unde erubescas, si obsequium, quod DEO præstas, ita præstas, ut qui tecum versantur, alieni potius, reddantur à vita spirituali, quàm ut ejus amore capiantur?

Confidera, Davidem ausum non esse promittere DEO V. operam tam magnam, qualis est, cuicumque generi Justorum in vita Spiritus Magistrum ac ducem se præbere, quin antè ab ipso peteret habitudinem momenti longè gravissimi. Et quamnam illam? Non amplius tantopere esse obnoxium

○

noxium

noxium commotionibus illis fœdis, quas, nobis etiam non volentibus, concitare in nobis solet perduellis noster Appetitus, non Concupiscibilis minùs, quàm Irascibilis. *Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis meae, & exultabit lingua mea Justitiam tuam.* Tres dotes ad Animas sine errore ducendas summè necessariæ sunt. Prima, ut ejusmodi dux nôrit discernere inter verum & falsum generatim; atque ad eò necesse est ut sit doctus. Hæc porro dos Davidi non deerat, cum verè de se affirmare posset: *Super omnes docentes me intellexi. Psal. 118. v. 99.* Altera, ut in usu ipso & rebus singularibus nôrit discernere, quid cuique conveniat, quid non; & quod consequens est, oportet illum esse prudentem. Et ne hæc quidem dos Davidi deerat, cum mox addere potuerit: *super senes intellexi.* Tertia est, ut rectum de rebus judicium in eo non obscureretur, aut quasi nube obducatur ab animi perturbationibus; & ex consequenti oportet, ut ipse earum dominus animo tranquillo ac pacato sit: *Tu autem cum tranquillitate judicas. Sap. 12. v. 18.* Atque hoc est, quod in se vehementer metuebat David, recenti doctus experienciâ, quâ didicerat internas illas suas pugnas, quibus succubuit, ut dicere posset: *Inflammatum est cor meum, facultatis Irascibilis operâ; & renes mei commutati sunt, operâ facultatis Concupiscibilis: & ego ad nihilum redactus sum, & nescivi. Psal. 72. v. 21.* Usque ad eò miser se extra se rapi permiserat. Hinc ab intestinis gemini hujus proditoris domestici assultibus liber esse cupit. Non nescis, geminum hunc appetitum, Concupiscibilem & Irascibilem, geminos illos esse fontes, à quibus scaturiunt, quæcunque à nobis malè admittuntur. Primò Concupiscibilis, quia priùs ardentè concupiscimus id, quod ut bonum nobis imaginamur, sive tale sit, sive non sit. Dein

fit. Dein Irascibilis, quia subinde ferociter nos opponimus illi, qui nos à bono concupito vult impedire. Verum quidem est, quòd ratio geminis his vehementibus Appetitibus ad malum impellentibus in homine dominetur: *Subter te erit Appetitus tuus.* Non dominatur tamen illis dominio despotico (quale illud est, quo dominus mancipium suum servire cogit) sic ut & ipsa vel nolentes ad iussa facienda compellere possit: sed dominatur illis dominio quasi politico, quale est Principis in subjectos, qui in multis possunt ejus imperiis obluetari; id quod Apostolo tam justis doloris argumentum fuit, cùm in illa prorupit: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae.* Rom. 7. v. 23. Suus autem Davidem casus aperte docuerat, quanta & Concupiscibilis & Irascibilis vis fuerit ad eum de gradu dejectum.

Primò quidem facultatis Concupiscibilis, quæ effecerat, ut ille Bersabeam ad se pertractam in foedæ secum libidinis assensum impelleret. Dein Irascibilis, quæ induxerat ad obicem, qui se interposuerat pacificæ possessioni & fruitioni adamatæ mulieris, summa vi de medio tollendum, Uriam inquam justum maritum. Unde cùm perspiceret quòd ab appetitionibus his pravis esset impullus, non audet sibi polliceri, quòd alios suo magisterio inducere ad perfectionem possit, nisi has adverteret probè edomatas, Subditorum instar, si non vinculis adstrictorum, ad nutum tamen obtemperantium. Et si ille sibi fidere non potuit, qui tam claro lumine à DEO erat collustratus, quis alius sibi fidat?

Considera, hos ipsos Appetitus tam effrenes, ut principio pœnæ fuerunt noxæ Originariæ, quæ nos spoliavit Justitiâ Originariâ, illo inquam ordine pulcherrimo, quo
 O 2 prius

prius Appetitiones animales subditæ erant Voluntati ; & quo Voluntas parebat Rationi , Ratio autem DEO ; ita deinceps poenæ sunt perpetuæ peccatorum etiam actualium ; unde quodcunque horum admittatur , insolentes hi & petulantes Appetitus , auctis viribus minùs semper minùsque coërceri , & sub iugo contineri possunt. Quod porrò David hanc in animo rerum omnium perturbationem , post admissum peccatum , in quo annum propè integrum hæsit , sit expertus , negari non potest. Falsus id est ipse in tertio Psalmorum , quos à Pœnitentia appellamus , ubi , quamlibet jam de admissis serió dolens , quod ad Concupiscibilem spectat , sic loquitur : *Lumbi mei impleti sunt illusionibus , & non est sanitas in carne mea : quod autem ad Irascibilem , addidit : Cor meum conturbatum est : dereliquit me virtus mea , & lumen oculorum meorum , & ipsum non est mecum. Psal. 27. v. 7. q. 10.* Et idcirco mirum nequaquam est , quòd tam vehementer ille optaret liber esse tam misera servitate. Tandem proin fuit hîc Davidi dicere DEO ; *Libera me de sanguinibus* , quantum , *Libera me de carnalibus desideriis*. Quòd autem dixerit potiùs *de sanguinibus* , quàm *de carnalibus desideriis* , id arbitror causæ esse , ut magis inde erubesceret ; demonstrando scilicet fœditatem Originum , è quibus desideria illa perversa promanabant ; quos in eum Mater , dum concepit , transfudit , sanguines nimirum illos , magno Adami delicto tam turpiter infectos.

Tu autem hîc interim in memoriam revoca cum Sacris Interpretibus , quòd DEUS , quando veteri in Instrumento tam severè prohibuit vesci sanguine (*Sanguinem universæ carnis non comedetis. Levit. 17. v. 14.*) ad hoc , saltem mysticè , voluerit alludere , ne quidquam gustaretur , quod his proveniret à sanguinibus , ab his inquam occultis cupi-

ditati-

ditatibus. Si tamen quisquam est, quem oportet præ ceteris abstinere cibo tam noxio, ille profectò est, qui vult esse Dux aliorum ad Perfectionem, quod perinde est ac, ad continuam sui Abnegationem. Quænam enim ejuscemodi Abnegationis documenta aliis tradet, quem palàm sit, Appetitiones suas frenare non posse? Et quamquam hoc in aliorum oculos non incurrat, ob diligentiam, quâ cavet quis, ne hæc ejus vitia alij notent, quæ tandem ille solida ac sincera consilia suggerere aliis potest, nisi ipse valde purus sit à fumis, quos perturbationum ignis repentè in Intellectum offundit? Tu quomodo has subjectas habes? Totâ denique Vita Spiritualis in hoc consistit; quòd quis, quàm fieri potest perfectissimè, domare sciat geminas has Furias, omnibus Tigribus Hircanis atrociores, Facultates Concupiscibilem & Irascibilem. Has qui vicerit, bellum profligavit; quia prælio quasi decretorio omnes simul animi Perturbationes prostravit: omnes siquidem Perturbationes istæ velut ad exercitum in duo divisum cornua spectant, quorum unum Concupiscibilis, alterum Irascibilis conflet. Sed quis est qui has profligare penitus possit suis viribus & pugnandi ardore? Necessè est ut sua nos DEUS bonitate liberet, collato dono, quod mereri possit nemo sic, ut negari nequeat. Et idcirco id David precum sanctâ quadam importunitate postulat, hoc liberiationis usus vocabulo. *Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis meæ.* Petiit illud & Paulus, nec tamen impetravit; responsum siquidem illi est; *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* 2. Cor. 12. v. 9.

An Rex David ex toto fuerit auditus, non constat. Constat tamen, quòd ille sub ætatem ultimam admirabilis cujusdam continentix indicia præbuerit, quam nec sum-

ma venustas potuerit labefactare. Tu ne fatigeris unquam preces tam salutares repetere; DEO enim nihil eorum, quæ vult, difficile est.

VII.

Confidera, ad obtinendam gratiam & favorem tam singularem confugisse omnino Davidem ad DEUM, sed ad ipsum, ut DEUM Salutis suæ: *Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS Salutis mee.* Sentiunt multi prudentissimè, quòd per DEUM Salutis, ille singulari quadam ratione intellexerit Christum JESUM Servatorem suum. *DEUS Virtutum* appellatur Pater propter Potentiam omnimodam, illi singulariter attributam. *DEUS Pacis & Dilectionis* vocatur Spiritus Sanctus: *Pacis* quidem, respectu Proximi, cui nos conjunctos vivere facit: *Dilectionis* respectu DEI, cujus amor etiam ad amandum Proximum inducit: *DEUS Salutis* Verbum æternum pari modo indigitatur, quia si Pater, & Spiritus Sanctus simul cum ipso decreverunt nostram Salutem ab æterno, Verbum dein solum tempore destinato illam operatum est, humanam nostram carnem induendo. *DEUS autem, Rex noster ante secula, operatus est salutem in medio Terræ. Psal. 37. v. 12.* Ne existimes autem, Davidem sine causa ad ipsum singulariter confugisse ad obtinendam gratiam desideratam. Noverat enim singulari pro fus ratione hoc ad ipsum, ad JESUM inquam, spectare. An non intellexisti tu paulò ante, hanc Appetitum concitatorum rebellionem, in nos à peccato originali esse derivatam? Ad nos tamen ab isto liberandos è Cælo in terras DEI Verbum descendit. Unde tam præclare de ipso loquens, pronuntiavit nobilis ejus Præcursor: *Ecce Agnus DEI, ecce qui tollit peccatum Mundi. Joh. 1. 29.* Peccata Actualia, peccata sunt, hæc hujus, illa illius hominis in Mundo. Peccatum Originale peccatum est 10.

est totius Mundi: *Peccatum Mundi*. Quamquam igitur Christus, ut extra controversiam est, venerit ad nos etiam à peccatis actualibus liberandos, juxta illud: *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui Justitiae vivamus. 1. Pet. 2.* Ante omnia tamen ad nos ab illo, Originali inquam, liberandos venit: non quòd Originale, in se spectatum, majus sit actuali in intensione, quam dicimus, (cùm potius actualia omnia majora sint in Intensione, propterea quòd plus habent de voluntario) sed quia Originale majus est in extensione, utpote ad totum se Mundum extendens. Si autem Originale se extendebat ad totum Mundum, quis non videt, æquum fuisse ut ejus destructionem ante omnia sibi Christus præstitueret; cùm bonum Universi, generatim acceptum, præferri debeat bono & commodo hujus, aut illius in particulari?

At si Christus nos à Peccato originali ex toto liberavit, illam nobis in Baptismo gratiam restituendo, quâ spoliati nascimur, non tamen etiam idcirco nos liberavit à pœnis omnibus huic peccato propriis. Liberavit nos ab æternis, non liberavit à temporariis. Inter temporarias autem hæc maxima dici potest, quòd nos privet Justitiâ Originali, quâ in terrestri Paradiso primi Parentes nostri gaudebant. Erimus quidem hæc etiam pœnâ sua tempore Christi beneficio liberi, non tamen modò. Liberi erimus, cùm resurgemus nostris olim è tumbis corpore glorioso: tunc enim Natura humana *Liberabitur à servitute corruptionis*, ut promisit Apostolus, *in libertatem gloria filiorum DEI. Rom. 8. v. 21.* At nunc liberi non sumus; sic enim Christus ad majus nostrum emolumentum rem gerere voluit, ut se tanto ampliùs nobis exhiberet DEUM Salutis,
non

non illo solùm malo, quod à nobis abstulit, sed illo etiam ipso, quod nobis reliquit.

VIII.

Confidèra, in Peccato Originali Personam, Adamum videlicet, infecisse Naturam; Naturam autem ita infectam infecisse postea Personas, omnes nimirum Posteròs, ordinariâ generationis viâ ab Adamo descendentes. In liberatione autem ab ejusmodi peccato Christus diversâ viâ processit. Voluit enim primò liberare Personas illo, quod erat malum peculiare ipsarum Personarum, hoc est, privatione Gratia divina, sine qua Gratia nulla prorsus earum pervenire potuisset ad caelestem gloriam. Subinde autem liberabit Naturam illo, quod est malum proprium Naturæ, privatione nimirum Justitiæ originalis ante explicata. Idque idcirco, ut interea Personæ talem gloriam consequantur genere acquirendi ut magis honorifico, ita etiam jucundiore, quale triumphantium esse consuevit. *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam Vitæ, quam repromisit DEUS diligentibus se. Jac. 1. v. 12.*

Israëlis Populo voluit DEUS semper relinquere, ad inertiam prohibendam, plures Populos superbos, & inimicos qui illum infestarent, ad id nobis velut in imagine repræsentandum, quòd à nobis expetebat, ut nimirum mortali hac in vita semper armis instructi strenuè configeremus. *Hæ sunt Gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israëlem, ut postea discerent filij eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi. Jud. 3.* Quod Israëlis posteris erant Populi illi infesti, nobis sunt Appetitus nostri effrenes. Æquissimum tamen est, identidem flagitare à DEO, ut quotidie hostibus istis aliquid virium decedat; ut denique aliud nobis cogitare necesse non sit, quàm

quàm quomodo nōs totos divino obsequio impendamus. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi. Luc. 1. 74. Quare sicut Judæi orabant semper, & orare debebant, ut ab infestis illis Populis liberarentur, ita & tibi in re nostra faciendum. Illi dicebant DEO: *Deus, fortis super omnes, libera nos de manu Iniquorum. Esther 14. v. 19.* Te autem oportet dicere: *Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis meæ.* Jam audisti, DEUM salutis tuæ esse JESUM. Ad hunc igitur rebus ita poscentibus singulari cum fiduciâ accede, quia, sicut ad ipsum spectavit liberare te Peccato Originali, sic ad eundem spectat liberare te pœnis, quæ ex ejusmodi Peccato consequuntur. An nescis quod ille quondam de se dixit in historia Evangelica? *Si vos Filius liberaverit, verè liberi eritis. Joh. 8. v. 36.* Roga proinde ipsum, ut si te ad hanc diem nondum voluit liberare penitus ab infestatione hostium tuorum intestinorum, parte saltem aliquâ deinceps liberare dignetur: ita ut si te illi identidem sollicitant, ut naturali eorum genio obsecundes, nunquam tamen te totis viribus aggrediantur. Quomodo tamen tu petes esse liber & eximius, si tu ipse semper eosdem irritas? Quid hac re indico? Desideras tu, ut JESUS benignè te præservet à desideriis carnalibus, de quibus hactenus locuti sumus, *ut liberet te de sanguinibus, si tu ipse ea irritas, & excitas, occasionibus pravis, etsi non periculosissimis, quibus te ingeris? Næ ille id præstabit nunquam.* An tu nihilominus propterea queri de eo poteris? Nequaquam. *Obsecro vos (sic nos ille S. Petri ore hortatur) abstinere vos à carnalibus desideriis, quæ militant adversus Animam. 1. Petr. 2. v. 11.*

Si dixisset ipse, Obsecro vos abstinere carnalia desideria à vobis, tu facilè te posses excusare, revocando illi in

P

memo-

memoriam, id non esse positum in tua potestate, sicut tamen erat in potestate Adami, qui in statu Innocentiæ Appetitibus suis pro arbitrio dominari poterat. Sed dum ille dicit: *Obsecro vos, abstinere vos à carnalibus desideriis, quam excusationem prætexes?*

VERSUS XVI.

Domine labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.

1. **C**onsidera, Davidem, postquam promiserat DEO, ad compensandum præstanti quadam ratione malum, quod admiserat, se primo loco invitare velle Iniquos ad Pœnitentiam, *Docebo iniquos vias tuas*; secundo autem loco excitare velle Justos ad Sanctitatem; *& exultabit lingua mea Justitiam tuam*; nunc transire tertio loco ad affirmandum DEO, quòd deditâ operâ ad laudandum ipsum velit incumbere: *Domine labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.* Sed quâ istud ratione? an non hinc potiùs initium facere, quàm in hoc desinere Davidem oportebat? Ita sanè, nisi Sancto Regi jam abunde perspectus esset DEI genius, qui ipsum inclinât ad Animarum salutem omni alteri laudi suæ præhabendam. Et de hoc quis ambigat, dum ipse majorem suam laudem in isto collocat; in salute inquam Animarum? Unde si qua est, quam ipse antonomasticè laudem suam appellet, en, quænam illa sit: non alia, quàm quæ in ipsum redundat ex iis, quæ pro servandis ipsis nunquam non operatus est, & adhuc operatur.
- Populum istum* (sic ille de Populo Christiano per Isaiam pronuntiavit) *Populum istum formavi mihi: laudem meam narrabit.*

narrabit. *Isa. 43. v. 21.* Et quid sibi vult hęc *laudem meam* nisi *salutem à me acceptam*? Ita certè Sacri Interpretes censuerunt. O laudem, DEO *caram*! Servare pereuntem, & servare eum pretio quantocunque! Servare eum, ejus causâ è cælo in terras descendendo! Servare eum tot laboribus! servare tot cruciatibus! servare ipsa adeò morte pro illo in ferali Crucis trunco inter latrones obitâ! Hęc est illa laus, quam DEUS jure meritissimo laudem suam vocitat; ita planè, hęc ipsissima, neque enim ulla alia tantis ipsi stetit impendiis: *emit pretio magno.*

Si autem ita res habet, quis non facilè in animum inducat, quòd hanc ipsam laudem ob oculos sibi positam David habuerit, quando hoc in Versu DEO dixit, quòd laudare illum velit non quomodocunque; sed quòd ipsius laudem velit annuntiare: *os meum annuntiabit laudem tuam*? Si non aliud habuisset in animo, quàm laudare DEUM, ut tam multi alij faciunt, satis erat, ut postquam dixerat: *Domine labia mea aperies*, etiam hęc, ut alibi diceret: *& labia mea laudabunt te. Psal. 62. v. 4.* Sed dum mutata phrasi dixit: *& os meum annuntiabit laudem tuam*: videtur ad illam præ ceteris laudem adjicere animum voluisse, quam DEUS ipse (ut audisti ante) appellat laudem suam; ad illam inquam, quam olim tantis nos impendiis servando erat promeriturus. Certum saltem est, quòd si David nonnunquam laudavit DEUM ob id, quod in se ipso est, ob ejus scilicet propriam Infinitatem, Immensitatem, Immutabilitatem, Æternitatem, quæ sunt DEI Attribute absoluta, illa scilicet, quæ respectum ad res creatas non dicunt: *Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus. Psal. 150. v. 2.* innumeris aliis vicibus eundem laudavit ob id, quod est respectu earundem rerum conditarum;

ob Potentiam inquam suam, Providentiam, Sapientiam, Bonitatem, Benignitatem, Amorem, Liberalitatem, Fidelitatem, Justitiam, & alia ejus generis, quæ dicuntur Attributa relativa; hoc est, quæ omnia respiciunt bonum rerum conditarum, quas vel jam produxit, vel producere potest. *Septies in die laudem dixi tibi, super judicia Justitia tue. Psal. 118. v. 164.*

Hinc mihi persuadeo, talem omnino fuisse laudem, quàm hîc David DEO offerre constituit: illam, quæ redundare in ipsum debeat ex opere, in quod omnia sua Attributa Relativa esset impensurus, conjuncta simul, & si dicere fas est, fœderata ad finem tam excellentem servandarum Animarum. Quodnam autem hoc ejus opus fuit, nisi fundatio Ecclesiæ? Et idcirco ego (salvâ semper reverentiâ, quam aliorum judiciis debeo) certum atque indubitatum habeo (maximè ex eo quod superest ad præsentis usque Psalmi finem) hanc ipsam Ecclesiam esse, quam se annuntiatum David promiserit, dum formâ tam novâ sic DEUM allocutus est: *Os meum annuntiabit laudem tuam.* Si enim operi huic tam pulchro DEUS nomenclaturam Laudis dare non potuit, cui tandem potuit? Certum est respectu hujus illum tot ante seculis humano generi dicere potuisse, cum isthoc in omnimodam perniciem sensim præcipitans miseraretur: *Laude mea infrenabo te, ne intereas:* in hoc siquidem opere, in fundanda inquam Ecclesia, illa quoque Lex Evangelica fundabatur, quæ sola demum potens futura erat freno continere brutas appetitiones tam multorum, qui miserè in præceptis ruebant. Tu ex eo quod agnoscas, in quo demum præcipuè laudem suam DEUS constituat, in salute scilicet Animarum, disce hanc salutem tanti æstimare, quanti re vera meretur. An & tu in
ca pro-

ea procuranda laudem tuam reponis? Faxint boni Superi, ne tu potius ejusmodi ministerium parvi æstimes, quasi minùs laude dignum, propterea quòd quivis illi se possit impendere.

Confidera, quàm verum sit, quòd DEUS ex fundata Ecclesia, quæ (ut dubitari non potest) supponit in se totum opus Incarnationis, ampliùs laudari mereatur, quàm ex quocunque alio tam innumerabilium, quæ extra se effecit. In se ipso semper ille eadem prorsus ratione laudabilis est; nemo id nescit; respectu nostri autem in aliis plus, in aliis minùs laudabilis apparet. In Ecclesia fundanda tam ille apparet laudabilis, vix ut possit ampliùs. *Magnus Dominus & laudabilis nimis* (sic idemet David alibi exclamavit) *Magnus Dominus, & laudabilis nimis*. In quo autem? in Terra? in Aere? in Aqua? in Igne? in Planetarum ordine tam harmonico? in Stellis? in Sole? non; sed: *laudabilis nimis in Civitate DEI nostri, in monte sancto ejus.* *Psal. 47. v. 1.* Quænam autem ista DEI civitas, nisi Ecclesia Christi? *Civitas supra Montem posita*, quia Civitas posita in apice altissimæ Perfectionis. In hoc enim vero DEUS se summè laudabilem exhibet, *laudabilis nimis*, sicut enim ibi, juxta ipsam literam, Bellarminus explicavit; non habemus opus, ex quo meliùs assurgere valeamus ad cognoscendam Magnitudinem DEI, eam admirari, deprædicare, aliis etiam agnoscendam proponere, quàm ædificationem Ecclesiæ. *Ex iis, quæ nobis revelata sunt, nihil ferè majus habemus, unde Domini Magnitudinem meliùs cognoscere, & unde magis eum laudare possimus, quàm Ecclesiæ ædificationem.* Quæ cum ita sint, an non & tu facilè induces in animum, quòd, cum hîc propositum haberet David, quantum uspiam posset laudis DEO reddere, ad respondendum tot DEI

donis, quæ acceptâ delicti veniâ receperat, hanc pro præcipuo citharæ suæ, ad concentum promptæ, argumento delegerit? Opus tam sublime, in quo certatim resplendere debebant omnia DEI Attributa, Potentia, Providentia, Sapientia, cum reliquis omnibus Relativis, paulò antè propositis, quale ad eam usque diem Mundus non viderat, & idcirco hîc David tam non temerè dixit, ejus se præconem futurum: *Os meum annuntiabit laudem tuam.* Scis annunciationi geminis in casibus locum esse: primò in præfagiendis eventibus futuris: & hoc in sensu morituriens Jacobus filios allocutus est. *Congregamini, ut annunciem ea, quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis. Gen. 49, v. 1.* Utimur secundò eodem verbo ad enarrandas res præsentis, & præteritas, sed iis, quibus illæ ignotæ sint: & hoc in sensu JESUS energumeno illi, quem in finibus Gerasenorum infauisto hospite liberaverat, dixit: *Vade in domum tuam, ad tuos, & annuncia illis, quanta tibi Dominus fecerit. Marc. 5, v. 19.* Jam quod ad formosam Christi Ecclesiam spectat, illa re verâ, ætate Davidis, non erat futura in intentione, utpote ab omni retro æternitate jam in Divinarum trium Personarum Senatu decreta, erat tamen mortalibus tunc viventibus, planè omnibus, aut certè penè omnibus, ignotissima; unde in hac secunda vocis acceptione cautissimè dixit, quod eam, utpote ignotam, velit annunciare; erat autem, quòd executionem concernit, ex toto futura; cum decem, & quod excurrit, adhuc secula ad ejus usque exordium essent transitura; & idcirco, primo etiam in sensu, non minùs cautè dixit, quòd illam ut futuram esset annuntiaturus. Argumentum eq̄ idem huic, suâ præstantiâ comparandum, ad laudandum DEUM deligere non potuisset. Et tu interea, ut debes, præpara te denique,

que, ad agnoscendum summè æstimabile beneficium, quod in te DEUS contulit, dum hac te in Ecclesia nasci voluit. Tibi equidem illa in priore acceptione annuntiari non potest, ut futura nimirum: sed faxint boni Superi, ne tibi etiamnum in secundo annuntiari possit, ut ignota penitus, aut tantùm non ignota; tam modicum est quod de illa scis, aut, quod saltem rescire de illa studes.

Considera, ad affirmandum totum id quod hucusque dictum est, Davidem, priùs quàm annuntiationem divinæ laudis DEO promissam aggrediatur, petere à DEO, ut priùs ipsi labia aperire velit. *Domine labia mea aperies. Verum, an non David inde à teneris annis constanter laudando DEO operam dedit? & tamen ad tam multiplicem ejus laudem nunquam petierat, ut labia ipsi aperiret, ut petit hïc. Argumento igitur id est, quòd peculiari quodam laudis genere laudare ipsum cogitaret. Neque hïc mihi quis occinat, quòd ad laudandum DEUM, post admissum peccatum, singulari quadam præparatione sit opus, quæ antè necessaria non fuerat. Neque enim ignoro, non placere DEO laudem è Peccatoris ore profectam. *Peccatori dixit DEUS, quare tu enarras justitias meas? Psal. 49.* Non tamen scio, illam in ore Pœnitentium minùs gratam esse, quàm in ore Innocentium. *Laudabunt Dominum, qui requirunt eum. Psal. 22.* Petit igitur à DEO David in præfenti statu, ut aperire ipsi velit labia, ob argumenti, ex quo laudis materiem esse accepturus, nobilitatem atque excellentiam. Quotiescunque in Sacris Codicibus hæc loquendi phrasis adhibetur, aperiendi labia, perinde ac si illa clausa essent, semper id fit ad indicandum, ut S. Thomas notavit, quòd inde promendæ sint res non communes, sed sublimes, sed excellentes, sed catenus inauditæ. *In apertione**

III.

sione oris intelligitur, ubicunque in Scripturis invenitur, doctrina profunditas. S. Thomas hinc. Quæ fuit verior causa, ob quam Sacer Historicus, cum famosus ille Christi in monte sermo esset enarrandus, singulari eâ ratione præfatus est: *Cum sedisset, accesserunt ad eum Discipuli ejus, & aperiens os suum, docebat eos, dicens, &c.* Non præmisit hæc, si rem dicere volumus, ut indicaret, eum, qui eatenus aperuerat ora Prophetarum, tandem suummet aperuisse. Quàm multa enim jam tum locutus fuerat JESUS ad cujusvis conditionis Personas? Multo antè, quàm collem illum conscenderet, legimus de ipso, quòd *circuibat totam Galilæam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium Regni. Matth. 4. v. 23.* Præmisit igitur Evangelij Scriptor præludium tam solenne, ut indicaret; quòd Christus eo in Sermone traditurus esset doctrinam, eatenus inauditam, tot retro seculis, nunquam ne quidem cogitamam, & tamen verissimam: nimirum quòd mortali hac in vita Beati essent Pauperes, Beati persecutiones passi, Beati qui lugent, atque ita tu petge ratiocinari de reliquis omnibus, divinâ illâ Dissertatione propositis, quibus velut in synopsi continetur Perfectio Evangelica, hoc est, Mons ille, seu potiùs, Apex altissimus, cui Christus Civitatem suam erat inædificaturus. Nunc igitur cogita, eundem ad finem petere Davidem hoc in Versu aperiri sibi labia: *Domine labia mea aperies*, quia laudandus ipsi erat DEUS ob fundatam & ædificatam Ecclesiam, Civitatem tam prodigiosam ut sit præcipuum omnium operum DEI, quæ ille mortali-um bono est operatus. Miseri proin protervi illi, qui de doctrinis & dogmatibus non profundis tantùm & abstrusis, sed abstrusissimis, confidunt se loqui posse sine ullo errandi periculo, quando de iis, etiam animi laxandi causâ, agunt

agunt in conventiculis ! ô quanto illi facerent rectiùs , si linguam suam freno coercerent ! an existimant ipsi , quòd Deus aperturus sit labia ipsorum illis in contuberniis , in quibus malorù minimum est de novis , quæ per Mundum accidunt , differere ? Frustra speres , quòd illi unquam DEVM imploraturi sint eâ causâ , ut priùs quàm de dubiis profundissimis pronuntient , labia ipsorù aperiatur , dicendo ; *Domine labia mea aperies.* Satis præstant , si non & ipsi sint è numero eorum , qui dixerunt : *Labia nostra à nobis sunt ; quis noster Dominus est ? Psal. 11. v. 4.* Usque adeò tenerarij existimant , se de labiis statuere posse pro arbitrio.

Confidera , quàm fideliter David promissis hîc DEO IV. factis deinceps steterit. Satis sit tibi meminisse ; Ecclesiam nullo unquam Ritu defungi , non sacrare Tempa , non cogere sacros Cœtus , non venerari Sanctos , non celebrare dies festos , & ut rem paucis , nullius per annum Mysterij memoriam recolere , ad quod asserendum verbis Davidicis non utatur : usque adeò omnia ille jam suâ ætate sigillatim distinctèque descripsit ! Hinc ejus Psalmis Fideles crebriùs , quàm ullis Sacrorum Codicum partibus tam privatim , quàm publicè utuntur. Ille siquidem alicubi descripsit æternam Verbi generationem , alicubi temporariam , alicubi Nativitatem , alicubi Magorum adorationem , alibi Prædicationem , alibi Passionem , alibi Mortem , alibi Sepulturam , alibi Resurrectionem , alibi Ascensionem , alibi quidquid de Christo , ejusque majoris momenti operibus ac factis extat , idque tam clarè , atque distinctè , ut si Psalmorum liber epilogus est Instrumenti Veteris , Novi tantùm non Evangelium dici possit , adeò , ut non tantùm S. Petrus , & S. Paulus , duo illi Ecclesiæ Principes , Davidem testem allegent veritatum Christianarum , quas in suis ipsi Epistolis pro-

Q

lis promulgātunt, sed etiam ipse Christus in admirandis suis Sermonibus.

Atque hæc altera causa est, ob quam jure meritissimo David hîc petiit aperiri sibi labia: *Domine labia mea aperies.* Quâ enim alia ratione potuisset ipse tam minutim indicare ejus generis Myſteria, decem, & ampliùs, ſeculis priùs quàm gererentur, niſi DEUS ipſe linguam ejus moviſſet? Quamdiu illi agendum fuit de Mundi Creatione, de plagis Ægypti, de Maribus apertis, de Muris dejectis, de aliis DEI laudibus, magnis illis quidem, ſpectantibus tamen ad legem antiquam, opus illi non fuit, ut ſtudio tam ſingulari opem à DEO poſceret. Sed ubi meminifſe oportuit laudum, ſpectantium ad novam Legem, non utile tantùm, ſed & neceſſarium fuit, opem tam præſentaneam poſtulare. Et quòd ita res habeat, advertite, quòd in loquendo de his David ſolerter uti voluerit jam ponderatâ voce annuntiandi; *Os meum annuntiabit laudem tuam:* id quod ipſe egit non tantùm cauſis jam recensitis, ſed ut præterea nobis innueret, quòd res illas aperire debuerit ut Nuncius, qui tantùm de iis manifeſtat, quantum à mittente imperatum eſt. *Dixit David filius Iſai, dixit Vir, egregius Pfaltes Iſrael; Spiritus Domini locutus eſt per me. 2. Reg. 23. v. 1.* Et tu, ſi unquam Pfalmos iſtos recitas, quomodo recitas? quâ animi evagatione? quibus ſaltibus, quantâ luriditate? Quomodo igitur ſub exordium non vereris petere à DEO, ut labia tua aperiat? *Domine labia mea aperies.* An æquum putas illa tibi aperiri eâ cauſâ, ut laus ejus, dum ab iis egreditur, ludibrium fiat Dæmonibus in Inferno?

- V. Considera, quæ cauſa ſit, cur Eccleſia quotidie, dum pſallendi officium aggreditur, uti conſueverit Verſu, quem tractamus. Conſuevit illo uti, ut in memoriam nobis re-

vocet

vocet, quòd ad laudandum DEUM (quod par est nos facece vixdum à somno excitatos) nos inepti simus, nisi DEUS ipse labia nobis aperiat. O quàm magnum opus est, laudare DEUM! Non est hoc aliud, quàm quod faciunt tam multæ Mentæ Beatæ, & quod in omne deinceps ævum Beati Cælites facturi sunt. Et tamen etsi id ipsi sine fine faciant, ne quidem existimant, se illud dignè satis didicisse usque ad præsens tempus, sic ut se mutuò alius alium excitando, identidem plenis choris ingeminent: *Benedicentes Dominum exaltate eum, quantum potestis: major enim est omni laude. Eccl. 43. v. 33.* Cogita jam tu quid nos mortales miseri præstare hoc in genere valeamus, nisi DEUS ipse nobis donet, ut dignè ipsum laudemus?

Deinde an nescis prudens illud consilium Sapientis, qui desiderabat, ut nemo non seram haberet labiorum suorum, cujus ope suo tempore clauderentur, suo aperirentur; cùm perinde absurdum sit, illa perpetuò aperta, quàm semper clausa habere? *Ori tuo facito ostia & seras. Eccl. 28. v. 28.* Hujus summè necessariæ seræ clavem par est à quolibet tradi manibus DEI nostri; solus enim ipse certò scit quodnam si tempus magis aptum ad claudendum, aut aperiendum, & quod non sit aptum. Idcirco Ecclesia, quæ se gerit ut hujus necessitatis conscia, vult ut quilibet primo mane meminerit, quòd si clavem ipse DEO tradidit, ad hunc spectet seram aperire. Nemo se alius ingerat.

Denique quis nescit, quàm sollicitè mali Dæmones conentur semper prævenire DEUM? Quare cùm ipsis, ob ingeniosissimam, quâ pollent, malitiam, mille sint claves adulteræ ad cujuslibet os aptæ, pro diversa hujus illiùsvè propensione; ô quàm ipsi primo mane studiosè id agunt,

Q

ut ad

ut ad quemlibet alium finem labia, quàm ad DEUM laudandum, aperiant! Ecclesia igitur, adjuncta illà gratià, quam DEUS negat nemini, ad opem ab eo poscendam, hunc quasi supplicem libellum quamprimum offert, ut Proditores istos occupet. Et sanè. an non pudor est, si prima, quæ manè tibi ex ore prodeunt, verba, negotia tua caduca spectent, quæ confestim animum subeant? si conventicula, si crapulas, si nugas? Si ita tecum res habet, argumento id est manifestissimo, non DEUM esse, qui tibi labia aperiat, mox atque è strato te proripis; sed malos esse Dæmones; qui furum instar peritorum DEO debitum officium astutâ perfidiâ auferant. Quis mutus non volens ac lubens hoc cum DEO pactum iniret; *Domine labia mea aperies; & os meum annunciabit laudem tuam?* Et tu, etsi beneficio haud paulo majore, jam inde à primis annis loquendi acceperis facultatem, tantillum grati erga illum animi non rependes, ut quæ mane prima profers verba, ejus honori consecres?

VI. Considera, majorem etiam admirandi causam esse tibi posse, quòd Sancta Ecclesia cujusque diei exordio petat à DEO aperiri sibi labia, non ad exhibendam DEO debitam laudem, sed ad illam annunciandam, exemplo Psalmographi. *Os meum annunciabit laudem tuam.* Quæro enim: Laus illa magna, quam hîc Psalter promiserat annunciare Mundo, an non jam annuntiata est? Est illa quidem annunciata, sed nequaquam quantum satis est. Tu ita tecum ratiocinaris, quasi jam coronis imposta sit ædificatio Ecclesiæ. Retamen ipsâ illa non est ædificata, sed ædificatur indies. Et idcirco hîc semper proprius fuit Christianorum spiritus, ut quisquis operâ suâ promovere non posset hocce ædificium, illud saltem quotidie desideriiis adjuvaret.

varet. Non venit tibi in mentem, quod hunc in finem ipse adeo David dixit? Ille postquam, ut audisti, exclamavit: *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, in Civitate DEI nostri, in Monte sancto ejus*: quid subindefecit? satisne habuit præ stupore obmutescere in illo actu? quin imò sine mora subjunxit: *Fundatur exultatione universa Terra Mors Syon, latera Aquilonis, Civitas Regis magni*. Quæ autem fuit hoc subjungendi causa? ut nobis insinuaret, quid nos cum ipso ad Mundi usque finem semper dicere oporteret. Ecclesia Christi non est similis Palatio, quod anni spatio ædificetur. Civitas est amplissima, quæ latitudine & vastitate ipsum æquare terrarum Orbem debeat; atque idcirco in ea ædificanda per partes perrectum est, pergeturque nullâ non die in eâ ad ignotas usque Gentes proferendâ, donec denique Christi notitia ad omnes perveniat. *Predicabitur hoc Evangelium Regni in universo orbe; & tunc veniet consummatio. Matth. 24.* Non igitur dici de illa debet, *fundata est, sed fundatur*; neque enim ædificatio ejus certi temporis est, ut est Palmarum, aut Platanorum; sed incerti, & per secula continuandi. Hæc ædificatio nunc quoque in diversis Orbis partibus urgetur, præcipuè in Asia & America, cum *exultatione universa Terra*. Neque enim explicari potest lætitia spiritûs, quæ Fidem propagatam consequitur. *Audientes Gentes gavisæ sunt. Act. 13. v. 48.* Hinc argue, dum hoc loco dicitur *fundatur exultatione universa terra Mors Syon*, non intelligi per Montem Syon, ne in literali quidem sensu, celebrem illum in Palæstina Montem, sic indigitatum; ille siquidem jam aliis cum Montibus Mundi exordio fundatus, seu ædificatus est, non autem ædificatur; neque ille toto plaudente Mundo ædificatus est; cum prius fuerit constitutus, quàm essent, qui ejus

Q 3

ædifi-

ædificatione lætari possent. Intelligitur, juxta ipsam literam, Mons spiritualis, cujus materialis ille fuit figura; intelligitur, inquam, Perfectio Evangelica. Mons Syon lateribus suis urbi Solymæ pro propugnaculo erat à Septentrione, frigidus illos ac sævos ventos Boreales melius, quàm ullus Murus posset, arcendo. Etiam Ecclesia, fortiùs quàm ullus murus, Aquiloni tartareo opposita est. Qui enim rectè se ad ejus pedem recipere novit, doctrinam inquam Evangelicam, non habet quod metuat. Aspirent etiam hodie à Septentrione status illi pessimi doctrinarum partim erronearum, partim hæreticarum, id efficient nunquam, ut quidquam damni illi inferant, qui, quod Ecclesia docuit, constans & immotus tenet. Sed in quò plus momenti est, illud est, quod hæc Ecclesia sit *Civitas Regis magni*, eaque causâ, quisquis Regem hunc amat, ô quàm ille conari debet, ut hæc Civitas amplificetur! Nemo igitur non eniti debet, ut ibi fundetur, ubi necdum satis fundata est. Quocirca qui ad opus tam eximium præconio Verbi divini incumbit, DEO ut Nuntius Evangelij ejus dicere debet, *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Qui provinciâ tam nobili non fungitur, eâ fungentes sanctis desideriis adjuvare debet: & idcirco Evangelium, quod annuntiare linguâ propriâ non potest, debet velle annuntiare alienâ. Et ad finem tam nobilem, cùm tu etiam privatim tuo in cubili vis psallere, debes DEO dicere: *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Nam etiam ibi, quadam communione Caritatis, tuam debes existimare illam linguam, quæcunque sub illud tempus Evangelium annuntiat, hoc est, summam illam laudem divinam, quæ Versui huic argumentum præbuit, plurimum Myste-

Myfteriorum (etsi in fundo reconditorum) quàm verborum feraci.

VERSUS XVII.

*Quoniam si voluisses Sacrificium dedissem utique ;
holocaustis non delectaberis.*

Considera, in præsentī versu non aliud spectasse Davi-
dem, quàm ut redderet rationem, ob quam in præ-
cedentibus tanta firmitate decreverit, ad responden-
dum DEI beneficijs, operam dare potius juvando Proximo,
& DEO laudando, quàm Sacrificia illi numero plurima of-
ferere, qualia ipse, tot armentis abundans, offerre facilè pote-
rat, & libens etiam volensque obrulisset, modò scivisset. ita
DEUM velle. Causa igitur non offerendi fuit: quia DE-
US illa noluit. Non tamen id propositum fuit Davidi ver-
bis in medium allatis, ut assereret, DEUM generatim sacri-
ficia non expetere; cum hæc omnis tum Populus adhuc sum-
miæstimaret. Id duntaxat intendit, ut affirmaret, à se spe-
ciatim illa non expeti. Atque ita nunc dictorum ista est pa-
raphrasis. *Quoniam si voluisses à me Sacrificium, dedissem
utique: sed à me nec holocaustis quidem delectaberis; multo mi-
nùs ergo delectaberis Sacrificijs minoris nota.*

Duo igitur hîc utiliter investigare potes. Primum est;
Cur DEUS à Davide non expetierit Sacrificia, quæ expe-
bat ab alijs? Alterum: cur David illa, etsi non jussus, ta-
men non immolârit? quamvis enim DEUS sciatur illa non
imperâsse; non tamen constat, quòd illa vetuerit.

Si quaeris, cur DEUS à Davide Sacrificia non expetierit?
ratio commodè desumi potest & ex occasione, quâ motus
est

est DEUS ad præcipienda illi Populo tam multiplicis generis Sacrificia, & ex causa: fuit autem occasio illa præcipiendi, summa abjecti ejus Populi propensio ad Idololatriam, cum enim in tractando luto & lateribus, quod tamdiu factitavit in Ægypto, omnem quasi mentis aciem & perspicaciam perdidisset, nesciebat facere, nisi quod ab alijs fieri videbat. Unde ut ab alijs, tam multis nimirum Ethnicis, qui totam undique Palæstinam cingebant, stultissimis exemplis seduci se non sineret, ad sacrificandum saxi & metalli, jussit DEUS, ut sacrificaret; sed non nisi ipsi vero DEO: *Qui immolat Dijs, occidetur, præterquam Domino soli. Ex. 22.* Et res ipsa monstrat, non ante DEUM certa Sacrificia imperasse, quàm Vitulo illi suo Populus immolasset. Neque tamen hoc satis fuit: Judæi siquidem ad malum proclives tenere se non potuerunt, quin tandem imitarentur Gentes vicinas in suis Ritibus, stolidorum instar gregum; qui libenter eunt, quàm itur, non quàm eundum est. *Commisti sunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, Ps. 105. 34.* Ratio porro ista cessabat in Davide, Rege alienissimo ab infantijs Gentium. Et idcirco, ut ille potius erat animo experrecto & excelso, sic ab eo Deus postulavit Sacrificia spiritualia, & materiatis non fuit contentus. Ex hoc autem tu discas tuo commodo, quòd ab illis, quibus DEUS majorem perspicaciam, facultates nobiliores largitur, plus etiam ad sanctimoniam suam procurandam exigat. *Cui multum datum est, multum quæritur ab eo. Luc. 12. 48.* Et hoc quod spectat ad occasionem Populo illi imperandi Sacrificia tam varii generis.

II. Considera, causam deinde ea imperandi fuisse duplicem: cultum debitum DEO; & necessitatem conservandi semper in illo Populo vivam in Christum fidem. Causa primaria fuit cultus divinus: ejusmodi autem cultus ad hoc

revo-

revocabatur, ut ope illarum oblationum Populus disceret agnoscere DEUM Primum suum Principium, & Finem suum ultimum. A DEO, tanquam Primo Principio, acceperat Populus Animalia, quæ ut Victimæ illi immolabat, illos cibos, illa condimenta, illos potus: par proinde erat illa DEO, ut Fini Ultimo, restitui. *Quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. 1. Paral. ult.* Secundaria fuit Fides in Christum; cum enim omnis Populi salus posita esset in Sacrificio illo sacrificiorum maximo, quod Unigenitus Patris olim, se ipsum offerendo, eidem Patri erat immolaturus, voluit DEUS, ut in tam multiplicibus Sacrificijs semper illud Populi oculis obversaretur, quasi in tot Figuris, quæ illud singulatim ac partitò repræsentarent. Neque enim Sacrificium unum summè perfectum, quale illud futurum erat, unquam satis adumbrari potuisset uno solo illorum, quæ omnia erant imperfectissima. Pro Populo tam rudi minus non requirebatur, ut tot seculorum decursu viva conservaretur Fides publica Sacrificij illius summè æstimandi, in quod, ubi venisset plenitudo temporis, desinere denique debebant alia omnia; haud aliter ac cessant promissiones, quando jam res ipsa promissa obtenta est.

Porro quod spectat ad cultum divinum, opus non erat Davidi, sicut alijs, medijs illis operibus sensilibus discere, quòd DEUS esset primum ipsius Principium, DEUS Finis ipsius ultimus. Multò ille meliùs revocare hoc sibi in mentem potuit ope Sacrificiorum illorum magis exquisitorum, & majori cum dolore conjunctorum, quibus se ipsum identidem sacrificare jubebatur, totum se ad ejus honorem consumendo. Quod autem ad fidem in Christum attinet, Davidi non perinde ac alijs necessarium erat, excitare sese per figuras, quibus minùs docti adjuvantur. Ipse, sicut jam

R

clare,

clarè providerat animo illam Ecclesiam, in qua figura ejusmodi & adumbrationes cessaturæ erant, tanquam ad solem umbræ: ita pariter ad illam aspirare, ad illam anhelare, imò ipsi in actionibus suis omnibus, quàm posset juxta conditionem suam, optimè, se conformare debebat: cum enim in agendo duceretur spiritu amoris, & non timoris, ad ipsam quoque, tanquam fidelis Christi assecla, jam inde ab illa usque ætate, pertinebat. *S. Thom. 1. 2. q. 117. a. 1. in c.*

Hæ, si rectè advertis, fuerunt causæ, ob quas DEUS à Davide non expetijt sacrificia Gregum & Armentorum ad expianda malè ab ipso admissa; perinde ac si, considerando illum ut hominem aliàs penitus *juxta cor suum*, ejusmodi regulis in eo gubernando uti amaret, quæ ipsum planè à reliquo vulgo discernerent. Felicem igitur illum, qui se à DEO regi finit ut alter David, in omni suo negotio! Non est periculum, ne ille non optimè gubernetur. Quantus tamen eorum est numerus, qui se ipsos regere malunt, quasi ipsi sibi sufficerent? Unde mirum non est, si Perfectionis viam nunquam inveniunt. Tu audaciam ejusmodi mortali odio prosequitor, rogando DEVM, ut, cum tu tantopere obligatus sis ad sequendum ubique divinam voluntatem, eam tibi manifestare dignetur. *Doce me facere voluntatem tuam, quia DEUS meus es tu. Ps. 142. 10.* O aspiracionem aptissimam ad sanctitatem consequendam, dummodo illam tibi facias familiarem!

.III Considera, quam tandem ob causam David DEO non obtulerit sacrificia, licèt non imperata? Causa est manifestissima. Oblationes enim pro arbitrio fieri poterant. Sacrificia fieri non poterant, nisi ad præscriptum Legis. In Lege autem erant quidem imperata sacrificia solennia, ad expiationem peccatorum, etiam quæ Principes admisissent, sed eorum

eorum tantum, quæ ignorantia essent admissa. Si peccaverit Princeps, & fecerit unum è pluribus, per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam DEO, hircum de Capris immaculatum. Lev. 4. 23. Ad expiationem eorum delictorum, quæ malitiâ essent admissa, adulteriorum, & aliorum ejus generis, præcepta non erant certa sacrificia; neque commodo Principum, neque commodo alterius cujuscunque. Delictis ejusmodi certa mortis pœna erat decreta. Hâc autem pœnâ facilè se liberabant Principes, nullius subjecti potestati; quæ quidem à cujusvis alterius jure immuniras multis fuit occasio quidvis audendi. Quare cum delictum, pro quo Rex David sacrificium offerre debebat, hujusce omnino esset generis, de eo suo ipse arbitrio statuere non poterat. Necessè fuisset, ut DEUS, peculiari ratione dignaretur illud manifestare ore saltem Prophetæ Nathan. Sed id facere DEO non est visum. Unde nunciari quidem illi per Prophetam jusit: *Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris:* faciendo illi gratiam mortis tam multiplicis, quam multæ infelix se reum constituerat, si lege standum erat. Sacrificia tamen subinde illi nulla imperavit. Manifestavit autem pœnas illas, quas æquo animo ferte illum oportebat ad satisfaciendum pro malis admissis: Pœnas absque dubio acerbiores multò, quàm futura fuissent sacrificia ignobilis hircorum gregis, qui hirci jubebantur offerri pro Peccatis Principum, quæ & ipsa, ob exempli pravitatem, præ alijs pessimè olebant. Nec mirum videri potest, quòd DEUS ita se gesserit cum Davide. Cum enim ipse unus è Christi Progenitoribus tam nobilis esset futurus, eo illum spiritu formabat, qui Christianorum proprius erat futurus.

Verum quidem est, Davidem cum subinde rationem

R 2

red-

redderet, ob quam haud quaquam sacrificasset, rationem hanc non attulisse. Adducit illam solam, quam praesenti in versu expressam cernis, quae fuit, quod DEUS nullum sacrificium voluerit. Potuisset equidem causam hujus ipsius afferre; cur DEUS nullum voluerit. Eam tamen pensi non habuit. Satis illi fuit sola DEI voluntas. Veri siquidem obedientis perfectio non consistit in eo, quod se conformet rationi praeccepti quod accipit, sed quod se conformet voluntati illius, qui praecipit. Qualis proinde dici debet tua obedientia, si nunquam acquiescis rei, quae tibi praecipitur, nisi ejus causam intelligas? Si obedis, quia ex re tibi imperata emolumentum aliquid redundat in Proximum, Caritatem habes: si quia Pietatem promovet, pius es: si quia Prudentiae respondet, prudens es: si quia Justitiae actus est, justus es: si quia aestimationis aliquid in te inde redundat, vanus es. Tunc solum verè obediens es, quando obedis, quia ita tibi est imperatum.

IV. Considera, quod sicut David nullum planè obtulit sacrificium ad sua delicta expianda, solum quia DEUS nullum voluit; ita si aliquod DEUS voluisset, promptissimo animo illud fuisset oblaturus: *Si voluisses, dedissem utique.* Discite hinc veritatem momenti longè maximi. Nimirum, quod debeamus esse prompti ad faciendum DEI causam, non id solum, quod a nobis ille expetit, sed etiam quod non vult, dummodo id ipse vellet. *Admone illos ad omne opus bonum paratos esse. ad Tit. 3. 1.* Hæc est vera & sincera devotio. Nec enim hæc in eo consistit, quod quis orationis tempore totus in dulces lacrymas disfluat, sed quod animo promptissimo sit ad quodcunque obsequium divinum: *Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum:* paratum ad magna, paratum ad exigua. An fortassis nostram non multum inter-

interest, tam generosam habere promptitudinem? Hoc est admirabile illud commodum, quod habemus in divino obsequio. Si tu Principi mortali servis, ille tibi quidem reddit mercedem pro opere, quod ab eo imperatum exequeris. Non tamen ille mercede compensat ea etiam obsequia, quæ præstares, si ille juberet. DEUS pro sua bonitate etiam pro istis mercedem tibi rependit. Quando opus ipsum præstas, coronat te, ut ita dicam, titulo Justitiæ: *Bonum certamen certavi &c. reposita est mihi corona Justitiæ. 2. Tim. 4. 8.* Quando autem opus non præstas, es tamen paratus ad illud præstandum, si coronare te non potest tam splendidè titulo Justitiæ, quid agit? coronat te titulo Misericordiæ: *Coronat te in Misericordia. Ps. 102. 4.* Satis est perspectam ipsi esse tuam ad majora promptam & expeditam voluntatem. Quæ fuit verior causa, ob quam Operarij illi, qui venerunt ultimâ horâ ad laborandum in vineâ Evangelicâ, sub diei finem non minorem mercedem acceperunt, quàm illi ipsi, qui horâ primâ operi manus admoverant. Causa autem fuit, quia si & ipsi primâ horâ non iverunt, per ipsos id non stetit, sed per Dominum Vineæ, qui eos non conduxerat. Jam ipsi summo mane steterant in foro, instrumentis ad laborandum instructi, & expectantes ut conducerentur perinde atque alij. Murmurârunt quidem isti vehementer ob hanc mercedis æqualitatem: murmurârunt tamen injuriâ. Quisquis enim coronatur titulo Justitiæ, habet unde lætetur: queri tamen nullo modo potest, quòd etiam Misericordia suas distribuere coronas velit, miserata eorum vices, qui non fecerunt plus; quia plus faciendi occasio oblata non est. Quare etsi tu modò sanguinem pro Christo non fundis, ut Martyres primarum ætatum fuderunt, utque hac etiam ætate tam multi fundunt; etsi non tolereis carceres; etsi persecutio-

cutiones non patiaris, si tu verum & ardens habes desiderium ferendi amore DEI hæc omnia, perinde ille gratum habet, ac si reipsâ patereris; dici enim potest, quòd tu ejus modi actu strenui instar pugilis ad pugnam accinctus stes; *Sicut vir paratus ad prælium. Jer. 52. 42.* Dixi tamen, desiderium verum & ardens: nam tepida non curantur.

V. Considera, facillimum esse in his ipsis ardentibus desiderijs graviter hallucinari, si non atendas. Persuadebis tibi, quòd sis paratus ac promptus ad agendum pro DEO quidquid ille jusserit; re ipsâ autem non ita paratus es, sed blandiris tibi ipsi. *Arrogantia tua decepit te. Jer. 49. 26.* Quanam igitur ratione cognosces, quòd voluntas vera sit, non imaginaria, sic ut DEUS de te quoque, non minùs quàm olim Samueli de Davide, necdum editis ullis fidei suæ speciminibus dicere possit: *Inveni David Filiû Jesse: virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Act. 13. 22.* Attende ad signa. *Tenta animam tuam. Eccli 37. 30.* Quid autem est hoc? attende ad opera, quæ interea facis. Si tu paratissimus es ad facienda DEI amore magna, argui inde potest, quòd etiam parva non sis omitturus. At si in varijs occasionibus non es promptus ad minora, quomodo argui potest, quòd esses factururus majora? David enim verò hîc magnâ confidentiâ sic alloqui DEUM suum potuit: *Si voluisses sacrificium, dedissem utique;* quia ille ad vindicandum peccatum suum magis ardua opera præstiterat: induit se cilicio, maceravit & afflixit corpus suum: abjecit se, & tandem etiam cinerem ut panem manducavit: *Cinerem tanquam panem manducabam. Ps. 101. 10.* Quin quod pluris æstimari meretur, tulit animo æquissimo non tantùm reprehensionem severissimam, quâ in illum invecus est Nathan Propheta, tanto minor ipso: sed etiam tot contumelias, irrisiones, & ignominias; cujus generis fuerunt, quas ferre ipsum oportuit à subditis perduellibus. An suspicari tu poteris,

tes, num fuerit paratissimus ad quamlibet victimam, sibi imperatam, qui DEI amore audire potuit Semei, sibi in faciem exprobrantem: *Egredere, egredere, Vir sanguinum, & Vir Belial. 2. Reg. 16. 7.* Et tamen pro eo, quod tantæ injuriæ sensum præferret, cohibuit eos, qui non linguam tantum, sed caput adeò ipsum amputare nefario cupiebant; magno pietatis in DEUM sensu sic illos allocutus: *Dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David: & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? 2. Reg. 16. 10.* Aliud hoc erat, nî fallor, quàm pinguis omnium, quæ in virentibus Basan pascuis erraret, Victimam immolare. Dicat proin audacter ad DEUM David: *Si voluisses sacrificium, dedissem utique:* dicat, dicat, & fidem mox inveniet. Sed si David non exhibuisset DEO signa tam manifesta promptitudinis in tot alijs rebus, nec ipse tam facile fidem invenisset. Quare si & tu promptus es ad majora in rebus ad divinum obsequium spectantibus, argumento id est, quod etiam minora factururus esses; si illa DEUS imperaret. Sed si, ut dixi, nec ad minora quidem promptus es, quomodo verisimili conjecturâ tua ad majora promptitudo arguetur?

VI.
 Considera, quod, si unquam ex promptitudine ad minora colligi potest promptitudo etiam ad majora, id uno præcipuè in casu fieri possit. Nimirum quando tu ad faciendum quod minus est, non semel tantum, sed millies paratus es, & quodammodo sine ulla interruptione. Tunc equidem verè affirmari potest, quod tu in modico non promptus tantum, sed fidelis sis. Et si fidelis es in modico, ne dubita, esses etiam in magno. Afferuit hoc Christus: *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est. Luc. 16. 10.* Tunc egregiè animatus, DEUM cum ipso Davide alloqui potes; *Pro-*
ba

ba me, Domine, & tenta me: offerendo te ad persecutiones, ad carceres, ad caput adeò ipsum carnificis securi subijciendum: jam enim signa dedisti luculenta generosæ tuæ promptitudinis in ijs, quæ tibi permilla sunt. At si è diverso in modico fidelis non es, ne tibi ipsi stultè imponas, & in animum inducas, quod nihilominus esses facturus majora. *Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum. Abd. 1.3.* Vix amore DEI passum unum audes ponere extra illa foramina, in quibus instar stellionis hæres ad omnem temporum injuriam evitandam; & persuadere tibi vis, quòd Aquilæ instar volaturus es, dummodo ille vocaret te trans Montes, aut Maria ad explorandas terras incognitas? Tu manifestè tibi imponis in tua Devotione, & tamen non advertis te decipi. Ut & tu dicere valeas: *Si voluisses Sacrificium, dedissem utique*, fac ut promptitudo tua se monstret signis operum, & non tantùm se ostendet fervore suspiriorũ.

VII.

Considera, si, quod spectat ad præterita, mox intelligitur, quomodo David DEO dicere potuerit: *si voluisses Sacrificium, dedissem utique*, difficile tamen captu esse, quomodo idem etiam de futuris dici potuerit: *holocaustis non delectaberis*. Nam vel consideramus Davidem ipsum, vel alios ab eo diversos: Si Davidem ipsum, indubitata res est, quòd ad placandum DEUM, vehementer iratum propter famosam illam Populi numerationem, ille sub ultimos vitæ annos solenne holocaustum immolârît DEO in area Ornan, hoc est, eo ipso loco, ubi opinio est subinde à Salomone Templum esse ædificatum: neque dici potest, id Holocaustum DEO non valdè carum fuisse; dum illud DEUS signo manifesto ignis de cælo in Altare illud, etsi tantùm ex tempore erectum, delapsi probavit. Si autem alios à Davide diversos perpendamus, quàm multa subinde Ho-

locau-

locusta obtulit Salomon in solenni Dedicatione Templi jam dicti? quàm multa Ezechias, quàm multa Josias, quàm multa Josaphatus, quàm multa Esdras, quin tamen ullis eorum DEUS non delectaretur? Quod si ita est, quomodo igitur David sine ulla hæsitatione pronuntiare potuit: *Holocaustis non delectaberis?* si dixisset, *non es delectatus*, capi id posset, sed dicere illi, *non delectaberis*, id profectò nimium videtur.

Quò gravior videretur dubitandi ratio, tanto facilior etiam est responsio: neque enim aliunde dubitatio oritur, nisi quia memorià non retinetur, quòd David non loquatur generatim, sed in particulari: de geminis duntaxat illis gravissimis flagitiis adulterij & homicidij, quæ tanto animi dolore deploranda in DEI oculis sibi constituerat. Pro ejusmodi delictis DEUS neque Sacrificia à Davide petierat, neque deinceps petiturus erat. Id quod subinde David obtulit in Area Ornan, oblatum est pro peccato enormi quidem, sed tamen diverso; quod temerè potius & inconsultò, quàm destinatà malitià perpetratum est: quin non pro suo unius, sed pro totius Populi peccato id obtulit. Fuit revera ipsius, quia David vel oblitus, vel non libenter memor, quòd respectu promissionis Abrahamo factæ de Populo innumerabili, veritum Lege esset illum numerare, nisi aliter DEUS imperasset; tamen ipse pro sua libidine voluerat illum numerari, ingratis omnium, qui à tali eum facto abducere laborarant. Populi autem peccatum fuit, quia quoties ad numerationem tam universalem procedebatur, numerati capitatim tenebantur Tabernaculi servitiis pendere minutam aliquam pecuniolam: hæc autem pensio generatim tunc prætermissa fuit; quæ fuit causa, ut communi pœna in Regem & Populum animadver-

S

madver-

madverteretur; in Populum, dum atrocissima in illum Iues defæviit; in Regem, dum tanto subditorum numero, exiguo temporis spatio se privatam vidit. His pro delictis Sacrificium à DEO statutum erat, eâque etiam causâ DEUS illud acceptavit.

Non negaverim ego quidem, quin, quando David DEO tam sine exceptione dixit, *holocaustis non delectaberis*, potuerit non tantum velle loqui de se, & eo rerum statu, sed etiam generatim. Imò hæc fuit S. Hieronymi opinio, qui censuit, hoc fuisse vaticinium aliquod Davidis, qui spiritu prærens erat Ecclesiæ, de qua vaticinabatur (ut ibi intellexisti explicari) versu præcedente, Ecclesiæ inquam Christi, in qua certum est non fuisse placitura DEO Sacrificia, ne illa quidem plena, & præ ceteris perfecta, Holocaustorum.

Sed sive David de sua tantum, sive etiam de nostra ætate locutus sit, parum omnino refert. Potuit nihilominus etiam de sua ætate generatim dicere cum veritate, quod DEUS ne tum quidem fuerit delectatus hujusmodi holocaustis; nam si aliquo modo delectatus est, non delectatus est secundum id, quod illa continebant in se ipsis (sicut delectatur Sacrificio ineffabili Altaris) sed tantum secundum id quod significabant; quod erat ipsum hoc Sacrificium divinum, cuius modò meminimus. Deinde si illis delectatus est, non est delectatus generatim, sicut nostro, sed tantum usque ad certum tempus, quoad nimirum nostrum succederet. Denique si aliquo modo se delectasse dicendus est, non fuit æqualis illa delectatio alteri ex nostrate Sacrificio percipiendæ; sed tanto intervallo minor, ut propè dici posset, quod penitus non se delectavit: *Non delectaberis.* Non est novum in Sacris Literis, ut Po-

sitivus

fitivus Comparativi vim obtineat, sic ut DEUS olim agens de præceptis cæremonialibus, quæ Judæis dederat, cò progressus sit, ut per Ezechielem diceret, *Dedi eis præcepta non bona, & iudicia, in quibus non vivent. Ezech. 20. v. 25.* Non quòd illa præcepta & ipsa bona non essent, cùm lata essent à DEO; sed quòd comparatione præceptorum ad mores spectantium, quæ complectitur Decalogus, & ad omne planè mortaliùm genus pertinent, & eorum præcipuè, quæ in Lege Evangelica subinde statuenda erant, digna non essent habere cum ipsis commune nomen bonorum.

Si præcepta illa cæremonialia bona erant, non erant universim bona, quia non bona omnibus. Bona erant Servis, non Filiis; bona Infantibus, non bona Adultis; bona infirmis, non autem fortibus; bona imperfectis, non autem Perfectis; denique si bona erant, bona erant ut demonstrarent homines Peccatores, non bona ut facerent Justos, delendo peccata ab ipsis admissa. *Judicia, in quibus non vivent.* Sicut igitur præcepta illa Vetera potuerunt dici non bona, sic & Sacrificia potuerunt dici non delectabilia, semper respiciendo, quam diximus, comparisonem. Et hoc posito ea fuit vis verborum David, quando non tantum respectu sui, sed etiam respectu aliorum Immolantium Victimarum, ad DEUM dixit: *holocaustis non delectaberis.* Vim habuerunt exprimendi magnam excellentiam, quam supra Sacrificia Legalia Salomonis, Ezechiae, Josiae, Josaphati, Esdræ, & tot aliorum, habitura essent Sacrificia spiritualia, & maximè illa Legis novæ, quæ felici sorte nobis obtigerunt.

Tam præstantia Sacrificia mox pluribus & distinctiùs David in sequentibus versibus explicabit. Tu para te ad illa, quantum ad te spectat, offerenda ut oportet. Attende

tamen, quia in illis non agetur de vilibus bestiis, sed de semetipso offerendo, & sacrificando.

VERSUS XVIII.

Sacrificium DEO Spiritus contribulatus : cor contritum, & humiliatum, DEUS non despicias,

1. **C**ONsidera, cum David præcedenti versu tantum non omnem æstimationem ademisset Sacrificiis Legalibus, asserendo, in iis non sibi complacere DEUM; fuisse idcirco obligatum ad dicendum, quæ tandem illi placerent: neque enim DEUS sine Sacrificiis relinquendus est. Sacrificare uno aliquo potius, quam alio modo, negari non potest esse Legis tantum positivæ; ad hanc enim pertinet illum statuere; ut apparet ex Levitico, qui totus liber eò refertur. Sacrificare tamen aliquo modo, Legis naturalis est, cujus gratia nulli potest fieri. Ratio autem est, quia ut nimis quam malè constituta esset illa Respublica, in qua non esset certum quoddam obsequij genus exhibendum Principi, tanquam ejus Capiti, sic ut nulli alteri exhiberi possit sine crimine Læsæ Majestatis; sic plus quam malè constituta esset Universi Respublica, nisi in ea certus cultus esset, exhibendus DEO, qui nulli alteri exhibeatur, aut exhiberi possit. Et talis cultus præcipuè ille est, qui DEO præstatur per Sacrificia; hæc enim, ut suo loco dictum est, sunt quædam professio summæ illius subjectionis, quam DEO debemus, tanquam nostro Primo Principio, hoc est, illi, qui nos condidit: & tanquam Ultimo Fini, hoc est, illi qui nos Beatos reddet. Sacrificium

cium igitur necessarium est. Ecquod tamen illud erit, maximè in præsentî negotio, hoc est offerendum ab illo, qui cum Davide detestetur malum admissum? En illud paucis: *Sacrificium DEO Spiritus contribulatus.* Sacrificium ergo hoc, est Spiritus, ob malum admissum tribulatus. Quin satis non est esse tribulatum, necesse est esse contribulatum, hoc est, simul cum corpore tribulatum.

Necesse semper fuit omne Sacrificium esse duplex: exterius, & interius. Exterius, quia modus operandi naturæ humanæ conveniens est, ut argumento quodam sensibili prodat animi sui sensa. Interius; quid enim valeret signum, si abesset res significata? Principale porro Sacrificium haud dubiè consistit in interiori, in spiritu inquam, qui totus offertur DEO actibus illis convenientibus, quos elicit ad agnoscendam illam summam Majestatem. Hæc autem oblatio interior, Sacrificio exteriori expromenda est, quo Corpus etiam sese sacrificet actibus, qui respondeant illis, quos interea Spiritus elicit.

Dixi, Sacrificium, quo Corpus immolet seipsum. Tria enim duntaxat sunt, quæ mortali hac in vita homo possidet, Spiritus, Corpus, & bona externa, ut sunt opes ac facultates. Ceterum facultates offerri quidem DEO possunt; verè tamen ac propriè sacrificari non possunt. Omne olim Sacrificium erat oblatio; at non vicissim omnis oblatio erat Sacrificium. In Sacrificio præterea requirebatur, ut res oblata quidpiam pateretur modo naturæ suæ respondente, hoc est, occideretur, si vivebat, aut ambureretur, contereretur, commoleretur, destrueretur, si non vivebat. Vicissim oblatio fiebat DEO, quin res oblata quidpiam pateretur, ullamve sui immutationem subiret, secundum se. Hoc posito, opes, quas donas DEO, oblationes sunt, Sacrificia tamen dici non possunt; nisi in sensu quodam val-

dè amplo & parùm proprio. Sacrificium ergo ad Spiritum tantùm & Corpus pertinet. Ad Spiritum quidem, quia hic in re nostra se tribulat, hoc est, summè affligit ob malum à se admissum: ad Corpus verò, quia se tribulat proportionè quadam rêspondente tribulationi Spiritûs, aut labore quodam molesto, quem eodem tempore ad honorem DEI subeat: aut alio illatum asperitatum genere, quæ corporales dicuntur, ut sunt vestes setosæ, jejunia, sui diverberationes, aliæ se excrucianti rationes, quæ affligant corpus, quod veritatis voluptatibus voluit indulgere. Sine his omnibus non potest esse ullum Pœnitentis Sacrificium, quod plenum sit. At tu quis es? Nonne & tu Pœnitens? Superest igitur ut videas; quomodo statui tuo Sacrificium tuum respondeat?

Spiritus tribulatio in te quousque pertingit? Potestne dici, quòd tota sit? Et tamen totam exigebat Moyses à Populo suo, cùm dixit: *Cùm quæseris Dominum DEUM tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæseris, & tota tribulatione Anima tua. Deut. 4.* Quantum tibi dolet malum admissum? quantum te affligit? quantum cruciat? an non pudor est, quòd te sinar agere dies lätos? Et quò usque Corporis tribulatio progreditur? Quando Spiritus seriò tribulatus est, ferre non potest, ut Corpus voluptati indulgeat. Vult ut & ipsum patiatur. Substernet illi noctu pro lectulo nudos asseres, quibus incumbens sentiat conteri ossa, cogaturque fateri, non habere se pacem. *Non est pax ossibus meis, à facie peccatorum meorum. Psal. 37. v. 4.* Et tamen spiritus pro eo, quòd ejus miseratione moveatur, illud insuper, tanquam delicatum, increpabit. *Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit. Job. 33. v. 19.* Nolim igitur tibi persuadeas, opera pœnalia,

nalia, seu pœnitentiam corporalem quam dicimus, pro te post peccatum esse opus, quod vocant, supererogationis, ac planè indebitum: est enim verò necessitatis, maximè si tu aliàs non atteras corpus labore alio, DEI causâ suscepto: aliter enim si esset, haberes quidem Spiritum tribulatum, sed non contribulatum. Spiritus autem tribulatus se solo Sacrificium perfectum nunquam constituit: *Sacrificium DEO Spiritus contribulatus.*

Considera, tria summè necessaria esse Pœnitenti: expungere peccatum, cuius est reus: conservare & tueri gratiam, quia parum illi prodesset, recuperâsse illam, nisi & conservaret: & vivere conjunctum DEO: quisquis enim infirmum se advertit & debilem, robusto ac forti se applicet necesse est. Sicut porro tres isti fines fuerunt, propter quos homo (ita affirmante *S. Thoma 3. p. q. 22. a. 2. in c.*) opus habebat Sacrificiis, ita & iidem tres sunt, ob quos Pœnitentia, etiam Corporis, ipsi est necessaria.

Ad delendum peccatum referebatur Sacrificium, quod appellabatur *pro peccato*, aut Propitiatorium, & respondebat (eodem Magistro asserente *1. 2. q. 102. ar. 3. ad 8.*) Statui Incipientium. Et ad expiandum ac delendum peccatum refertur Pœnitentia Corporis tanquam & ipsa Sacrificium *pro peccato*, primariò ac præcipuè ad hunc finem ordinatum. Ad tuendam ac conservandam gratiam referebatur illud Sacrificium, quod appellabatur Pacificum, cuius omnis vis consistebat in tuenda incolumitate offerentis, ad fortunam secundâ, protectionis peculiaris favorem, & ante omnia ad victoriam contra hostes impetrandam: & respondebat statui Proficientium. Refertur etiam ad tuendam gratiam Pœnitentia Corporis, tanquam Sacrificium Pacificum, quod ante omnia valet ad profligandos Appetitus

titus perduelles, hoc est Hostes omnium infensissimos, qui gratiam auferunt possidenti. Ad vivendum in conjunctione cum DEO referebatur illud Sacrificium, quod appellabatur Holocaustum; in eo enim omnia absumebantur igni, & respondebat statui nobilissimo Perfectorum, Refertur autem etiam ad conjunctionem cum DEO Pœnitentia Corporis, quæ instar Holocausti, auferendo ab homine perversum amorem sui ipsius, efficit tandem, ut hic totus collocetur in DEO. Quin imo, si quidquam est, ad quod multum confert hæc Pœnitentia, confert ad hanc cum DEO conjunctionem. Quando aspera illa vestis te pungit, quando frigus illud te stupefacit, quando illa fames te cruciat, quando durus ille lectus te torquet, quid aliud faciunt, quàm ut DEI in te memoriam excitent? Efficiunt, ut tu confestim totum offeras DEO, aspiratione quadam piâ; ut ad illum suspires, illum glorifices, & quod consequens est, tanto illi magis conjunctus vivas. Et en quomodo Sacrificium exterius non solum sit signum interioris, sed etiam causa ad illud excitans. Dices, non deesse aliquos, qui sæpe corpus suum pœnalibus hisce cruciatibus torqueant, quin tamen illis identidem suspiria ejusmodi pia associant, quæ spiritum cum DEO jungant. Et ego tibi repono, hujus sortis homines si Corporis Pœnitentiâ se cruciant, non posse tamen dici, quod offerant Sacrificium. Opera potius faciunt Gladiatorum. Omne Sacrificium exterius ut DEO placeat, oportet ut interioris signum sit: *Omne Sacrificium, quod offertur exterius, signum est interioris Sacrificij, in quo animam suam quis offert DEO.* Ita visum est S. Augustino de Civit. DEI l. 10. c. 5. Vide proin, quanti intersit facere ut tuæ Pœnitentiæ perpetuò

2111

his affectibus animentur. Isti attollunt eas ad gradum Sacrificiorum.

Considera, esse nonnullos, qui neque DEI causâ possint defungi laboribus molestis, neque corpus abstinentiâ à cibis, nec verberibus sponte inflictis, nec aliis ejus generis operibus perpeffu arduis cruciari, propterea quòd corpus circumferant morbis & infirmitatibus seu temporariis, seu perpetuis afflictum. An igitur isti non poterunt offerre DEO Sacrificium, quod hîc Sacer Vates dicit esse gratum DEO? Enimverò poterunt, nam & in ipsis vigere potest Spiritus, non tribulatus tantùm, sed & contribulatus. An tibi parva videtur Pœnitentia, quam in morbo offers DEO, dummodo hunc tu acceptes ab ejus manu voluntate prompta? Ibi quoque corpus tuum evadit Victima: imò, si rectè rem æstimas, ibi plus quàm uspiam alibi. Ibi enim Corpus tuum evadit Victima ex toto divina, hoc est Victima immolata ab ipso DEO, quin alius in ea partem ullam habeat, tanquam Immolans. Idcirco quid Corpori tali occasione faciendum? Sinere se magna voluntate sacrificari, sicut DEO placuerit, quantum DEO placuerit, acceptando omnia ad expiationem malè admissorum: *Ego quasi Agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. Jer. 11. v. 19.* Et en causam, propter quam cùm dixisset: *Sacrificium DEO spiritus contribulatus;* David mox ad DEUM versus adjunxerit: *Cor contritum, & humiliatum DEUS non despicias.* Causa fuit, ut qui facere plus non porest, animum non despondeat. Cor verè contritum, & humiliatum est loco omnium. Et quodnam est hoc Cor? est cor quocunque, summè dolens de culpa, & humiliatum sub pœna. Fieri non potest, ut DEUS ejusmodi cor contemnat, usque adeò pulchrum est. Et idcirco istud cor oportet

T

tet

tet habeas quocunque tempore, sed illo maxime, quando tibi accidunt adversa, quæ non permittunt te aliud DEI causâ agere, nisi ut illa æquo animo patiaris. Tunc robur hac à precatione mutuare, vibratâ tamen ab intimis Spiritûs penetralibus: *Cor contritum & humiliatum DEUS non despicias.* Et in hoc acquiescens, ne te affligas, si aliud DEI causâ facere nihil potes.

IV.

Considera, (ut probè capias imprimis, quale sit hoc cor contritum & dolens de sua culpa) non dici, quòd vel scissum, vel fractum sit, sed quòd sit *cor contritum*: Contritio enim sic dicta est à vi sua agendi quasi implacabili, Non relinquit ne partem quidem cordis, quam non in minutissimas atomos reducat: *Comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione prævalidâ, & non inveniatur de fragmentis ejus testa.* *Jf. 30. v. 14.* Proponam rem dilucidius. Quid agit cor amore sui, quando admittit peccatum grave? Indurescit superbum contra voluntatem DEI, sic ut divinæ voluntati anteponat propriam, hanc æstimando plus quàm rem aliam ullam, eâ omnino ratione, quâ æstimatur finis ultimus; & hoc præterea facit insuper habitis omnibus pœnis, gravissimis, sempiternis, quas minatur DEUS, cuicunque rem talem perpetranti. Par igitur est, ut cor istud omni quercu durius, ubi ipsum pœnitudo subire cœperit, non solum duritiem ejusmodi ponat, sed ut etiam fiat quàm maxime tractabile ac flexile, qualis omnino foret illa quercus in cineres redacta: oportet enim ut illud in suo ad meliora reditu & conversione redeat ad statum è diametro oppositum illi, in quo erat dum peccabat. Et hoc est, quod in illo efficit Contritio, eam ob causam dicta, Dolor perfectus. Reducit confestim cor ad statum priori oppositum. Facit enim illa, ut si DEUS
vellet

vellet in eum, qui peccavit, exonerare omnes illas pœnas, quas miser peccando nihili fecit, ipse tamen, solo DEI amore impulsus, doleat plus, quàm de malis omnibus, de præterita sua elatione, fixum prorsus ratumque habens deinceps semper voluntati suæ anteponeere divinam. An non hoc est verè cor redactum in cinerem? *Cor contritum quasi cinis.* Quomodo igitur tu putes, quòd DEUS illud possit despiciere? Tam procul hoc abest à vero, ut si Contritio non est in dicto corde Forma Justificans, ut est vero similius quòd non sit (si enim attendamus ad verba Conciliorum, Sanctorum Patrum, SS. Literarum, Justificatio promissa est cordi contrito tanquam Gratia superveniens) saltem est certa & minimè fallibilis ad illam dispositio. *Qui sanat contritos corde. Psal. 146. 3.* Tantum igitur abest, ut DEUS cor ejusmodi despiciat, ut etiam summè amet. Et tu, cùm hoc ita sit, non facies quidquid potes, ut illud assequaris? Non abeat dies, quo tu non coneris elicere aliquem actum Contritionis eum in finem, ut merearis tale cor.

Considera, quale etiam sit Cor humiliatum sub pœna. V. Est autem illud, quod agnoscit, credit, & profitetur se dignum omni malo, quod DEUS miserit: *Omnia, que fecisti nobis Domine, in vero judicio fecisti, quia peccavimus tibi, & mandatis tuis non obedivimus. Dan. 3.* Nec illud tantum, sed quodcunque aliud malorum genus se promeritum fatetur; etsi sine comparatione majus sit illo, quod tolerat. Atque hoc est, quòd tibi semper curandum ut pervenias. *Humilia valde Spiritum tuum. Eccl. 7. v. 19.* Non est satis, ut abjicias te, fatendo te Peccatorem. Necessè est ut te abjicias amplius, donec te fatearis Peccatorem semper meliùs & mitiùs tractatum & habitum à DEO tuo, quàm

quàm merearis. *Peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus, non recepi. Job. 33, v. 27.* Et quia abjicere & humiliare se, non est animum perdere, tum ipsum, dum te veniâ indignissimum profiteris, nullam meritum clementiam, sperare nihilominus debes veniam & clementiam, à sola DEI miseratione, eò progressâ in favoribus & gratiis etiam tibi conferendis, ut progredi ulterius vix possit. *Sed da gloriam nomini tuo, & fac nobiscum secundum multitudinem misericordia tuae.*

De cetero verte tantisper oculos in tres illos innocentissimos Juvenes, qui Babylone, cùm nollent Nabuccodonosori exhibere cultum uni DEO debitum, fornacem potius ingressi sunt, cujus flammæ ad nubes usque ascendebant! Humiliârunt se & ipsi in ea fornace non secus, quàm si eò iniecti essent ob flagitia inaudita. Quis sibi id persuaderet? In medio flammarum, quas acceptârunt à DEO animo tam constanti, imò etiam cùm viderent se ab iis flammis, novo prodigio, purorum instar spirituum, intactos atque illæsos; in Sacrificio tam excellenti, in sanctimonia tantopere glorificatâ, non dubitârunt profiteri se Peccatores Mortalium miserrimos, omnium iniquissimos, non tolerandos, omni suppliciorum genere dignissimos: *Peccavimus, iniquè egimus, recedentes à te, & deliquimus in omnibus &c. Sed in animo contrito, & Spiritu humilitatis suscipiamur, quoniam non est confusio confidentibus in te. Dan. 3.* Plùsne illi dicere DEO potuissent, si locuti essent non ex fornace, mutata in Templum, sed ex denso nemore, eum invocare inciperent ad agendam, post longam atrocium scelerum catenam, seram licèt, sub ultimos vitæ annos, pœnitentiam? Et tibi tam arduum videatur, fateri te palam infeli-

infelicem illum, qui es, post tot tuæ erga DEUM perfidiæ certa & indubitata specimina? Prò quàm verum est, semper DEI manum affligentem tibi iusto graviorem videri? Omnis capitis dolor, quamlibet exigua æstimationis jactura, omne in rebus damnum, omnis quæ tibi obtingat, adversitas, etsi tam tibi debita, nimis quàm sufficiens est, ut plus quàm desolata Hierusalem, Threnis non cessantibus, conqueraris, perinde ac si tu scopus esses omnium sagittarum à DEI manu contortarum. *Tetendit arcum suum, posuit me, quasi signum ad sagittam. Thr. 3. v. 13.*

Hoc non est cor humiliatum, quod habere debet omnis Victimæ, quæ DEO placitura est. Quid juvat proinde, si tu veste humiliatum te profiteris, hirsuto fortassis sacco involutus? Necessè est cor potiùs, quàm vestem, habere humiliatum. Hoc enimvero est, quod DEUS non despicit: *Cor contritum & humiliatum DEUS non despiciet.*

Considera, Si cor, de quo hæcenus locuti sumus, VL tanti apud DEUM est pretij, videri Davidem simul semelque geminam intulisse injuriam; unam DEO, cordi alteram: cordi quidem, quia de corde tam nobili plus non dixit, quàm quòd à DEO illud non sit despiciendum: DEO autem, dum de DEO tam benigno plus non dixit, quàm quòd DEUS tale cor non sit despecturus. *Non despiciet.* Longè sapientiùs videtur egisse Isaias, quando DEUM loquentem introduxit, quòd cor ejusmodi non tantùm non sit despecturus, sed eo esset illud dignaturus obtutu, ut nihil in omni Terrarum orbe dignaturus esset benigniore. *Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremementem sermones meos? Isa. 66. v. 2.*

Verùm ego inprimis possem tibi respondere cum Davidis, quòd hæc Davidis loquendi ratio sit figurata, dum ille loquens

loquens cum DEO, *Non despicias*: una earum usus est formularum, quæ quò exprimunt plus, hoc dicunt minus. Qui clamavit olim *DEUM homini non equabo. Job. 32. v. 21.* Parùm profecto dixit: DEUS siquidem non tantùm comparari non debet cum homine, sed eidem infinitis parasangis anteponi. Nihilominus tam parum dicendo, plus expressit; cùm sic indicare voluerit; quòd nisi ipse DEUM infinitis intervallis homini præposuisset, visus sibi fuisset illum comparare. Similem figuram cogita tu locum habere in hoc Davidis loquendi modo.

Quamquam ego aliã viã progrediar, revocando tibi in memoriam, quòd istæ duæ res sint inter se diversissimæ: DEUM loqui de homine contrito, & hominem contritum loqui de se ipso ad DEUM. Cùm DEUS de tali homine loquitur, novit illum æstimare pro merito, & idcirco deest, ut de eo loquatur verbis summam æstimationem præferentibus; ut sic apud alios auctoritatem illi conciliet: *Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum Spiritu? Isa. 66. v. 2.* Homo tamen ejusmodi, loquens cum DEO, quid facere aliud potest, quàm loqui de se abjectè? Neque ipse certò novit, quòd sit contritus; & si nôset, certò scit, quòd hoc ille non à se, sed solùm ab ipso DEO habeat. Et idcirco de se loqui non potest nisi verbis summam demissionem spirantibus; cùm æquum non sit, ut unquam ejus lingua à corde dissentiat. Quis autem nescit, Davidem scripsisse Psalmum hunc quinquagesimum, non solùm, ut ipse crebrò eo uteretur, ad ultimos usque vitæ suæ dies; sed ut illum etiam velut ultimæ voluntatis suæ tabulas Posteris relinqueret, illis inquam rectè credentibus, qui in futura nova Ecclesia sibi illum præ omni alio Psalmo familiarem erant reddituri? An non igitur æquum erat, sic illum scri-

bi, ut

bi, ut illo uti, eum pronuntiare posset quilibet? Quis autem nostrum tam protervus est, ut dum illum pronuntiat, reputare secum non debeat; magnum quid esse, dummodo DEUS ipsum non despiciat? *Cor contritum, & humiliatum DEUS non despiciet.* Verba quæ tantillum vel æstimationis propriæ, vel vanitatis redoleant, si semper malè procedunt ex ore cujuscunque, multo sanè pessimè ex ore Pœnitentis.

Age, evolve Sacros Codices, deprehendes, quâ semper loquendi cum DEO formulâ Sancti usi sint: deprehendes, semper eos loqui de se contemptim, semper accusare se, semper omnium malorum, etiam alienorum, se causam profiteri: *Nos iniquè egimus, & ad iracundiam provocavimus te. Idcirco tu inexorabilis es:* dicebat DEO Jeremias, cùm Populum videret in captivitatem abripi. *Thr. 3. 42. Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem (ajebat Tobias) & nunc, Domine, magna judicium tua, quia non egimus secundum præcepta tua Tob. 3. v. 4.* Esdras autem quid ipse dixit redux Babylone? *DEUS meus confundor, & erubescio levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostra multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad calum, à diebus Patrum nostrorum. Sed & nos ipsi peccavimus graviter, usque ad diem hanc. 1. Esd. 9. v. 6.* Neemias, postquam suo in exilio lacrymis solatium non admittentibus deplorârat clades Solymæ: *Confiteor, dixit, confiteor pro peccatis filiorum Israël, quibus peccaverunt tibi: Ego, & domus Patris mei peccavimus: vanitate seducti sumus. 2. Esd. 1. 6.* Daniel indutus sacco, opertus cinere, exhaustus jejunio ipse quoque dicebat: *Tibi Domine Justitia, nobis autem confusio faciei &c. Domine nobis confusio faciei, Regibus nostris, Principibus*

oipibus nostris, & Patribus nostris, qui peccaverunt in te &c.
 Omne malum hoc venit super nos, & non rogavimus faciem tu-
 am, Domine, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris. Dan. 9.
 Quære, si lubet, & invenies ita locutos innocentissimos ali-
 os, sed demissè de se sentientes; qui sibi attribuebant illa ipsa
 peccata, in quibus partem aliam non habuerunt, quam
 quòd illa detestarentur. Perpende dein tu, quid par sit
 facere quemlibet verum Pœnitentem. Fieri non potest, ut
 quisquis talis est, abjectè de se non loquatur. Quæ ipsa
 causa est, ob quam toties Sacris in Literis cordi contrito
 conjuncta sincera demissio inveniatur: *Hec dicit Excelsus in
 sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu, ut vivifi-
 cet spiritum humilium, & vivificet cor contritorum. Jsa. 37.
 v. 15.* Proprium siquidem Contritionis est (id quod jam
 ante notavimus) deprimere superbiam Spiritûs antè DEO
 perduellis, imò conterere illam, magis etiam quàm lapil-
 lus abscissus à monte, contriverit & comminuerit inclytum
 illum Colossum, qui dormienti Babylonis Monarchæ in
 somno objectus est, tam facili operâ conterens atque com-
 minuens metalla solidissima, quàm lutum. *Tunc contrita
 sunt pariter ferrum, testa, as, argentum & aurum, & reda-
 cta quasi in favillam æstivæ areæ. Dan. 2, v. 25.* Et hinc fieri
 nequit, ut unquam Contritioni comes non sit Humilitas.
Afflictus sum, & humiliatus sum nimis. Psal. 39. Qualis
 igitur Contritio tua dici potest, si dum doles, animo tam
 elato es? si omne te verbum mordet, si omnis punctura te
 accendit, si omnis contemptus, utut minimus, ad indigna-
 tionem te concitat? *Dolor est de prostermentibus naturam.* Ipse
 adeò corporis dolor, dum vehemens est, sufficit ad altos
 Spiritus deprimendos: cogita, quæ vis debeat es-
 se doloris Spiritûs.

VERSUS XIX.

*Benignè fac Domine in bona voluntate tua Syon, ut
adificentur muri Hierusalem.*

Considera, Davidem postquam ostendit tam præclare, quænam essent illa Sacrificia, quæ verè cor DEI rapiunt, facere non potuisse, quin confestim spiritu raperetur ad felicia illa tempora, quibus futurum erat, ut hæc Sacrificia perpetuò vigerent. Et idcirco truncato & abrupto confestim sermone, more prophetico, qui nullis se legibus coerceri patitur, ad præces se vertit, breves illas quidè, sed efficaces, quibus accelerationè eorum temporum simplex flagitaret. Non differret diutius DEUS, non moraretur porro; curaret tandem admoveri manum fabricæ prodigiosæ novæ Hierusalem, Christi inquam Ecclesiæ, cui omnia illa Sacrificia jure meritòque servabantur in gratiam magnifici ejus Fundatoris. Hunc esse sensum literalem istius versûs, apud me est extra omnem controversiam. De quâ enim alia Hierusalem David hîc juxta literam loqui potuisset? an de illa, in qua ipsemer erat Regia? Ita prima fronte videri posset. Etsi enim illa Hierusalem ætate Davidis ædificata esset in parte ejus inferiore, nondum tamen perfecta erat in superiore, in illa nimirum Montis Syon, cui supremam deinde manum Salomon imposuit, dum eo in spatio Templum illud sumptuosissimum DEO ædificavit. In illo tamen Templo non erant offerenda DEO Sacrificia illa tam excellentia, de quibus David præcedente versu locutus est, & porro loquetur versu sequenti. Ibi immolanda erant magno numero Sacrificia Arietum, Bouum, Caprarum olentium, quæ potiùs ille contempserat, cum tam non hæsitante dixisset: *Holocaustis non de-*

U

non de-

non delectaberis. Necessè est igitur fateri, voluisse illum innuere aliquid de meliore illa Hierusalem, cujus altera erat figura: necessè est, inquam, fateri voluisse innuere aliquid de nostra: in nostra siquidem universim offerenda erant illa Sacrificia, quæ despici nulla ratione possent, quorum Legalia illa ne quidem illustres imagines fuerunt, sed rudia tantùm lineamenta, usque ad eò imperfectè ea representant. Adificatio Civitatis hujus tam magnæ, quæ & ipsa sita est in Monte Syon, in apice inquam altissimæ Perfectionis (ut alibi declaratum est) Christi in adventum differebatur. Lex siquidem Evangelica, abscondita tunc in æterni Patris sinu, promulgari non poterat, nisi ab illo Unigenito, cui soli ipsa perspecta erat, ut qui in intimo erat Patris sinu. *Unigenitus filius, quis est in sinu Patris, ipse enarravit. Jo. 1. 18.* Et id circo hunc adventum primò David hic suspirat, dum ait: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Syon, ut adificentur muri Hierusalem:* neque enim antè sperari poterat ædificium tam excellens, quàm ejus Architectus esset impetratus. Cogita jam tu, an frigida potuerint esse illa suspiria, quæ ad sphæram tam sublimem aspirabant: ad DEUM inquam humanam naturam indutum.

- II. Considera, Incarnationem Verbi varia habuisse in Sacris Codicibus nomina, quorum sub velo suspirabatur. Habuit nomen Misericordiæ, habuit nomen Visitationis, nomen Virtutis, nomen Faciei: *Ostende faciem tuam, & salvi erimus. Ps. 72.* Præcipuè tamen habuit nomen Beneplaciti. *Tempus Beneplaciti DEUS, Ps. 68. 24.* Si enim divinum Beneplacitum fundamentum est bonorum omnium, quæ quocunque modo desiderari possunt, enimvero nullum aliud bonum magis propriè adscribi illi potest, quàm donum nobis collatum ipsius Verbi in carne mortali, do-
num

num ex omni parte gratiosum, nullo penitus modo debitum, nec unquam quacunque ratione à Mundo obtinendum, nisi sua illud Bonitate Pater conferret: quod proinde ut manifestum David hinc professus ipsum Patrem sic allocutus est. *Benignè fac in bona voluntate tua, quod idem erat ac in beneplacito tuo, hoc est, in Incarnatione Filij tui!* Incarnationem esse donum, quod nullis quibuscunque meritis deberi posset, est extra omnem controversiam: si enim Gratia, ut loquuntur Scholæ, non potest cadere sub meritum, nisi hoc ipso amittat naturam Gratia, id est gratis data. (*Si gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia. Rom. 11. 6.*) multo minùs poterit cadere sub meritum Principium ipsius Gratia. Tale autem est Incarnatio, fons omnis gratia, quæ in Mundum effusa est. *Gratia per JESUM Christum facta est Jo. 1. 17.* Dicamus quod res est: cum Incarnatio sit bonum commune, ordinatum ad redimendum Genus humanum à damnatione perpetua, quis tandem homo purus potuisset mereri tam innumeris salutem suam æternam, dum, si JESUS non esset, misere suam quidem ullo modo mereri posset? Censebis tantum, quòd illam mereri fortassis potuerit ipse JESUS; neque enim tandem aliud est JESUS, quàm DEUS factus Homo: at quomodo censes mereri eam potuisse; ut homo erat, an verò ut DEUS? Non ut Homo. Fuit enim error quorundam malignorum iniquissimus, asserentium, Christum fuisse primò merum hominem, qui postea vitæ suæ sanctimoniâ consecutus sit, ut fieret DEUS. Christus à primo conceptûs sui momẽto DEUS & Homo fuit, mox enim ac esse cœpit, non aliud fuit, quàm una Persona sola, ornata duabus naturis, humana ac divina. Si autem ita res habuit, igitur neque potuit mereri Incarnationem ut Ho-

mo DEUS; nequè enim ille ante Incarnationem quidquam aut operatus est, aut operari potuit. Vide igitur, quàm bene locutus sit David, dum dixit: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua, aut in Beneplacito tuo*; quacunque enim parte consideretur magnum hoc Beneplacitum, quod DEUS habuit, dandi Mundo Filium suum amantissimum, non potuit illud provenire aut scaturire, nisi ex una sola ejus Benignitate; *Quia ipse benignus est super ingratos & malos. Luc. 6. 35.* Et dicit consulto *super ingratos & malos*, hæc enim ipsissima est Benignitas, propensio nimirum ad benefaciendum sponte, etiam illi qui dignus non sit. *Benignitas est habitus voluntariè benefactivus. S. Thom. 2.2. q. 8. ad 4.* Quàm proinde par est te erubescere, dum perpendis, quousque progressa sit erga te Bonitas DEI, etsi tam indignum; ut daret tibi suum Filium ad salutem tuam! Verum est, quòd simul eum dederit pro salute omnium aliorum; sic tamen illum dedit omnibus, & pro omnibus, ut nihilo minùs illum dederit tibi, ut tu es. Et affirmari fortassis potest, quòd tu respondeas Benignitati tam insolitæ, dum tu DEI causâ boni nihil vis operari, nisi coactus? Ubi te non obligat præceptum, ubi te non allicit præmium, ubi non terret supplicium, quid agis ipsius causâ, promptâ voluntate? Ne igitur mireris, quòd non illâ gaudeas pace, quam cuperes. Tua voluntas divinæ multum absimilis est. Divina in beneficijs tibi conferendis semper spontanea est, tua in serviendo ipsi semper sui studiosa est. Igitur pax tam nobilis non est pro te. *In terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2. 14.*

III. Considera, non absque aliquo mysterio Davidem, cum hîc tantopere suspiravit ædificationem nostræ Hierusalem, Christi inquam Ecclesiæ, murorum duntaxat meminisse, quibus

quibus illa erat cingenda: *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Syon, ut aedificentur muri Jerusalem.* Forſitan iſtorum murorum pulchritudo, ſymmetria, ſoliditas, altitudo adeò illum rapuit, ut illis ſolis conſpectis jam plenus ſolatio penſi non haberet in illa ſua ecſtaſi ad alia contemplanda tranſire. Ita facilè cenſebit, quiſquis cum pluribus exiſtimat, Muris iſtis Fidei dogmata ſignificari. Iſta ſunt muri ſanctæ Eccleſiæ: iſta enim ſunt, quæ illam dividunt ab omnibus illis Populis, qui extra eam habitare malunt: & hæc ipſa ſunt, quæ ſervant illam immunem ab omnibus erroribus pernicioſiſſimis, quos dicti Populi, Ethnici videlicet, Judæi, Hæretici, & alij ejuſdem furfuris in illa, ſiquo modo poſſent, ſpargere molirentur. Qui Dogmata hæc fide inconcuſſa tenet, nihil metuit. Prò, quàm firmis ille muris munitus & circumdatus eſt! muris in quibus ſalus habitat. *Occupabit ſalus muros tuos. Is. 6. 18.* Debent omnino in Civitate qualibet hoſtibus expoſitâ munimentis internis reſpondere externa. Et idcirco muris internis in Eccleſia DEI, adduntur externi, qui ſunt ſancti Doctores, qui dicta jam Dogmata tam ſtrenuè defendunt. Viſis igitur Munimentis tam præclaris internis, atque externis, an non putas Davidem prudentiſſimè deſiderâſſe illa quamprimum videre re ipſa erecta? *Ædiſcentur Muri Jeruſalem.* O quàm ille ambiſſet eſſe ex numero Operariorum ad tam nobile ædificium deſtinatorum! Hi porro non debebant eſſe homines ejus conditionis, cujus erat David: ſed è Piſcatorum vili tribu, nudipedes, idiotæ, inexperti, rerum omnium egeni, ut tanto ſubinde clariùs pateret peritia Architecti ex ineptitudine adiutorum. Et idcirco David, cui hoc DEI conſilium ignotum non erat, non dixit: *Benigne fac Domine, ut ædificem muros Jeruſalem;* ſed dixit: *ut aedificentur;* quia cùm

hac ratione major in DEUM esset redundatura gloria, solatio illi erat non esse inter adjuutores & Ministros. Quod si dein secuturis ætatibus operam ad tale ministerium conferre debebant etiam Reges, sed Reges Ethnicorum potius stirpe, quàm Hebræorum geniti: contulerint sanè. Sufficit, quòd ad majus futuræ Solymæ decus, fatendum sit; ad eam erigendam, etiam superbissimos humeros curvari, & oneris se submittere debuisse. *Ædificabunt filij Peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. Is. 60. 10.* Ecce David contentissimus est cedere Constantino omnes corbes terrâ onustos, quin vel unum ab Imperialibus ejus humeris in suos transferre contendat. Hic est sincerus divinæ gloriæ amor. Sed quis isto ardere laborat?

VI. Considera, quomodo hinc confestim oriri tibi dubium possit: quâ ratione David potuerit desiderare, ut quamprimum videret perfectos illos Muros, de quibus sermo, cum jam essent perfecti? An enim Dogmata Fidei quavis ætate non erant eadem? certum est in Lege veteri idem creditum esse, quod creditur in nova: cum Fides nec sit, nec possit esse nisi una. *Una Fides.* Aliud discrimen non erat, nisi hoc, quòd quid quid credebatur in Veteri ut futurum, in nova credatur ut factum. Ita omnino est. Hoc autem ipsum anhelabat David: ut quamprimum illud veniret tempus, quo crederetur ut factum, quod tunc credebatur ut futurum. Atque hæc erat illa Ædificatio novæ Solymæ hinc suspirata: ut adimplerentur promissiones Veteri factæ: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut ædificentur Muri Jerusalem.* Ut tot idæ, quibus illud ædificium designabatur, tot descriptiones, tot adumbrationes, tandem desinerent, & ædificio ipsi manus admoverentur.

De, cetero dubitari non potest, quin olim eadem pla-

ne om-

hac

nè omnia Dogmata crederentur, quæ hodie, non tamen explicite & distinctè; præterquam fortassis à paucis DEO intimiùs familiaribus. Vulgus credentium credebat illa in confuso, ut contenta in quibusdam principalibus, quæ nota erant singulis, qualia sunt gemini illi cardines salutis, circa quos volvitur vera Fides in DEUM, ut Diribitorem præmiorum & pœnarum: & Christum, ut promissum humani Generis Redemptorem. Causa hujus rei fuit, quia Fides distincta singulorum Mysteriorum divinatorum haberi non potuit, nisi DEO placeret ista revelare. Non placuit autem DEO illa revelare, nisi paulatim; ut hac quoque in reser- varet, quod in Scientiarum Disciplinis solet, in quibus nunquam statim sub initium conclusiones omnes perfecte docentur. An non rectus naturæ ordo exigit, ut sol paulatim radios clariores diffundat, usque ad perfectam diem? Hunc quoque ordinem in Fide servari par erat. Hinc nec ipsa Lex moralis, à DEO ore tenus lata humano Geni, tam perfecta mox initio fuit, quam nunc est; sed sensim crevit in perfectione, donec postquam venit plenitudo temporis, supremam quodammodo manum accepit. Virtutibus siquidem illis, omni numero absolutis, quæ Evangelij sectatoribus proponendæ erant, non respondebat nisi admirabilis illa Gratia, quam Christus in terras erat delaturus, cujus ope in usum redigerentur. Quis proin affirmaverit, omne illud, quod petebat David, jam tum fuisse in Mundo, quando cognitio, quam tum habebat ejus Populus, tanto erat obscurior illâ, quæ inter nos est; & quando, quod consequens est, tanto minùs fidelis erat servitus, quæ DEO exhibebatur? Comparare Fidem veram, ut nobis speciali favore donata est, cum donatâ illis, perinde est ac comparare solem ipsum, ante dictum, ut donatum Indis, cum illo ut donato habitatoribus ultimæ Thules.

Con-

V. Considera (ut redeamus ad ante indicata) quam ratione præstantes isti novæ Solymæ muri, post tot suspiria, divina ope constructi fuerint in omni propè terrarum parte. Sed prò dolor! isti ipsi subinde varijs in locis infelicitè everfi sunt! In tam multis Europæ Provincijs, à perfido Mahomete in potestatem redactis, conciderunt penitus, etsi in illis tam antea firmi fuerint. In Septentrione alicubi prolapsi sunt, alibi labant, sic ut magno molimine sit opus, ad eos erectos tenendos. In Asia, in Africa, in America, variâ fortunâ, alicubi ab amicis omni studio ædificantur, alibi ab Inimicis totis viribus oppugnantur. Vide proin, an non quoties istum recitas Psalinum, causæ fati habeas, adhuc ingeminandi: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Syon, ut ædificentur muri Jerusalem.* Nam etsi non multum superesset hodie recens ædificandum, haud parum tamen esset post stragem reparandum! Princeps in Christianis Zelus iste semper esse debet, ut alius alium verbis egregijs illius Neemiæ alloquatur, qui tantum operæ in restauranda materiali Solymâ posuit: *Venite & ædificemus muros Jerusalem. 2. Esd. 2. 17.* Orci satellites & Ministri nihil non agent, ut hanc ædificationem impediunt, non secus ac tum vicini ex omni parte Palæstinæ Populi faciebant. Sed absit ut istorum conatus prævaleat: *Portæ Inferi non prævalebunt* Et ne prævaleant, istud agendum; ut nos, mox atque labem alicubi accipi viderimus, concordibus animis ad reparandum damnum accurramus, aut præsentì operâ, si id fieri possit, aut si non possit, ope orationi, revocando, ut sic dicam, DEO in mentem illud ipsum, quod ad emolumentum Ecclesiæ suæ promisit, dum dixit. *Readificabo aperturas murorum ejus. Amos. 9. 11.* Præsede Neemia, nonnulli in muris illis everfis restaurandis occupabantur, alij pro

labo-

Laborantium incolumitate tuenda excubant. Et tamen de his perinde ac illis verè affirmabatur, quòd ædificarent. Ita & de te dicetur, sive hoc, sive illo modo tu causam communem adiuves.

Confidera, quòd, si DEUS Pater visceribus est tam VI.
benignis, qualis hîc à suo Davide prædicatur, tibi difficile sit rem unam capere: quâ nimirum ille causâ tot seculorum decursu permiserit hanc ædificationem desiderari, etsi ejusmodi procrastinatio innumeris exitio esset. An non poterat DEUS mox à peccato admissio mittere JESUM ad afferendam mortalium Generi pulcherrimam illam suam legem Evangelicam? Tantum autem abfuit, ut illum confestim mitteret, ut quatuor minimùm annorum millia ante hujus adventum abirent, præmittendo in primis per duo annorum millia legem naturalem, & per totidem legem scriptam. Verum est, quod ab imperfectioribus prudenter procedatur ad perfectiora. Sed nonne si Christus confestim attulisset Mundo illam Gratiâ, quam deinde attulit, confestim licuisset initium facere operandi cum perfectione, sicut nunc fieri amat?

An tu de arcanis DEI consilijs plus vis cognoscere, quàm DEUS manifestat? Satis tibi sit, quòd ille benignus sit; hoc Fidei Dogma est. A deo que in mentem tibi venire non debet, quòd ille unquam malignitate moveatur. Si tamen fas est his in terris profundius, cum debitâ modestiâ, ingredi in abyssum illorum consiliorum, quorum notitia Beatos nos reddet per omnem æternitatem in cælo, ad id advertere mentem debes, omnem hominis perniciem ex superbia traxisse originem: *In ipsa initium sumpsit omnis perditio. Tob. 4. 14.* Par proinde erat superbiam eò usque in illo frangere & debilitare, donec miser, probè perspecto suo
X
nihilò,

nihilo, tanto reverentiùs subinde DEO se submitterer. Duæ autem erant dotes, naturæ ipsius collatæ, quibus præcipuè fidere poterat in virtute suis viribus acquirenda; Scientia & Potentia. Scientiæ fidere poterat, quasi subtilis ipsius intelligendi vis pertingere posset ad cognoscendum, quid facere oporteret, quid omittere. Potentiæ autem, perinde ac si ad agendum quod cognoverat, sufficerent vires, quas à natura acceperat. Necesse proin fuit, ut hæc ejus temeritas in una non minùs quàm altera insana persuasione corrigeretur. Unde ut disceret homo, non sufficere suam ipsi scientiam, principiò Deus illum sine Legis scriptæ adminiculo viginti & ampliùs seculis reliquit ductui solius luminis naturalis, fati clari, quod in ejus mente accenderat. Et ecce, in felix ille sensim tales in insanias prolapsus est, ut sub ætatem Abrahami jam passim Idololatria invaluerit, Tunc DEUS tantam miseratus stultitiam, per Moysen in monte Sina detit illi Legem scriptam; Legem eà maximè causâ dictatam, ut singillatim cognoscerentur peccata, quorum notitia jam penitus prope exoleverat. *Per legem enim cognitio peccati. Rom. 3. 20.* Et ecce quàm bellè hac ipsa in re potuerit homo cognoscere imbecillitatem suam; ex ipsa enim peccatorum cognitione crevit tanto ampliùs illa admittendi libido: tantum erat odium, quod ille jam conceperat prohibitionis manifestæ, quasi ab hac experiretur magis oppugnari suam libertatem, quàm antea eam à prohibitione tacita oppugnari esset expertus. *Occasione autem accepta (non data, sed accepta) peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Rom. 7.* Retusâ igitur & fractâ aliorum circiter viginti seculorum lapsu superbiâ totius humani Generis, tum Pater miseratione singulari misit Filium suum Amantissimum, ad afferendam illam Legem Gratia

Gratiæ, quæ non tantùm tribuit noticiam omnium quæ facere oporteat, longè perfectiùs quàm hoc ipsum præstiterit Lex scripta, aut naturalis; sed simul vires confert efficiendi cum animi submissione, dummodo hanc opem petere à DEO non omittamus. An æquum tibi non videtur, ægrum fastu turgentem, tamdiu à Medico relinqui in suis languoribus, donec ille tandem agnoscat necessitatem opis alienæ? Nec mihi porro obieceris; interea innumeros fuisse, qui tam in naturali, quam scripta lege, miserè interierint. Quia cum recta ratio posceret non antè dari Evangelicam, quàm tempus opportunum advenisset, (eâ prorsus ratione, quâ pharmacum ægro porrigendum est à Medico) multi illi, qui eâ nondum datâ perierunt, justè perierunt; & multi illi qui eâ datâ salutem consequuntur, consequuntur miseratione nulli eorum debitâ. Benignitas non debet unquam abrumpere filum Providentiæ. An rationes istæ tibi satisfaciunt? Si satisfaciunt, tu quoque cum Apostolo exclama. *O altitudo divitiarum Sapientiæ & Scientiæ DEI! Quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! Rom. 11. v. 33.*

Aliud est, quærere rationes cur hoc aut illud dogma credas; aliud postquam volens credideris, rationes investigare verisimiles (evidentes enim cum Fide pugnant) ad illud tanto magis affirmandum, tanquam dignum Fide, & in eo sibi placendum. Hoc posterius à Fidei firmitate nascitur, & idcirco laudem meretur; prius ab imbecillitate ejusdem; & idcirco damnatur.

Considera, majori commodo tuo te hîc cogitaturum VII.
incomparabile & nunquam satis æstimandum beneficium, quod in te contulit DEUS, dum te voluit nasci ætate, quâ jam ædificati sunt fortunatæ hujus Solymæ muri, quàm si

profundissima, de quibus dictum est, arcana rimari con-
 tendas; sit ut non debeas cum Davide eorum ædificatio-
 nem anxie suspirare, sed pro jam ædificatis DEO gratias
 agere. Lex melior illâ, quâ tu in Evangelio gaudes, nun-
 quam dabitur. Etsi ad usque Mundi finem superstes esses
 futurus, nunquam illam sperare posses; neque enim ulla
 Lex, in se spectata, te unquam posset magis aptum redde-
 re ad consequendum finem ultimum, quàm te facere pos-
 sit Evangelica, si illam adimpleas. Quando igitur unquam
 promeritus es favorem tam singularem, qualis est, natum
 esse hoc tempore? *Ubi venit plenitudo temporis.* Et tamen
 poteris nasci etiam hoc tempore, quin istos intra mutos na-
 sceris, quamlibet jam constructi sint. Vide enim, quàm
 multi sint illi Populi, qui extra hos, velut sub Jove frigido,
 nascuntur, & extra hos moriuntur. Omnes isti pereunt
 sine evadendi medio: *Qui non crediderit, condemnabitur.*
Marc. 16. v. 16. Neque enim ad Solymam cælestem iter
 patet, nisi per terrestrem. Duæ istæ Solymæ miris inter
 se modis respondent; Triumphans, & Militans. *Jerusa-*
lem, quæ demum illa cunque sit, *adificatur ut Civitas, cu-*
jus participatio ejus in idipsum. Psal. 121. v. 3. Unius cum
 alia commercium mutuum est singulari quadam ratione.
 Triumphans Militanti submittit auxilia. Militans mittit
 Triumphanti Trophæa. Quid igitur te fieret, nisi esses in
 numero militantium in Solyma terrestri? equidem sperare
 non posses, quòd esses triumphaturus in cælesti. Atque
 hanc cogita etiam fuisse causam, ob quam David DEO
 proponens petitionem istam allatâ potissimùm formulâ ute-
 retur: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Syon, ut adi-*
ficentur muri Jerusalem. Fuit inquam causa, ut quisquis ad
 usque Mundi finem illam repeteret, semper memor esset
 incor-

incomparabilis beneficij, quòd à DEO in ipsum collatum est, ut intra ista mœnia habitare illi concessum sit, id quod à tam multis frustra suspiratum est. *Dabo eis in muris meis locum. Isa. 56.* Non dicit *omnibus* sed *eis*. Et tu tamen horum è numero es? O fortem, uni tantùm Benignitati adscribendam!

VERSUS XX.

Tunc acceptabis Sacrificium Justitiæ, oblationes, & holocausta: tunc imponent super Altare tuum vitulos.

CONSIDERA, præsentì versu affirmari sensum, quem diximus, versùs præcedentis: nimirum, quòd Solyma, quam David suspiravit, fuerit re verâ Ecclesia Christi: illa siquidem est, in qua tanta est multitudo magnarum Victimarum, quas alibi frustra quæsieris. Et in primis quidem, ubi unquam fuerunt præclara illa Sacrificia Justitiæ, quæ sunt inter nos? Plurima, nec enim negari id potest, olim fuerunt illa Sacrificia, quæ offerebantur DEO; cùm offerri consueverint millena & millena. Re vera tamen nullum fuit Justitiæ; atque id ex duplici capite. Primò, quia Justitiæ exigit, ut puniatur qui peccavit; & non, ut puniatur, qui non peccavit. Et tamen, cùm homo peccasset, illis in Sacrificiis non puniebatur homo, sed puniebatur aliqua bestia; nec enim, nisi bestia, in illis Sacrificiis maculabantur. Deinde, quia Justitiæ nunquam fit satis, nisi in ea perveniatur ad æqualitatem inter rem oblatam, & offensam. Et tamen quæ æqualitas tandem esse poterat inter injurias, quibus ab homine offendebatur DEUS, &

I.

Sacrificia, quæ subinde homo offerebat DEO ad abolendas illas injurias? nulla sanè. Unde mirum non est, tam formidanda tum temporis sui furoris specimina à Justitia divina contra Mundum esse edita. Nullus apparebat illam placandi modus ac ratio. *Nunquid placari potest Dominus in multis millibus hircorum pinguium? Mich. 6. v. 7.* Nunc ita loqui fas non est. In Christi Ecclesia Sacrificia Justitiæ passim sunt obvia; tam multi in illa sunt homines, qui sanè quàm severè à se admissa in se ipsis vindicant. Quamquam difficulter intelligitur, quomodo, cum tam multa sint hæc Sacrificia, David tamen illa ad unum solum reducat: *Tunc acceptabis Sacrificium Justitiæ potius, quàm Sacrificia?* Noli tamen mirari. Sic loquendo, explicare ipse voluit unicum illud, quod fuit norma ceterorum omnium. Voluit, inquam, exprimere illud Sacrificium, quo se ipsum pro nobis obtulit JESUS, quando *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam DEO, in odorem suavitatis: non oblationem tantum in vita, tot laboribus nostrâ causâ exantlatis, sed insuper hostiam in morte, tam multiplici cruciatu. Eph. 5. v. 1.*

- II. Considera imprimis, illud quod Christus obtulit, Sacrificium fuisse, & verum quidem. Neque de hoc potest dubitari. In hoc tamen idem & Sacerdos fuit, & victima; quæ causa est, propter quam de Christo dicitur, quod *tradidit semetipsum*. Carnifices illi, qui in Crucem ipsum egerunt, nullo modo possunt dici sacrificasse: neque enim ipsi necesse hæc inferendâ id spectârunt, ut DEUM placarent. Egerunt eum in Crucem, ut iræ & invidiæ suæ litarent, quibus erga ipsum ardebant, ob tam luculentas, quas in eodem spectabant, virtutes. Hinc ex parte ipsorum nullo modo fuit Sacrificium, sed malefium, Sacrificium tantum

tum fuit ex parte Christi. Atque ita vides, Christum verè fuisse occisum; neque enim aliter poterat esse victima: non tamen fuit occisus invitus & renitens, aliàs ipsemet non fuisset Sacerdos immolans: Hinc ut mors ejus non naturalis fuit, sed violenta, ita fuit simul voluntaria, & non voluntaria. Non voluntaria, quia etsi ipsè perfectè esset Dominus vitæ suæ, noluit tamen cedere jure suo summo, quod habebat præ alio quovis ad eam conservandam. Fuit nihilominus etiam voluntaria; neque enim vitam illi eripere quisquam potuisset, nisi ipse permisisset. *Nemo tollit Animam meam à me, sed ego pono eam. Job. 10.* Non dixit *adimit*, dixit *tollit*: id enim solùm tolli alicui dicitur, quod vi auferitur. Ecquod unquam tale Sacrificium auditum est? Æquum omnino fuit, ut ipso prodeunte cetera omnia confestim videri desinerent.

Considera, Christi Sacrificium ut fuit verum, ita etiam vel maximè fuisse Sacrificium Justitiæ; atque hoc ob geminas illas causas, quarum supra meminimus, ob quas talia non erant illa Sacrificia, quæ hoc sic repræsentabant, ut tamen nunquam adæquarent. Et primò quidem, non potest dici, in hoc occisam fuisse aliquam bestiam; fuit in eo occisus homo, & homo omnium, qui unquam in Mundo fuerant, aut futuri erant, nobilissimus. Occisus quidem fuit hîc pro nocente innocens: id tamen eâ causâ factum, quia innocens, caritate impulsus, in se transtulit peccata hominis nocentis & rei, usque adedò, ut illa appelleret sua; *Longè à salute mea verba delictorum meorum Ps. 21. v. 1.* Dolor de peccatis admissis non potest à quoquam loco alterius elici: nôrunt hoc omnes: hinc ad DEUM placandum omnino necessarium est, ut qui eum offendit, is ipse doleat. Satisfactio tamen pro dictis peccatis debita, præsta-

III.

præstari potest ab alio, qui illa in se transferat: maxime cum debitor tantum in ære proprio non habet, ut debitum expungere possit. Quis autem debitor magis in decoctorum numerum venire potest, quam homo reus coram DEO? Quare cum nunquam ab ipso tantum rependi possit offensus, quantum abstulit, ad satisfaciendum pro homine reo obtulit se homo innocens, obtulit se Christus, verus idem DEUS, & verus homo, paratus ad expungenda ad æqualitatem nomina tam gravia, etsi non sua: *Quæ non rapui tunc exolvebam. Psal. 68. v. 5.*

Atque ita Sacrificium DEI hominis fuit verissimum Sacrificium Justitiæ, etiam alio nomine; quia nimirum tantum dedit, ut planè solutio debitum, & satisfactio offensam adæquaret: imò non adæquaret tantum, sed sine comparatione excederet. Unde DEUS nullo modo potuit non infinites plus amare Satisfactionem oblatam à Christo, quam odisset ipsam offensam, quâ læsus erat ab homine.

Quis proinde miretur, ad hoc tam excellens Justitiæ Sacrificium respexisse Davidem hoc loco? Videre DEUM tot decursu seculorum tam vehementer offensum, nec tamen offensam unquam compensatam, pro quam erat res horribilis! Hoc enimvero, meo quidem iudicio, illà ætate esse debebat, quod præ omnibus quemlibet fidelem DEI servum affligeret. Hinc si omnes Patres Antiqui concordibus studiis tantopere anhelabant adventum Christi, si eum flagitabant tanquam humani generis Reparatorem, illos, qui inter eos erant Spiritu magis elevato, & altiùs in DEI notitiam penetrabant, existimo quidem longè magis illum suspirasse, ut læsi divini honoris Restauratorem. Perpende idcirco, quid par fuerit facere Davidem, qui probè
memi-

meminerat, DEVM à se paulò ante gravissimis, & intoleran-
dis, laceffimum injuriis, Adulterij, Homicidij, Scandali, quo
blasphemare fecerat Populos magnum DEI nomen, & tamen
videbat, nihil se illi reddere posse, quòd vel procul accederet
ad compensandas tam atroces injurias? Quàm æquum igitur
erat ab hoc anxietate summâ desiderari eum, qui ad Justi-
tiæ accuratissimam amissim pro peccatis suis satis faceret?
Hoc autem fieri nequibat, nisi Sacrificio ante memorato.
Argue hinc, an illud ex animo desiderârit tum ipsum, cùm
hæc in verba prorupit; *Tunc acceptabis Sacrificium Justitiæ:*
quia tunc temporis tale Sacrificium non erat, (utut illud
dare paratus esset) sed tantummodo expectabatur. Futu-
rum igitur desideravit. Et tu cùm præsens illud habeas,
vix unquam recordaris, ut illud offeras DEO ad reparan-
das injurias, quas nec tu omisisti illi nimis quàm crebrò in-
ferre! argumento id est, te sanè quàm parum de illis illa-
tis dolere.

Considera, etiam post satisfactionem tam abundan-
tem, superfuisse tamen Christo immensum quantum meri-
torum, sic ut subinde in mystico Ecclesiæ corpore tantum
derivare in membra posset, tanquam eorum caput, vigoris,
ut non unus duntaxat homo, sed milleni & milleni, quin
imò quotquot uspiam vel mille Mundi caperent, modico
deinceps illo, quòd facturi ipsi per se erant, apti essent ad
satisfaciendum divinæ Justitiæ, si non plenè perfectèque,
saltem congruè. Et en originem, è qua subinde orta sunt
Sacrificia minora illa quidem, sed & ipsa Justitiæ, quibus
tot inclyti Pœnitentes sine intermissione DEO se ipsos sa-
crificaverunt; cùm ferre non possent, eum qui erat inno-
centissimus, tantum ipsorum causâ pertulisse; se verò per-
fidos,

Y

idos,

fidos, perduelles, consccleratos vitam jucunda in pace tran-
 sfigere. *Nos quidem justè; nam digna factis recipimus. Hic verò*
quid mali gessit? Luc. 21. Ubi igitur & quando unquam
 extra Ecclesiam videre fuit, ardentia illa & expleri nescia
 patiendi desideria, quæ mox ab initio in illa exarsere, quin
 deinceps unquam extinguerentur? Vacuæ incolis fiebant
 urbes, ut iis solitudines replerentur. Cerratim in sua quis-
 que patria investigabat montes ceteris altiores, rupes aspe-
 riores, ut specum ibi aliquam reperiret, quæ vel belluis
 horrore esset. Tam illæ erant humiles, ut in pedes erecti
 stare in illis non possent. Setosis involuti faccis, onerati
 ferro, & compedibus, aspersi cinere totos dies in planti-
 bus transgebant, lacrymis magis quàm pane sustentati;
 si tamen panis subibat memoria illis in desertis, in quibus
 vix parcè nascerentur herbæ, quæ ad se oculum, ne dicam
 manum ad carpendum pellicerent. In ipsis adeò colum-
 nis vivere aliqui ausi sunt, statuarum instar seminudi, re-
 nulla contra cæli injurias defensi, tanquam provocaturi
 turbines, grandines, glacies, nives, quin ipsa adeò fulmina
 ad vindictam de peccantibus sumendam. Et quamquam
 tam horribilis in se sæviendi ardor gravibus de causis poste-
 rioribus seculis coërcitus fuit; quis tamen explicet illa Sa-
 crificia, privata & publica, quibus tam multi sua sacrificant
 corpora, non ob aliud, quàm ad iram Numinis, sedan-
 dam? Talia, aut saltem tam multa Sacrificia, ante Chri-
 stum, sol certè nusquam aspexit. Perpende idcirco, an
 David, Pœnitens tam fervidus, meritò DEO, tanquam
 sanctâ quadam stimulatus invidiâ, dicere potuerit: *Tunc*
acceptabis Sacrificium Justitiæ, cùm miser non posset dicere
Nunc, quòd tunc illa tam modico essent numero. An
 autem

autem curæ tibi est, ut in magno illo hodie numero & tu locum habeas?

Considera, cuncta hæc Sacrificia, etsi numero tam multa, Davidem secum considerasse tanquam unum solum, cum omnia videret pendere ab uno. Imò cum videret ipse, in tantum Christianos tam magno numero divinæ Justitiæ satisfacturos, quantum à Christo ad id habiles essent effecti, majori gratiâ in illos largè profusâ; jure dixit, Sacrificia illa, quantumcunque numero multa, non nisi ut unum fuisse acceptanda, cum nunquam ex toto distinguenda essent à Sacrificio Christi. Atque hæc mea quidem opinione fuit causa verior, ob quam sic DEUM alloqueretur David: *Tunc acceptabis Sacrificium Justitiæ, & non, Sacrificia*; quia, si mentem diligenter advertimus, alteri, quàm Christi Sacrificio, tam insignis nomenclatura, si presè loqui velimus, non competit. Omnia nostra, eorum radicem spectando, si Sacrificia sunt, gratiæ sunt. Non quia operibus, quæ nos exercemus, duris & asperis, ipsi non meremur pœnarum quas debemus, remissionem, etiam de condigno (quomodo enim aliâs exequi possemus illud Christi præceptum; *Facite fructus dignos Pœnitentiæ. Luc. 3.?*) sed quia, si illam meremur, non aliunde sanè quàm per Christum meremur. *Omnis puri hominis satisfactio efficaciam habet à satisfactione Christi. S. Th. 3. p. q. 1. a. 2. ad 2.* Idcirco sicut multi palmites non faciunt nisi unam Vitem, sic multa Sacrificia imperfecta, quæ nos offerimus (si tamen unquam hoc nomine indigitari merentur) non nisi unum Sacrificium cum illo constituunt, à quo, ut perfectissimo, vim omnem habent. Christus fuit illa Vitis nunquam deficiens, quæ non solum habuit virtutem producendi ex se fructus innumerabiles millenarum & millenarum satisfactio-

tionum, quibus iratus & offensus DEUS plenissimè placaretur, sed etiam suis palmitibus si non parem, similem certe virtutem communicandi. Quis igitur ambigat, quin nostra Sacrificia, quantumcunque ipsa vel sint, vel vocentur, Justitiæ, ne tantillum quidem ab illo magis distincta sint, quàm palmites à Vite distinguantur? Tu interim observa, quid agendum tibi sit in quocunque Sacrificio, quod offeras ad extinguenda, quæ contraxisti peccando, nomina. Offerre nimirum ea debes conjuncta illi tanto magis arduo atque difficili, quod à Christo oblatum est. Sic ejusmodi Viti semper magis tanquam verus Palmes adhærebis, & quod consequens est, plus fructus afferes. *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Joh. 15.*

VI.

Confidera, huic Sacrificio uni simul, & multiplici, Justitiæ, vidisse Davidem in Ecclesia alia & alia sine fine adungi, quæ ipse hęc distinxit alia quidem nomine *Oblationum*, alia *Holocaustorum*; *Oblationes & Holocausta*. Ut intelligas verosimilius, quænam ista sint, memineris necesse est Ecclesiam in duos status secum quodammodo pugnantes distingui posse; in statum Persecutionum (qui fuit ille, in quo nata est) & in statum Pacis. In alterutro autem nunquam defuerunt aut Oblationes, aut Holocausta, nec deerunt unquam, propter illam in DEUM Caritatem, quæ in Ecclesia nunquam extincta vigebit. *Ignis est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in Altari. Lev. 6. v. 13.*

Nôstine autem, quæ Persecutionis tempore fuerint Oblationes? Fuerunt illi magno numero Christiani, qui ad veram Religionem vel proferendam, vel tuendam se ipsos exposuerunt mille periculis vitam eo in opere profundendi inter mille crudelitatis exempla, etsi subinde eam non profuderint, non aliâ causâ, quàm quia aliud ab ipsis non petebat

petebat DEUS, quàm devotissimum illud voluntatis obsequium, ut res monstravit in S. Francisco Assisinate, qui profectus in Syriam, ad Martyrij palmam ex ejus Soldani manibus extorquendam, si ad fidem cum perducere non daretur; neque ad Fidem illum reduxit, neque Martyrij Lauream est assecutus, sed remissus est unde venerat magnâ cultus humanitate, tanquam DEI Legatus, majori ob irritos conatus infelicitate, quàm optato injuriarum ac contumeliarum lucro.

Hinc, & plures alij hujus generis (quorum tantus ferè est numerus, quantus Confessorum primis Ecclesiæ seculis) gaudent isto Oblationum præconio; quia ipsis non est datum consequi nomenclationem Sacrificiorum. Ceterùm fuerunt Oblationes suo in genere perfectæ, quia fuerunt oblationes spontaneæ, non coactæ, juxta legem Oblationum propriam: *Ab homine qui offert ultroneus accipietis eas. Ex. 25.* Et quia omnes ipsi DEO primario ex fine oblatae fuerunt; & si ad eas offerendas Sacerdos defuit aspectabilis, qui manibus cælum versùs protensis eas offerret nomine offerentis, ritu vetere; non defuit tamen alius non aspectabilis, non defuit inquam Christus, Sacerdos perpetuus, cum in finem præcipuè constitutus, ut omnia hominis dona DEO offerat; *Omnis enim Pontifex ad offerenda munera constituitur. Hebr. 8. v. 3.* Cùm aliter non appareat, quomodo fieri potuerit, ut DEUS tantæ Majestatis à misero illas vermiculo acceptare dignaretur. Hinc decet, ut eorum Confessorum quilibet in Cælo rependat DEO gratias haud secus, quàm si re ipsa in ejus esset honorem sacrificatus, tanquam verus Martyr: ipse siquidem ita est constitutus, ut tanti faciat voluntatem, quanti opus ipsum.

Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino. Jud. 5. v. 9.

Holocausta porro tempore Persecutionum fuerunt, ut nemo nescit, Martyres, de quibus potius, quàm de aliis literali in sensu scriptum est, quòd eos DEUS ut Holocausta acceptarit: *Quasi holocausti hostiam accepit eos. Sap. 3. v. 6.* Horum numerum quis inierit? Sunt qui eorum ad hanc usque ætatem duodecies millena millia numerent. Neque tamen eo numero omnes comprehenduntur; ij siquidem, quorum nominatim fit mentio, ut in præliis, celebriores duntaxat, magisque certi sunt. Plurimi, tanquam aliorum mole oppressi, in conferta multitudine latent incogniti. Isti vera sunt holocausta, quia nihil sui sibi retinuerunt, quòd DEO non sacrificarent, minuta in frustra ejus amore concisi. Quid dico, in frustra concisi? etiam in cineres redacti: quòd proprium erat Holocaustorum verè ac strictè talium, Hinc illi tantùm Martyres, quos vel lentus ignis, vel lebetes, vel craticulæ, vel vivæ fornacum flammæ absumpserunt, quantam ad summam ascendunt? Tanta hæc fuit, ut si omnes Libani sylvæ in rogos esse mutatae, suffecturæ non fuissent tot victimis comburendis. *Et Libanus non sufficiet ad succendendum. Jsa. 40. v. 16.* Viginti millia Christianorum uno in Templo Nicomediæ collecta DEI laudes nocte Natalis Domini concinebant: & viginti millia, potius quàm prodirent ad Jovem colendum, maluerunt eodem in loco comburi, perinde ac si unus essent homo. Idem evenit in binis aliis urbibus, Phrygiæ unâ, alterâ Arabiæ, quæ barbarâ crudelitate in cineres redactæ sunt, quia non alios, quàm Christianos, incolas censebant, paratissimos omnes ad moriendum potius intra illa mœnia, quàm ad pedem inde efferendum, in signum abnegatæ in
Christum

Christum Fidei. Hinc si in veteri Lege longè abfuit, ut talia divino honori holocausta, quin & tales Oblationes consecrarentur, an non censes, jure meritissimo Davidem aspirasse ad Legem novam? Quid autem? Illud *Tunc* tam felix atque fortunatum, quod innuebat David, cùm DEUM alloqueretur, *Tunc acceptabis Sacrificium Justitiæ, oblationes, & Holocausta*, illud ipsum est, quod respondet tuo *Nunc*. Et quia ita res habet, ille idcirco invidit sortem, quæ tibi obtigit. Tu nihilominus in illa pro dignitate æstimanda semper eris tepidior? prò quàm ingratus tuus erga DEUM est animus!

Confidera, verum esse, quòd Pacis tempore Oblationes ejusmodi inter nos, multòque magis Holocausta, non reperiantur. Non tamen desunt alterius generis valdè DEO cara. Holocausta illi Religiosi sunt, qui solius divini amoris vi, quidquid demum sui habent, totum DEO consecrant solennibus tribus Votis suis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: *Cùm quis omne quod habet, Omnipotenti DEO voverit, holocaustum est. S. Greg. in Ezech. ho. 20.* Scis, tria duntaxat esse, quæ hominis sint: Bona externa: & hæc Religiosi DEO consecrant Paupertate. Bona corporis: & hæc à Religiosis DEO consecrantur Castitate. Bona Animi, quorum præcipuum est, de se & rebus suis pro arbitrio statuere: & hæc pari ratione Religiosi DEO consecrant Obedientiâ: atque ita omnia planè illi consecrant. Quanquam Obedientia altiùs evehit Sacrificium Religiosorum ad dignitatem Holocausti: idque duplici ex capite. Primum est; quia Obedientia reliqua omnia post se trahit, reliqua inquam duo Vota, tanquam res, quæ & ipsæ præcipi possunt: cùm alia duo Vota non ita post se trahant Obedientiam. Alterum, quia cum in Holocausto nequeat

VII.

nequeat esse Victimæ, & esse viva, ne brevissimo quidem momento, sola Obedientia illa est, quæ in ictu oculi hominem in ejuscemodi statu collocat: repente enim illum efficit mortuum sibi; qualem alia vota non efficiunt. Hinc sicut Holocaustum excellebat omnia alia Sacrificia, quæcunque tandem illa essent; sic recessus in Sacram aliquam Familiam superat omnem Pœnitentiã privatam & publicam, quam unquam subire possit homo ad satisfaciendum pro suis peccatis, manendo in seculo. Ita Sacris Canonibus disertè definitum est. *33. qu. 2. c. Admonere.* Et ratio est; quia in Seculo nequeunt fieri Holocausta. Quid hac re innuo? Quisquis hæret in Seculo, semper aliquid, saltem modicum, sui retinet, de quo disponat pro arbitrio, Ut autem Holocaustum verum non sit, quodlibet modicum sufficit. Idem siquidem est dicere *Holocaustum*, ac *Totum combustum*.

Oblationes porro pacis tempore illorum sunt, qui sui obliti, dono non revocabili tantum bonorum suorum DEO obtulerunt. Aspice in Christi Ecclesia, constructas tam multas Domos publicas recipiendis Pauperibus, alibi fanis, alibi ægris, alibi perpetuè debilibus, alibi convalescentibus. Tam multa Tempa ingentibus structa impensis, tam multa Asceteria, Canonicorum Collegia, tam pingues Sacrorum Præsulum proventus, quem alium habere fundum, quàm Fidelium beneficentiam? Ipsæ adeo urbes, Principatus, Provinciæ, Regna illustria, an non fuerunt dona, quibus magnæ Animæ Sancti Petri Cathedralam locupletârunt? Ejusmodi certè Oblationes antiqua Solyma omnibus illis suis Seculis non vidit, sicut neque vidit Holocausta illa perfecta, qualia inter nos Religiosi offerunt. Et idcirco rectè sic DEUM alloquitur David:

Tunc

Tunc acceptabis Sacrificium Justitia, Oblationes & Holocausta, tunc, tunc; quia ad adventum usque Christi Servatoris vanum fuisset sibi promittere tantum auxiliatricis gratiæ, quâ facta tam præclara patrarentur. Eleemosynæ, quantumcunque multiplices quis erogat, si loqui ad amissim volumus, non sunt verè Oblationes: hæc siquidem non ipsi proximè divinæ Majestati, sed egenis dantur; cùm tamen Oblationes DEO inprimis rectà, egenis tantùm velut ex obliquo dentur; qui quia cum Christo una quodammodo res sunt, semper in Ecclesia juris aliquid habuerunt ad illam oblatorum munerum partem, quæ procurato DEI cultui, & congruæ eum administrantium sustentationi superest. Si tamen etiam in certa acceptione Eleemosynas placuerit Oblationum nomine habere, istæ enim vero, extra controversiam, in Lege quoque Veteri, splendidæ admodum & magnificæ fuerunt, utpote jam tum summis laudibus celebratæ. Sed quales illæ demum sint, si Eleemosynis Legis Evangelicæ comparentur? Sufficit illarum in particulari meminisse, quæ erogârunt Paulinus, Nolanus ille Antistes, & recentius plures alij, redimendis Captivis peculiari voti nexu consecrati, qui eò progressi sunt, ut etiam se ipsos venderent, quò satîs pretij ad subveniendum gravissimis Proximorum calamitatibus haberent. Eleemosynæ novi hujus generis ubi usquam antehac conspectæ erant? Non poterat igitur facere David, quin diceret, *Tunc, Tunc, acceptabis Sacrificium justitia, Tunc Oblationes, Tunc Holocausta*: cùm non Holocausta tantùm & Oblationes, sed ipsæ adeò Eleemosynæ, sanè quàm præclaræ, ad tempora tanto meliora essent dilatæ. *Tunc videntur spolia prædarum multarum*: pronuntiavit *Isa. 33. v. 23.* Sed ecce præsens jam illud *Tunc*, quando tot præ-

Z

dæ, in

da, in illo collectæ Capitolio, totius olim Mundi Prædone publico, generosâ magnificentiâ subinde distributæ sunt, alicubi ad supremi Numinis honorem, alibi ad Pauperum subsidia, quos inter nemo est pedibus tam claudis, ut non tempori ad partem suam accipiendam venire possit. *Claudi diripient rapinam. Idem ibidem*; tam latè hodie Christianorum beneficentia ad omnem mortalium conditionem pertinet.

VIII.

Confidera, Davidem denique finem suo Psalmo imponere revocando DEO in memoriam illa Sacrificia, quæ nostrâ ætate in Altaribus tanto cum splendore essent offerenda: *Tunc imponent super Altare tuum Vitulos.* Fuerunt, qui hîc per vocem *Vitulos* intelligerent Laudes divinas, moti ad hoc notâ illâ phrasi. *Osee 14. v. 3. Reddemus vitulos labiorum nostrorum*: tanto ampliùs, quòd etiam Laudes divinæ quoddam Sacrificij genus sunt, DEO longè gratissimum: *Sacrificium laudis honorificabit me. Psal. 49. v. 23.* Sed hæc interpretatio suâ difficultate non caret. David siquidem (ut ex omnibus antecedentibus apparet) intendit hîc loqui de Sacrificiis sibi non permissis. Hujus autem generis non fuerunt Laudes divinæ, cùm has ipse nullo ferè non momento offerret. Hinc si Justis ac Sanctis Veteris Instrumenti invidere quoquo modo deberemus, non in alio magis possemus invidere, quàm in præclaris illis laudibus, quibus DEUM modo tam multiplici celebrare noverant. In reliquis omnibus multo illi nobis inferiores fuerunt, in hoc autem nequaquam: nos enim ab ipsis velut mutuò accepimus propè omnia, quæ ad DEUM laudandum proferimus tam in Altaris Sacrificiis, quàm in quotidianis Sacerdotum precibus, in Supplicationibus, & omnibus ferè aliis functionibus Ecclesiasticis. Nec id mirum.

rum. Non paucis enim ex eorum numero DEUS ipse laudes illas suas dictare voluit: eâ fortassis causâ, quòd cum tunc non haberent quidquam aut solenne, aut alicujus substantiæ, DEUS eos solari voluerit intactarum harum Victimarum præstantiâ, quas in ipsis eorum labiis nasci faciebat. Unde hæc si non fuit unica ipsorum gloria, fuit certè maxima. *Gloriemur in laude tua. Psal. 108. v. 48.*

Ut igitur posteriora cum prioribus quàm optimè cohæreant; dicamus, Davidem omnia hucusque allata claudere voluisse sanctâ invidiâ, quâ ardebat erga Sacrificium Eucharisticum, quod ipsissimum inter nos Altaris Sacramentum appellatur: *Tunc imponent super Altare tuum Vitulos.* Neque hoc te cruciet, quòd Vitulos potiùs, quàm Vitulum dicere voluerit; illorum siquidem temporum usu figuram loco figurati nominare debebat. Figura autem Christi, nullo non die in Altari immolati, fuit non unus tantum Vitulus, sed Vituli multi (ut ex Levitico colligitur) varios ob fines immolati. Omnes tamen illi, quocunque essent numero, promittebant unum solum; juxta id quod ipsa Ecclesia dicit ad DEUM, in Missæ Sacrificio, quod est illud ipsum, de quo nobis sermo: *DEUS qui legalium hostiarum differentias unius Sacrificij perfectione sanxisti.* Non me latet, legales illas hostias, quæ Christi in Altari immolationem figurabant, non solos fuisse Vitulos: fuerunt aliæ varij generis, animatæ & non animatæ. Fortassis tamen eâ causâ David aliarum mentionem non fecit, præterquam Vitulorum, quia Vitulus anniculus omnes alias Victimæ præstabat. Hinc, cum indicare placebat, rem quamquam DEO perquam caram esse, dicebatur: *Placebit DEO super Vitulum novellum, cornua producentem, & unguis.* *Psal. 60.* Saltem in expiatione solen-

ni, transgressionis cujusdam communis, admiffæ ab omni simul Populo, Vitulus destinata eam in rem erat Victima. *Lev. 4. v. 14.* Et hoc sufficere poterat, ut David hujus potiùs, quàm alterius hîc meminisset.

Jam quòd omnia antiqua Sacrificia manifestè perfecta fuerint in hoc Evcharistico, dubium nullum est. Si enim omnia, ut est constantissimum, perfecta fuerunt in Sacrificio Crucis, etiam in hoc perficiuntur. Hoc, & illud Crucis, non differunt in alio, quàm quòd Crucis cruentum, hoc incruentum fuerit: in illo inquam re vera Christi mors intervenerit, in isto autem non: sed si in hoc mors non est, est aliquid quod tantundem valeat: in hoc enim Christus in eam se conditionem reducit, quæ propria est rerum animâ & vitâ carentium, & in eo consistit, quòd tractari possit instar panis, contrectari inquam, frangi, manducari, consumi, prout placuerit, ad exprimendam quàm vivacissimè ipsam veram mortem. Atque ita sive à Cruce transeamus ad Altare, sive ab Altari ad Crucem; *Una eadèmq; hostia est, sola ratione offerendi diversa, Trid. Sess. 22. c. 2.* De cetero, sicut Sacrificium Crucis peractum est pro salute totius planè humani generis, ita istud Altaris est pro salute eorum in particulari, quibus applicatur; unde illa ipsa gratia, quàm semel Christus morte suâ Mundo attulit, eandem affert iterum hoc Sacrificio cuilibet Animæ, non semel duntaxat, sed vicibus tot, quàm multis istud instauratur; juxta id, quod ipsa testatur Ecclesia, dum inquit: quòd *Quoties hujus hostie commemoratio celebratur, opus nostra Redemptionis exercetur. In collecta Dom. 9. post Pentec.*

Hinc licet ejusmodi Sacrificium præcipuo ex fine sit ordinatum ad honorem divinum tanquam holocaustum,

stum, in super pro nobis verè ac propriè est Pròpitiatorium, destinatum nimirum ad placandum DEUM propter noxas à nobis admissas; neque idcirco non etiam Pacificum est (ut erant tertij generis inter antiqua) ordinatum inquam tam ad agendas DEO gratias pro beneficiis acceptis, quàm ad nova impetranda. Quis autem nescit primum inter omnia beneficia locum obtinere beneficium Vitæ æternæ? & idcirco communiùs hoc Sacrificium à nobis appellatur Evcharisticum, quia hanc nobis vitam confert. *Evcharistia* idem valet quod *bona Gratia*; & *Gratia DEI, vita æterna. Rom. 6.* Prò! quàm igitur pijsimus David illustratus ad prænoscendam incomparabilis hujus Sacramenti virtutem, verè dicere DEO potuit: *Tunc imponent super Altare tuum Vitulos?* Quid enim omnes illi Vituli, qui ejus ætate offerebantur tanquam Victimæ Pacificæ, victimæ Pròpitiatoriæ, & tanquam Victimæ Holocausti, valebant in comparatione Vituli hujus mystici, qui sacrificatur ætate nostra, ad omnes in unum colligendos? Et tamen hoc Sacrificium quotidianum nobis est! O Amorem inexplicabilem DEI erga suam Ecclesiam!

IX.
 Considera, posse aliquam tibi subire admirationem, quòd David dicat hìc: *Tunc imponent super Altare tuum Vitulos*; non autem dicat; *Tunc immolabunt*: neque enim Sacerdotes nostri imponunt tantùm Altari hanc Victimam sacrosanctam, sed eam etiam Sacrificant; cùm sit inter dogmata Fidei, quòd Evcharistia, non solùm sit Sacramentum, sed etiam Sacrificium. Ita quidem: at meminisse te oportet, quòd Sacerdotes nostri, quando perveniunt ad ipsum actum sacrificandi, non jam ampliùs personam propriam, sed solam Christi personam sustineant. Sacrificium enim in Altari perficitur (ut habet doctrina communior)

nior) ipso actu Consecrationis; in ipso autem actu Consecrationis Sacerdotes usque ad eò solâ Christi personâ funguntur, ut ipsis ejus verbis utantur tanquam propriis; nec iis solùm utuntur modo recitativo, sed effectivo, sed executivo, qui fuit ipse modus, quo verba illa ex Christi ore prodierunt; nam & illi iisdem utuntur tantâ virtute, ut sine mora efficiant, quod dicunt: *Ipsè dixit, & facta sunt.* David autem hîc, ut apparet, non est locutus nisi de nostris Sacerdotibus, ut in personâ ipsorum propriâ consideratis. Et idcirco licet ipsi in personâ suâ digni non habeantur gloriâ consecrandi, utpote qui consecrando, jam à se ipsis diversi, assumunt personam Christi; eam tamen sibi gloriâ vindicant, suis confestim manibus Christum, liceat ita loqui, Sacramentatum imponendi Altari, tanquam veram Victimam, ad honorem Patris æterni oblatam, cum contrectandî, frangendî, manducandî, & passim omnibus disperendi, qui accedere voluerint, ut & ipsi ejus Sacrificij participes fiant. Honorem autem huic soli parem quando unquam consecuti sunt Sacerdotes Legis Antiquæ?

Ceterum sicut Sacerdotes nostri, etsi verè sacrificant, non tamen vel à nobis ipsis vocantur Sacrificantes, sed Celebrantes (quæ est phrasîs perperua Rubricarum, quas dicimus) quia illos consideramus operantes in persona propriâ, non in personâ Christi; ita suo loquendi modo etiam David illos compellavit, Imponentes Altari Christum Sacramentatum, potius quàm Immolantes; cum sciret, honorem in personâ propriâ immolandî Victimam tam angustam, nec convenire alteri, nec convenire posse, præterquam Christo; qui ut in Cruce idem ipse & Victima fuit, & Sacerdos, sic & in Altari idem Victima & Sacerdos est. Us-

est. Usque adeo verum semper fuit, & erit, quod in immolatione Christi, quaecunque illa sit, idem est Sacerdos & Victima, ut scripsit S. Augustinus de Trinit. L. 4. c. 14. Et tu, qui hoc Sacrificio hodie tam amplè fruere, quas grates rependis? Sola ejus figura tanti fiebat; quanto igitur pluris par est rem ipsam facere?

Considera, nil porro superesse, ad omnimodam explanationem cogitationum Davidis in hoc versu, nisi tenuis nebulæ dissipationem. Nam si Sacrificium proprium, de quo hic sermo, tanquam de illo, à quo reliqua omnia minus propria pretium suum habent, fuit Sacrificium, quod Christus semel offerendo vice simplici perfecit in Cruce, & quod tot deinceps vicibus offert in Altari; quomodo igitur David ausus est DEO dicere, quod illud esset acceptaturus? *Tunc acceptabis Sacrificium justitiæ &c.* Hoc enim fuit Sacrificio tam augusto injuriam facere: an fortassis DEUS potuit illud non acceptare? Certum est, quòd illud saltem fuerit verissimum Sacrificium Justitiæ. Hinc si aliud ille non præstitisset, quàm ut redderet DEO totum, quod illi debebatur ad satisfaciendum plenè injuriæ illatæ, & nihil præterea; dici omnino poterat, quòd DEUS illud libentissimè esset recepturus; non tamen, quòd esset acceptaturus.

Tunc res acceptatur, quando solutio non est adæquata, & tamen Creditor, aut amore in Debitorem redactum ad incitas, aut miseratione, aut conniventia, aut quocunque alio nomine contentus est illam admittere ut plenam & adæquatam. Quando re ipsâ plena est, rectè quidem dicitur, quòd creditor talem solutionem recipiat; non talem dicitur unquam, quòd eam acceptet; unde etiam debitori volenti scripto dari solet *recepisse*, quod vocant, seu apocha;

apocha; non solet autem dari *acceptasse*. Quanto igitur magis Sacrificium, quo Christus obtulit se ipsum ad satisfaciendum divinæ Justitiæ, cum non solum fuerit solutio perfectissima, sed superabundans in infinitum, non potest dici esse acceptatum? Hinc si rectè tali loquendi formulâ & acceptationis vocabulo uti licuit, in Sacrificiis antiquæ Legis: *Homo qui obtulerit Victimam pacificorum &c. immaculatum offeret, ut acceptabile sit. Lev. 22. v. 21.* cum essent insufficientia; non tamen rectè illâ videtur usus David, dum de nostro agebat Sacrificio; cum huic illa planè non conveniat.

Rectè omnia. Antequam tamen tibi respondeam, quæro ex te: Quis erat Debitor DEO pro offensis illi illatis, Homo, an Christus? haud dubium, quin Homo. Homo igitur Debitor erat, & ad ipsum spectabat solutio. Atque idcirco DEUS ita dicere poterat: Si Homo debet, Homo solvat: & si ipse non habet, quo debitum totum expungat, fiat quod æquum est: *qui non habet in are, luat in corpore*; eat ad Infernum, ita enim promeruit. Et si ne ibi quidem, quantumcunque pariat, pari unquam tantum poterit, ut vel minimæ debiti sui parti satisfaciatur, patiatur ibi per omnem æternitatem. Ita DEUS dicere poterat, ut non est dubium. Et si, ne ita loqui cogeretur, ipse contentus fuit, imò sic ipse res disposuit, sic statuit, ut Filius ejus ipse vadem se interponeret, & solutionem offerret pro homine, quid tibi videtur? an non rectissimè dici potest, quòd ipse à Christo acceptaverit illam solutionem, quam nôrat deberi ab homine, & non à Christo?

Sic igitur ratiocinare; quòd David delicti sui memor, imò illud tam grave, tam vivum ante oculos habens, ut
hoc

hoc in Psalmo ipsemet affirmavit; videns autem parte altera deesse sibi unde pro eo satisfaciatur, in ejusmodi consideratione angore penitus contabesceret: mox ad se excitandum diceret DEO: *Tunc acceptabis Sacrificium justitiae.* Perinde ac si vellet dicere; quando veniet illa hora, qua Filius tuus caelo in terras delapsus, morietur pro me in infami Crucis ligno, tunc tu dignaberis acceptare tanquam a me id, quod meum non est: quodque tam suavi in cogitatione non parum expetitur solatij.

Tu ex ejusmodi loquendi ratione collige, ubi figere debeas magnam tuae Salutis anchoram post infelicissimum illud naufragium culpa, quod extremas te ad incitas redegit. Figere illam debes in JESU, qui pro te solvat. Si quidem Sacrificium justitiae in Cruce peractum est: peractum tamen ut sufficiens pro omnibus, ut efficax autem pro solis illis, qui illius participes esse voluerint. Qui penitentiam non habet, ut pro ipso solvat Christus, & eum in finem supplicis illi non fit, quid tandem speret? Passio & mors Christi fuit omnino Causa nostrae salutis, sed Causa universalis, quae tamen ex se nihil operatur. Ut ejus fructus huic aut illi applicentur, etiam particulari Causa est opus. Talis autem est, uti medici, quae nobis Fides ad finem tam excellentem suppeditat. Inter cetera istud est: Rogare saepe JESUM, ut Sanguinem suum Patri pro nobis offerat, etsi nos favore tanto digni non sumus: & rogare eundem Patrem, ut acceptet illum tanquam solutionem, quam facere nunquam poterunt Debitores, manifesti illi quidem, sed ad extremam egestatem decoquendo redacti.

Adverte interim, an David re ipsa praestiterit id quod promiserat DEO, cum dixit: *Domine labia mea aperies, &*

A a

os me-

os meum annuntiabit laudem tuam? Paucis in versibus, quos post illum subjunxit, en quàm præclarè ille annuntiàrit omnia, quæcunque præ ceteris æstimabilia & gloriosa sunt in Ecclesia Christi! in illo scilicet opere, in quo DEUS plus, quàm in ullo alio, propriam laudem constituit. Ita saltem conatus sum tibi palàm facere ad majorem ejusdem Christi gloriam.

Finis Psalmi Miserere.

PRA-